

SBORNÍK KONTROVERSÍ

**Sbírka přednášek,
odpovídajících na časová hesla protináboženská**

Redigoval P. Em. Soukup O. P.

Díl II.

MRAVNÍ ŽIVOT

1934

LIDOVÉ KNIHKUPECTVÍ V OLOMOUCI

SBORNÍK KONTROVERSÍ

SBORNÍK KONTROVERSÍ

Sbírka přednášek,
odpovídajících na časová hesla protináboženská

Redigoval P. Em. Soukup O. P.

DÍL II.

MRAVNÍ ŽIVOT

P. VLADIMÍR KRYŠTOVSKÝ,
katecheta v Přerově.

1934

LIDOVÉ KNIHKUPECTVÍ V OLOMOUCI

Nr. 9628.

IMPRIMATUR

Olomucii, die 20. Junii 1934.

Dr. Joannes Martinů,

Vicarius generalis.

Askese je nepřirozené hovění pohlavnímu pudu?

Abychom tuto smělou námitku chápali, *musíme znáti pole*, vlastně dobře pohnojené pařeniště, z něhož vypučel tento výkvět moudrosti světa.

Život lidský je veden silným pudem k sebezáchově a k rozmnožování. Je to přirozený zákon lidské povahy, a to tak mocný a tak záhadný ve své povaze a ve svých projevech a důsledcích, že činí život lidský problematickým. Je v něm mnoho nevysvětlitelného na první pohled. Účinky tohoto mocného pudu jsou zvláště v dnešní době žalostné. Mravní rozvrácenost vládne mezi lidmi a k ní napomáhá i věda, která chtěla vnést světlo do záhad pohlavního pudu. Postavila několik domněnek o pohlavním životě; pohlavní pud je největší a nejzákladnější v lidském životě; člověk má schopnost užití rozkoše; dnešní všeobecné heslo vládne „vyžítí se“. A zvláště mládež užívá plnými doušky omamného nápoje důsledků tohoto hesla, jako by ono bylo vůdčím. Pohlavní rozkoš prý je pro člověka něco přirozeného a proto místo steré mravnosti nastupuje jen hygiena. Je třeba mítí vůči sexuální rozkoši totéž stanovisko, jako na příklad vůči žaludku.

Na tomto základu nesprávného názoru na pohlavní život staví se celý lidský život a vysvětlují se všechny ostatní jeho jevy. Proto povstává psychoanalytická soustava, která vysvětluje všechny jevy pomocí pohlavního pudu. Správný projev celého a dokonalého života je v sexuálním spojení, kde se ukojí celá choutka rozkoše. Je-li potlačován pohlavní pud jakýmkoli způsobem, pak se obrací v jiné zvrácené projevy, různé podle okolností. Je-li na příklad zadržén pohlavní pud překážkou pocházející od lidí, pak se obrátí v nenávist a zášť proti lidem. Někdy se může stát, že je zadržén věrou v Boha a v peklo, a pak víra a strach před peklem obrací pohlavní pud v jiný směr, to jest v projevy náboženství. Pokračuje-li pak zklamaný člověk v pohlavním životě v přemáhání pudu, stupňuje se v něm nenávist k vlastní osobě a projevuje se nezdravým úkazem askese, trýzněním a zapíráním svého těla, v odloučeném životě, ve škarohlídství, takže člověk asketa místo přirozeného života v rodinném kruhu utíká se k tomuto nepřirozenému vybudování pohlavního pudu. *Tak se dívá na askesi a na lidi pěstující ji moderní svět.* „Překonal“ všechny středověké názory a mínění o životě, nenávidí

institute, kláštery, kde ještě vládnu takové nepřirozené zvrácenosti.

Proti modernímu názoru stojí neochvějná hradba křesťanské askese jako výraz vítězství duše nad tělem, které neničí, nýbrž zdokonaluje, jako vítězství ducha nad moudrostí těla, jako vítězství života nad hnilobou.

Askese je prospěšná a přímo nutná. Není možno předpokládati o člověku, že jediná a nejzákladnější snaha jeho bytosti je jen soustředěna na snahu po pohlavním ukojení. Člověk je rozumový tvor, který mimo pohlavní pud, patřící k tělesnosti, má netělesnou duši a chová ve své duši čisté a ušlechtilé snahy po ctnosti, po mravnosti, po štěstí a čisté lásce. Tím se liší od pouhého živočicha, který následuje slepě výlučně tělesných pudů. *Mravní krása, ctnost, čistota srdce odpovídá lidskému nitru.* Člověk je uchvácen mravní čistotou a neporušeností jiného, má upřímnou čistou radost, když jeho nitro je mravně ušlechtilé a čisté. Kdo se oddá slepě pudu pohlavnímu, je si vědom, jak ničí v sobě celou vyšší stránku života, působí si rozvrat v duši, neboť převrací v sobě přirozený řád, vepsaný tvůrčí rukou Boží, řád mravní správnosti, založený na převaze ducha nad hmotou. Běda křesťanu, zavírá-li násilím oči před jasným hlasem mravního vědomí. Vrhá se do rozbouřeného moře nepokoje a rozháranosti. Člověku nestačí jen pohlavní pud, aby ho učinil šťastným, jeho duše si přeje více a vyšší hodnoty.

Nitro lidské je proniknuto dvojím zákonem tělesnosti a ducha, jak to vyjadřuje svatý Pavel, takže člověk nekoná vždy dobré, které chce, nýbrž kloní se ke zlému, které nechce. Neuspořádanost uvnitř je smutným dědictvím hříchu. Nalézáme se v těsném postavení nad propastí své neuspořádanosti a jsme vábeni vznešenými touhami duše po mravní kráse a klidu nitra. Jedno musí podlehnouti druhému. Buď se člověk oddá tělesnosti a je zmítán chťiči jako trosečník na rozbouřeném moři, nebo se snaží podrobiti chťiče duchu, ukázniti je sebeovládáním, aby si zjednal vnitřní mír a klid a vychází z této práce silný a mravně krásný, s plným vědomím vítězství vznešeného nad tělesným, nižším.

Je nutné kázniti své nezřízenosti pod trestem ztráty nadvlády ducha nad tělem, pod ztrátou vnitřního vyrovnání a ukáznění. *Askese není nic jiného než boj proti nižším a nízkým náklonnostem*, aby byly podrobeny vůli a vůle Bohu. Přechází asketická práce přes obtíže a překážky, aby přivedla duši k tichu nitra a ke spojení s Bohem. Askese je tedy prostředkem k dosažení vlastního účelu

a vlastního cíle lidského života. Křesťan podstupuje asketický život, ne aby se zničil, nebo převráceně a nepřírozeně vybočil ze zdravé přirozenosti, nýbrž proto, aby se zbavil překážek života vyššího, života nadpřirozeného, aby mohl nerušeně kráčet po cestě ke svému cíli. Odříká se věcí pozemských, jejich pomíjejících radostí, aby si získal věčných statků a radostí nepomíjejících. Zříká se sebelásky, aby vyzískal Boží lásku a přátelství, bojuje jen pro upevnění vnitřního míru, umírá sobě, aby žil v Kristu. Spojení s Bohem a život v něm je cílem asketického života. Nutnost askese je tak veliká, že nežije-li kdo asketicky, upadá do nebezpečí klesnouti do těžkého hříchu a do nebezpečí ztráty vlastního smyslu života. Kristus sám naznačuje toto nebezpečí slovy: „Kdokoliv pohledne žádostivě na cizí ženu, již se dopustil cizoložství ve svém srdci.“ (Mat. 5, 28.) Již pohled vycházející z nezřízené žádostivosti je plný viny a proto umrtvování je nutné pod nebezpečím těžkého hříchu. Kristus pak dále mluví ještě důrazněji: „Pohoršuje-li tě tvé oko, vyvrhni je, neboť je lepší, aby zahynul jeden úd, než aby celé tvé tělo bylo uvrženo do pekla.“ (Mat. 5, 29.) Nejedná se o tělesné zranění, nýbrž o mrtvení žádostivých pohledů, vycházejících z nezřízenosti. A svatý Pavel jasně zdůrazňuje: „Budete-li žítí podle těla, zemřete; ale budete-li Duchem mrtviti skutky těla, budete žítí.“ (Řím. 8, 13.)

Trojí druh žádostivosti vězí v lidském nitru. Žádostivost těla je nezřízená láska k zálibám a rozkošem smyslným. Oddati se zálibě nebo rozkoši těla nezávisle na zákonitém cíli, pro který je přirozeně určena, zdržeti svůj život u těchto rozkoší jako u cíle, je porušením řádu stanoveného Bohem. Nezřízenost rozkoší smyslných je tak lehká, poněvadž, kdo se neřídí cílem, k němuž směřuje, ztrácí meze nesmírné žádosti po rozkoši. Nejlepším prostředkem proti této snadnosti zůstává mrtvení: „Kdo jsou Kristovi, ukřižují své tělo se všemi jeho žádostmi.“ (I. Jan. 2, 16.)

Žádostivost očí znamená zvědavost a lakomství, nebo-li nezřízenou náchyllost ke statkům pozemským. Všech pět zevnějších smyslů je postiženo nemocí neukázněné zvědavosti, kterou člověk je veden příliš se oddati a hledati lidské vědění na úkor důvěry a oddanosti k Bohu a jeho svaté vůli. Tato nezřízenost může přejíti i na vědy a umění, jinak vznešené. Zvědavost tohoto druhu podobá se nemoci rozpoutávající ducha, vysušuje srdce. Je to zdroj bludu, jak praví Bossuet, a ubohé zajetí, jímž se zbavujeme svobody volby a myšlení. Druhá část této nezřízenosti je nezřízenou náchyl-

ností k bohatství. Proti tomu vybízí nás apoštol, abychom uvažovali o méněcennosti a nestálosti věcí; „přechází tvary tohoto světa“

Pýcha života, jak uvádí Bossuet, je nejhlubší zvráceností, neboť člověk pohlíží sám na sebe jako na svého boha svou výstřední sebeláskou. Zapomíná na Boha, první počátek a cíl jeho, a cení sebe nad míru, váží si svých vlastností pravdivých nebo vysněných, nic neodnáší ke svému Bohu. Z toho vzniká marnivé zalíbení na sobě, těší se ze své povýšenosti, pohrdá jinými atd. Užitečnost a nutnost sebekázně a askese je patrná.

Proto je askese vlastně nejvlastnější ozdobou lidského života, pomocí jí člověk dospívá k vnitřní vyrovnanosti a harmonii života, podřizuje své vůli a rozumu vše nezřízené a sebe pak nejvyššímu a poslednímu cíli. Askese je dílem nejvznešenějších schopností rozumu a vůle, proto je zřejmé, jak velice chybuje mínění o zvráceném pohlavním pudu.

Dr. Met. Habáň O. P.

Askese je středověký přežitek?

Slyšíme a ještě více čteme i ve vážných dílech nejednou takové myšlenky: *Křesťanství rozpoutalo nesmiřitelný boj mezi tělem a duší*, když postavilo celou naději lidskou na budoucí statky, na věčnou blaženost posmrtnou. Středověký asketa ve své naivnosti upřel svůj zrak k věčnosti a ztratil naprosto smysl věcí přirozených ve světě i ve svém těle. Prostě snažil se odumřítí tělu a světu, aby očekával věčnou spásu. Snahou umrtviti své tělo a odumřítí světu bojoval krutě se svým tělem a jeho žádostivostí, ničil své přirozené vášně a náklonnosti a ve svém zoufalém postavení opřádal svůj život ilusemi věčné blaženosti.

Nová doba pochopila jinak lidský život. Nestaví se na nesmiřitelné a strohé stanovisko: „duše proti tělu“, nýbrž spojila vše v souladný celek života. Život je pojátkem duše a těla, je třeba žít tak, jak to přirozenost lidská potřebuje, jak projevuje své snahy po životě. Život je mocný proud, plný vášnivosti, plný energie, uplatňující se *láskou*, jako nejvíce odpovídající přirozenosti a jejímu dravému proudu touhy. V této síle dýšící základně života vládne nesmiřitelně zákon zachování energie, takže nemůže-li se životní energie pro různé překážky uplatnit způsobem, který jí nejvíce odpovídá, přeměňuje se v životních ústředích v jiné druhy energie,

a to buď v nenávist a závist proti škůdci vlastní lásky, nebo v zármutek, podlehně-li přirozenost škůdci a je-li bezmocná brániti se nebo nejčastěji v hněv, nepodvolí-li se přirozenost škůdci, naopak, povstane-li proti němu k pomstě. V této kruté, silami ovládané základně života převládá pud sebezáchovy a rozmnožování, a to i na úkor jiných. Bíti se s jinými a používatí jich ke svým cílům, vyžaduje-li toho uplatnění vlastního života. Staré latinské přísloví: „Homo homini lupus“, platí v životním proudu v celé své hrůze. Člověk je člověku nikoliv bratrem, nýbrž vlkem, požírajícím jiného duševně i tělesně, jen když jsou ukojeny vlastní touhy, vlastní pudy, vlastní rozkoše.

Boj na život a na smrt mezi tělem a duší nemá místa v lidském životě, poněvadž by znamenal smrt životních sil a rozmachu proudu životního. *Proto způsob života asketického, jak byl v rozkvětu ve středověku a jak (ovšem již ve velmi ztenčeném počtu) se dosud žije v některých klášteřích, je naprosto překonán.* Člověk se bije se všemi a jeho boj je plodný, neboť kdo zvítězí některou ze svých sil nad jinými, stává se slavným vítězem svou osobností. Proto falešná pokora středověkého mnicha znamenala zbabělý ústup od života, v němž si netroufal zvítěziti. Lehce se mu utíkalo do samoty, kde obrátil energii životní v nenávist vůči světu a tělu a v klidu sladké lenosti očekával vyplnění svých beznadějných a ztroskotaných nadějí životních.

Je překonán středověký asketický život?

Je povaha asketického života taková, jak ji líčí moderní doba?

Je život lidský skutečně takový, jak jej obnovila moderní doba?

Boje mezi tělem a duší nerozpoutalo křesťanství, nýbrž hřích. Již v první okamžik hřichu, kdy Adam a Eva svolili k pýše, ztratili svůj ráj v duši, to jest harmonické, souladné spojení duše s tělem. Duše podřízená Bohu a spějící k němu, ovládala, zušlechťovala celé tělo, takže v člověku byl ráj krásy, ctností božských i mravních, rostly v něm stromy pokory, čistoty, statečnosti, mírnosti, spravedlnosti, víry, naděje, lásky atd. Zapovězený strom ráje byl strom varující před hříchem, a Eva utrhla ovoce, to jest první svolila k pýše a svedla Adama tím, že mu namluvila to, co jí namluvil ďábel v duši. Když oba svolili k pýše, zakalilo se jejich poznání duševní a jasné rozeznávání dobra a zla, vůle se oslabil, ráj z duše se ztratil, Adam a Eva přišli na svět, to jest přilnuli ke světu, takže nebylo možno se navrátit do původního ráje. A od té chvíle lidstvo odchází dál a dále od původního ráje, neboť zatemnění rozumu a

oslabení vůle se vzмáhá každým hříchem osobním; člověk odchází od původního souladu duše s tělem a rozpoutává sám v sobě boj žádostivosti a nespořádaných vášní. *Křesťanství jen vysvětluje tento boj* v tom smyslu, že křesťan dostává zásluhami a smrtí Kristovou milost, že může pomocí ní znovu *obnoviti ve své duši ztracený ráj* souladu a klidu a pokoje. Ráj je hluboko v duši, ve spojení duše s Bohem a v podrobení všech jiných schopností duši, to jest vůli a rozumu. „Bůh nás povolal do podivuhodného svého světla,“ volá svatý apoštol po zrození a smrti Kristově. Proto se křesťané stávají znovu syny světla, mohou obnoviti v sobě život Boží pomocí milosti získané Kristem.

Asketický život není překonán moderním názorem, poněvadž *moderní názor není odlišný od slov ďáblových: nebudu sloužiti*, stanu se podobným Nejvyššímu. Výraz pýchy, vycházející se stanoviska bezohledného uplatňování jen přírody, objevuje se v moderním názoru jako u prvních lidí. Není překonán asketický život, poněvadž, kdo zná svou přirozenost, vidí, že nesoulad, rozháranost, neklid vychází právě z neuspořádaného nitra, že smyslnost nesmí zvítěziti nad duchem, neboť by ponížila člověka pod lidskou hodnotu, učinila by ho podobným živočichu. Tato pýcha odporu proti Bohu působí, že člověk se připoutává k zemi, k jejím radostem a rozkošem, tím ale pozbývá smyslu duchovního, ztrácí světlo, které svítá z Boha, ztrácí štěstí a klid vládnoucí v duši obdařené milostí Boží.

Středověký asketa byl člověkem hlubokým, který poznal dobře „marnost nad marnost a trápení ducha“ všech pozemských radostí a proto se jich vzdal, aby okoušel, jak sladký je Pán. Jeho útěk před životem není zbabělý, naopak, stává se hrdinou pravého a do hloubky jdoucího života vnitřního, který vyžaduje silná práce všech schopností duševních, aby se rozohnily pro život Boží. *Asketický život není leností*, nýbrž největším a ustavičným zaměstnáním duše ve spojení s Bohem. Toto spojení není nečinné, nýbrž rozvádí s celou prudkostí život lásky, naděje a víry. Víra zušlechťuje poznání, mění se pak v asketickém životě ve světlo, ve kterém člověk jasně poznává svůj poměr k Bohu, že je dítětem Božím. Nadějí se odnáší a upevňuje v jistotě, že pomocí Boží, podle jeho příslibení, dosáhne věčného spojení s Bohem, láska dokonává spojení duše s Bohem nerozlučitelným poutem, které trvá na věky.

Z toho poměru duše k Bohu člověk podrobuje i tělo Bohu, proto odumírá, ne aby se zničil, nýbrž aby opravdově a věčně žil.

Život lidský není jen bezuzdným zmítáním žádostivostí tělesnou a vášní; ty je nutno krotiti, aby byl člověk šťastný. V tom je právě nejvyšší vrchol klamu, k němuž dospěla moderní doba. Jako unavený a bloudící poutník s vrcholu hory dívá se do okolí, aby našel další cestu, ale nevidí než samé strmé skály, vysoké kopce a hluboké propasti, tak se ocitá dnešní lidstvo na vysokém úskalí rozháranosti, neštěstí a krise životní a nevidí kolem sebe, než propasti nezřízenosti a bídy, do níž upadlo celé lidské pokolení. Jaká je to vyhlídka na život? (Není divu, že mnohý mladý člověk při tomto poklesu si zoufá, bere si život, který si nedal.) Nutně přivádí k tomuto zoufalému pohledu na život ten názor, který opovrhl křesťanským a chtěl postavit člověka, jeho tělesnost, na vrchol úcty a lásky. Učinil se člověk bohem a jeho moc se ukázala malá a klamná, člověk se zřítil do propasti svého nic, odkud vyšel. Je tedy prastarým přežitkem právě tento „nejmodernější“ názor. Neboť opakuje věci, které již před tisíci lety zkušenost životní označila za nemožné.

Východ z této životní krise je křesťanský život se svou zdravou askesí, to jest podrobení nezřízených tělesných chtíčů vůli a rozumu, rozumu a vůle Bohu. Toť věčná moudrost, které nepřekoná žádná nová filosofie a nauka, neboť je to cesta, kterou ukázal Syn Boží: „Kdo chce za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne!“

Askese neznamená ukrutné zevnější trýznění a mučení těla, dlouhé vysilující posty o vodě a chlebě nebo jakékoliv mimořádné ničení těla, nýbrž rozumné podmaňování nezřízenosti, aby nastal v duši klid, aby člověk nebyl hříčkou svých vášní. *Vášně lidské musejí býti vychovány*, obráceny k dobrému životu vnitřnímu; láska, nejhlavnější proud lidského života, nachází v křesťanské askesi nejlepší předmět, to jest Boha, věčné, nejvyšší dobro, prostě asketický život je vrcholem pravého života. Proto bez askese zůstane člověk nevychovaným, polovičatým. Askese znamená nejstkvělejší pokrokovost, protože nese ducha lidského k nejvyšším metám.

Dr. Metod Habáň O. P.

Čísti musím všechno, abych si mohl vybrati pravdu.

Kdo toto tvrdí, prozrazuje již tím blud. Staví totiž *sebe, své „já“ za měřítko* a pramen veškeré pravdy a za svět světa. Je to čirý subjektivismus a skepticismus. Kdo začíná nulou, nulou končí. Pravdy nedochází. Točí se stále v bludném kruhu. Podobá se astronomu, který nevěří ani očím, ani sklům, a proto nedospívá výsledku nikdy. Utíná si haluz, na níž sedí. Propast strašné prázdnoty zívá naň.

Kdo se řídí heslem svrchu zmíněným, staví *sebe nad pravdu*. Jeho hledání je „*o pravdě pochybující hledání*“. Pochyba je mu pramenem pravdy, což je v zásadě mylným. Katolík je jist a přesvědčen o pravdě nauky své víry. Ne-li, není katolíkem. Na základě pravdy víry badá dál, hledá i on pravdy nové, pokračuje. Dospěje-li k výsledku, jenž odporuje pravdě víry, ví, že se mýlil, neboť je si vědom, že *rozum se může mýlit*. Badá hlouběji, ptá se autority Církve, dá se poučiti. Dojde-li počtář špatného resultátu, ví, že někde se přepočítal. Kdo se řídí heslem svrchu zmíněným, zkřiví si pravdu *podle své libosti*, čte nejraději a uvěří nejraději tomu, *co mu lichotí*, a nakonec místo pravdy objektivní věří bajkám (2. Tim. 4, 1.—4.). *Pravdu víry nesvěřil Kristus úsudku subjektivnímu, nýbrž autoritě úřadu apoštolského, církevního*. Rousseau i Machar se přiznali, že ztratili víru četbou libovolnou. Hus zbloudil četbou Wiklefa. Pravdy si nemůžeme „vybírat“ jako látky na oděv. *Bůh má právo žádati od nás podrobení se pravdě jeho*, neboť *On* je pravda sama a zdroj veškeré pravdy. *Od jeho pravdy není nikdo volný*. Proto dnes, kdy je tolik bludu a zmatku, třeba býti v četbě vybíravým a opatrným. Kdo čte všechny možné bludné a nevěrecké listy a spisy, již buď není pravým katolíkem, anebo brzy takovým nebude. Jed i po kapkách stále braný otráví. Kdo se přeceňuje a vše možné čísti si za právo osobuje, již pochybuje o pravdě Církve a o její neomylnosti. *Bůh mu nedá milosti* — on zbloudí, padne. Dnes netřeba čísti všechny možné listy víře nepřátelské, protože katolické listy referují nám o tom, co tyto nepřátelské listy píší.

Příteli! Máš tak hluboké filosofické, historické a theologické vzdělání, aby sis mohl o všem utvořiti *správný úsudek*? Máš tolik rozhledu ve všech oborech vědy a víry? Věz, víra je dar Boží, nadpřirozený, proto jej nevydávej na pospas zvědavé četbě, ani libo-

volným spekulacím! Nevyjdeš z pochyb, věrou svojí otřešeš a duši ztratiš. *Kdo stojí, hled', aby nepadl!* I obři duchem padli. Pýcha předchází pád. Ani „nemusíš“ vše možné čísti, ani ti to neprospěje.

Knih spolehlivě dobrých je dosti. Čas je krátký, proto vybírej v četbě to nejlepší a skutečně pravdivé. Reklamě nevěř. Dobrá věc se sama odporučuje. Spisovatel *Arens* praví: „Jak mnoho mladých lidí musí vyznati, že svou rozviklanou lásku k Bohu a ke ctnosti odnesli si z četby! Kteří odkládají víru jako starý kabát, kde nabrali této truchlivé odvahy? U módních model knihkupeckého trhu.“ (Četba 20.) Nedivte se tedy, že vaši vychovatelé vaši četbu hledí regulovati. Vždy z četby zlé něco v duši zůstane. Jsme živými deskami, do nichž nesmazatelně vleptávají představy z četby. *Zákon přirozený* nám káže vystříhati se nebezpečenství a si jeho nepřiváděti. Tohoto zákona má každý poslechnouti. Jsme si též dobře vědomi, že jsme více *nakloněni ke zlému*. K čemu tedy ještě sami zlo zlou četbou přivolávají! Je toho zlého dosti, jež samo přijde. Život je drahý. K čemu jej mařiti zbytečnou četbou? Krásné je, co je i dobré. Krása je vyzařující jas pravdy a dobra. Jen taková krása tě zušlechtí.

Dr. Ot. Tauber.

Čistota pohlavní škodí zdraví?

Střídmost škodí zdraví. Ano, nehorši se, milý čtenáři! Opakuji: střídmost škodí zdraví. Mám to plné právo říci — jako si dělá nadepsané heslo právo tvrditi: čistota pohlavní škodí zdraví. Neboť čistota jest sesterská ctnost střídmosti. Obě náležejí v obor základní ctnosti, zvané mírnost. Mírnost, jak už samo slovo napovídá, mírní, ovládá rozumně hlavně dvojí pud v člověku: pud zachovat sebe sama výživou (střídmost); a pud zachovat celý lidský rod = pud pohlavní (čistota). A celý rozumný svět tvrdí a říká: střídmost uchovává zdraví. A ctnost čistoty, na témž stupni stojící, ctnost se střídmostí zcela sourodá, že by mu škodila??

Než vizme!

Jsou skutečně lidé a často učení, ba lékaři, kteří prohlašují čistotu za škodlivou zdraví. Dokazují to asi takto: Pud pohlavní jest pud přirozený. Odpírat mu je nepřirozené. A poněvadž tento pud jest velemocný a jeho útoky velice prudké a snad ze všech pokušení nejčastější, vyčerpává tento stálý boj člověka nervově. A je prý ten boj i marný. Podaří se nám prý zadržeti tyto útoky smy-

slnosti jen zevně, neboť potlačená hnutí ta soustřeďují se dovnitř, „v nevědomu“ a oživnou v pozdějším věku, a nedá-li se jim průchod, působí v člověku ony chorobné zjevy a stavy, jež jsou známy pode jménem poruchy nervové (neurosy, neurasthenie, hysterie a j.). Tak to hlásá zvláště vídeňský psychiatr Freud; a na základě jeho názorů jdou druzí důsledně dále a dí mladému člověku: „Jak zpozoruješ, že by ti mohla pohlavní zdrženlivost škoditi, smíš, ano jsi z důvodů zdravotních povinen pohlavní pud ukájeti, jen když dáš pozor, abys neškodil při tom sobě nebo jinému. To pak je ona „zdravá smyslnost“, jež se doporučuje. (Schrenck-Notzing.)

A tímhle myslí moderní člověk, že pronesl nevím jak novou námitku proti čistotě a že ji tím dorazil. Ale to je námitka velice stará; před sedmi sty lety si ji postavil sám sv. Tomáš Akv. ve své *Summě* proti pohanům (kn. III. hl. 137), a to daleko důrazněji. Míří jí docela proti čistotě naprosté a dokonalé, proti panenství, t. j. naprosté pohlavní zdrženlivosti a dí:

„Není možno, aby se v člověku neozývaly pohlavní chtíče, protože jsou přirozené. Odporovati však naprosto všem chtíčům, znamená býti stále v boji a to působí větší nepokoj mysli, než když jim kdo mírně hoví.“

Ale odpovídá: „Starost a péče ženatých o ženu a děti a o výživu jest téměř ustavičná; znepokojení však, která máš z boje s chtíči, trvá naproti tomu jen po nějakou dobu — a i ta se krátí tím, že nesouhlasíš.“

Tedy: i naprostá zdrženlivost pohlavní znepokojuje méně, než sama čistota manželská; oč méně teprv nežli nedovolené a hříšné hovění pudu pohlavnímu nečistotou!? „Chabé oddávání se mu, vyžívání... rozrušuje vůli, činí člověka bezbrannou kořistí zevnějších dráždidel a hubí tím jeho soustavu nervovou.“ Naproti tomu klidný chod života nezvířený bouřemi tělesných vášní, jak jej zaručuje čistota, není-liž nervové soustavě člověka na prospěch?

Tím ovšem není a nemá býti řečeno, že boje „neposkvrněné“ za čistotu, jak je nazývá Písmo, jsou vždy lehké; nikoliv! *Bývají tuhé*. Ano mohou v určitém případě způsobiti i dočasné nesnáze nervové. Ale z boje vznikají nové hodnoty a vyšší: zocelený charakter, vzrůst mravní síly. „A taková zvýšená síla charakteru,“ dodává Foerster, „uchrání tě od mnohem horších vlivů, ničících nervy.“

Také tyto boje bývají *tak osudné* proto, že se někomu nedostalo správného poučení o pohlavním životě. A vida se pak napadána

tolika a tak častými útoky pokušení, upadá v stísněnost, úzkostlivost, roztrpčení, ano, že i nervově trpí. Ale to není leč následek nedobrého pochopení — to nezavinuje sama čistota.

To čistota zavinovati nemůže vůbec — proč? Protože čistota je řád uložený a přikázaný Bohem pohlavnímu pudu člověka. A Bůh, Otec svého lidského tvora, nemohl přece v tento řád, pod těžkým hříchem zavazující, vložit anebo aspoň v něm ponechat jed — právě pro nejposlušnější své syny — jed na jejich zdraví. To bylo sv. Augustinovi tak jasno, že napsal o příkazu sv. čistoty: „Bůh, který ovládá své služebníky ne ke svému, nýbrž k jejich prospěchu, ten tohle ustanovil, tohle přikázal, aby svody a rozkošemi nedovolenými nebyl zbořen chrám jeho, jímž jsi se stal.“ — Aby se nezhroutil chrám svatosti tvé duše, ale i chrám tělesného tvého zdraví a existence. K tomu je čistota — ke zdraví! To ti praví už předem rozum.

A co nám dává lidská a zvláště lékařská zkušenost? Lékaři, psychiatrové vyličují ve svých spisech různé choroby a zvrácenosti pohlavního pudu a života, a ptáte-li se po příčině a původu jejich, dostanete v odpověď: „Zneužívání.“ — „Dědičnost“ — dříve. A vyličují vám takový případ — jeden z tisíců: Osmileté děvčátko: lékařsky bylo o něm zjištěno, že od 4. roku svého se prznělo a později i s hochy deseti až dvanáctiletými se provinovalo. Jeho nejlíbeznějším pomyslem bylo, kdyby jen mohlo zprovoditi se světa své rodiče, aby pak mohlo z jejich majetku rozkošnický užívat s muži. A tohleto zatížení z rodičů, to že je ta krásná „zdravá smyslnost“? — Některé druhy zneužívání pohlavního pudu mohou vésti až i ke zblbnutí. Mezi šílenci jsou na př. také ti, kteří trpí t. zv. šílenstvím ze samoprzně a z jiného zneužívání pohlavního pudu. (Paranoia masturbatoria.) Četli a slyšeli jste kdy též něco o dědičném zatížení z čistoty? Četli jste, slyšeli jste kdy něco pravdivého o nějakém šílenství nebo pomatenosti z pohlavní zdrženlivosti? Slyšeli jste kdy o hotovém moderním moru strašné nemoci, zv. syfilis (příjice), že ji snad zavinuje a přenáší čistota?

Ale přece prý, dříve někteří z psychiatrů a jiných odborníků — přece prý zavinuje zdrženlivost, zvláště u žen, různé nemoci duševní (psychosy), nervosy, hysterii, ano i tělesné, na př. bledničku a j. Než svědek nezaujatý, jeden ze strašných reformátorů manželství, který navrhuje pro zdravou elitu lidstva mnohoženství a pro méněcenné rodiče zabíjení a potrat jejich potomstva — tento muž, který se neštítí doporučovat i bestialitu, přece musil vyznati:

„Nikdy jsem nenašel případu duševní poruchy (psychosy) vzniklé z čistoty; ale ovšem takových, které vznikly ze syfilis a pohlavních nezřízeností, jsem našel množství nesčetné.“ „A mínění, že zdrženlivost u ženy působí choroby, jest předsudek,“ dí Kraft-Ebing; „jsou-li starší svobodné dívky tu a tam hysterickými, jest příčina ne fysická, nýbrž morální. Svobodné osoby ženské, které si vyhledaly v náhradu za manželství vážné povolání, které je zcela zaměstnává, jako na př. řeholnice, nestávají se hysterickými, leč velice zřídka.“ — Bývalý profesor würzburgský Scanzoni zjistil, že ze všech hysterických žen, které vyšetřoval, bylo 75 proc. vdaných. „Vyskytne se, pravda, případ hysterie někdy i u zbožné osoby,“ dí dr. Surbled-Wilke, „ale pravidelně častěji u lehkomyšlných. Mezi hysterickými ženami v ústavech pro choromyslné a jiných pro ženy duševně chorobné jest větší díl těch, které si ji zavínily pohlavními výstřednostmi.“ Tedy nikoli čistotou!

Dr. medicíny Pavel Maag shrnuje výsledky novějšího badání takto: „Nejvýznačnější autority lékařské jsou přesvědčeny, že odříkání, pohlavní zdrženlivost, nikdy škody nepůsobí.“

Ale neškodit jen, to by bylo málo. Fysiologové nacházejí, že čistota pohlavní má i mnohé účinky pro zdraví blahodárné: hlavně, že udržuje svěžest sil duševních i tělesných. To proto, že pohlavní žlázy a nervy, jsouce spojeny s mozkem, mají veliký vliv na všechny vývoj člověka a jeho duševní i tělesnou činnost. Vykleštěný muž ztrácí nejen plodivost, nýbrž i zevní mužnou postać mužskou a trpí újmu sil. Žena, která již v dětském věku má nějak vadné vnitřní ženské ústrojí, nevyvíjí se obyčejně v plný rozkvět ženských půvabů. A že všechno nezřízené, nemírné a výstřední plýtvání pohlavní silou vyčerpává tělo i ducha, to věděli staří rekové a hrdinové právě tak jako moderní závodníci. Velikáni ducha nahlíželi, že na prospěch jejich velikých děl bude, zdrží-li se i manželského života: proto zůstávali buď neženati anebo k tvorbě svých děl odlučovali se od ženy k zdrženlivosti (na př. da Vinci, Michelangelo, Pascal, Kant, Beethoven, Tolstoj, Strindberg, Balzac). Fysiologové vysvětlují to tím, že zárodky v těle jak mužském, tak ženském stále se tvořící se nekazí, zadržuje-li a hromadí-li je tam pohlavní zdrženlivost (za dřívějších dob se totiž domnívali, že se kazí); nýbrž naopak z těchto neupotřebených zárodků vytváří si organismus rezervu nových sil, čilost a svěžest. Nuže, takhle „škodí“ čistota zdraví.

Msgre A. Melka.

Desatero se nehodí pro moderního člověka?

Časy se mění — mění se státní formy a útvary. Monarchie padají, po nich nastupují demokracie. Nové státní útvary tvoří si nové zákony. Ale přes všechny ty změny jsou jisté zásady, jisté principy, které žádný stát změnit nemůže, nechce-li se zničit. Žádný stát nemůže na př. rozumně uzákoniti, že je dovoleno zrazovat vlast nepříteli; že je dovoleno občanu odepřítí poddanost své vládě a sloužiti jiné, cizí. Proč? Proto, že je to přímo proti samé podstatě státní společnosti a proti obecnému dobru. Žádný sebe pokrokovější stát nemůže rozumně vyhlásiti zákonem, že se občané mohou navzájem okrádat a obelhávat. Proč? Kdyby se navzájem okrádali a obelhávali, nebylo by jejich soužití, t. j. občanské a státní společenství možné.

Tož ono tedy i v nejmodernější době nelze hned všechno házet do starého haraburdí, jako přežitek nehodící se v dobu novou.

A nejméně desatero.

Co je desatero? Deset zákonů království Božího na zemi. I když připustíme, že byly dány Mojžíšem lidu vyvolenému, musíme uznati, že jsou to zákony království Božího, protože vládní forma mojžíšská byla bohovláda (theokracie). — Avšak tyto zákony jsou daleko starší než Mojžíš. Náleží k souhrnu poznatků a pravidel, které má přirozenost lidská vštípeny od svého Tvůrce, a které si uvědomuje bez pracného učení spíše přímo přirozeným instinktem (sv. Tomáš Akv. I., II. q. 100 a 1) a svým zdravým rozumem, jakmile jen ho užívati počíná. Je to v podstatě zákon přirozený, o němž sv. Pavel píše: „Když pohané, kteří nemají (psaného) zákona (Mojžíšova), přirozeným způsobem činí to, co zákon (Mojžíšův) přikazuje, ti nemajíce (tohoto) zákona, jsou sami sobě zákonem (ne že by si sami dávali mravní předpisy, nýbrž že mají sami v sobě vštípena pravidla mravního jednání), neboť ukazují, že dílo zákona jest vštípeno v srdcích jejich.“ (Řím. 2, 14.) A poněvadž jsou tyto příkazy vloženy v samu lidskou přirozenost, byly a jsou jasněji či méně jasněji známy lidstvu vždy — i před Mojžíšem i po něm a vyskytají se v podobném, ano i místy doslovném znění i u jiných národů. Tak u Babyloňanů, Egyptanů, u primitivních národů ve střední Australii a j. Zkrátka Desatero dané na hoře Sinaji lidu židovskému není zákon nový, nýbrž zá-

kon přirozený, k němuž se Bůh — původce lidské přirozenosti, hlásí na hoře Sinaji jako jeho zákonodárce. A ozvěna jeho hlasu zní v Desateru dál, jak praví krásně filosof O. Willmann: „Přilož k uchu mořskou škebli, uslyšíš ozvěnu šumícího moře, z něhož je škeble; a promysli Desatero a uslyšíš proudy Boží moudrosti, které v nich hřmí.“ (Mausbach: Religion, Christentum, Kirche I. 411.)

A Boží moudrost že by nevystačila na všechny poměry a časy?! To se mi nezdá. Už napřed mohu míti důvěru, ano jistotu, že její Desatero bude dobré a vhodné provždy. Ba, uvážíš-li, že Desatero je zákon přirozený, přirozenosti lidské daný, musíš říci, že měl, má a bude míti tento zákon platnost *tak dlouho, dokud se nezmění lidská přirozenost*.

A v čem záleží lidská přirozenost? V tom, že jest člověk bytost, která není sama od sebe — tedy jest stvořena od Boha, že jest tělesná a duchová zároveň a určena k soužití s jinými lidmi — bytost společenská. Bytost stvořená jsi, člověče, chápeš, co je tím řečeno? Že jsi závislý na svém Tvůrci, žes poddaným tohoto svrchovaného Vladaře a žes mu povinen jako každý poddaný své vládě především věností, potom úctou a službou. Věností: nemít jiného pána, leč toho jednoho: Nebudeš míti bohů jiných mimo mne; v *jednoho* Boha budeš věriti (I.). Úctou jsi povinen, t. j. nic urážlivého ani potupného nemluvit, nečinit: Nevezmeš jména Božího nadarmo (II.). A své vládě jsi povinen sloužiti, na př. zastávat úřady, plnit povinnosti vojenské atd. Službou Vladaři Božskému jsou „služby Boží“, k jichž řádnému konání je ti třeba odpočívati od prací tělesných: Pomni, abys den sváteční světil (III.). — Ale tys nejen bytost stvořená, nýbrž i společenská a tož je potřebí, aby ses dobře choval i k těm, s nimiž máš žíti. A to jsou buď osoby, kterým si zavázán buď zvláštním způsobem, nebo všeobecně. Zvláštním způsobem jsi zavázán rodičům; proto: „cti otce svého i matku svou“ (IV.). Ostatním jsi povinen neubližovati a neškoditi ani na největším statku pozemském jednotlivého člověka, totiž zdraví a života (Nezabiješ, V.), ani na životě celého rodu lidského, což se děje nezřízeností života pohlavního (Nesesmilníš, VI.), ani na jeho majetku (Nepokradeš, VII.), ani na jeho cti (Nepromluvíš křivého svědectví, VIII.), ba nesmíš mu škoditi ani v mysli své (Nepožádáš, IX. a X.). Tak se jeví Desatero jako deset žulových pilířů zcela nutných, přirozeně logicky požadovaných, aby nesly život člověka jednotlivce i společnosti. Jako státní zákony upravují poměr občana k občanu ke společnému soužití lidskému,

tak Desatero Boží upravuje člověka k životu v obci Boží, v království Božím pod nadvládou Boha samého, dí krásně svatý Tomáš Akv. A teď mi, milý čtenáři, řekni, kdy se tohle vše, tyto přirozené vztahy a z nich logicky vyplývající povinnosti změnil. Ach ne — naopak: jestli kdy, tož právě v moderní době žijícímu člověku jest trojí první přikázání z Desatera obzvláště vhodné a potřebné. Udělala si bohem práci — a ejhle, kletba nezaměstnanosti a hospodářské tísně; udělala si bůžkem tělo a břicho — a slyš — ty výkřiky duchovního hladu po něčem božském, hladu, který se sytiti chce aspoň mlátem spiritismu, okultismu a j. Moderní doba zmechanisovala vše, zatlačila vše, co upomíná na Boha, do pozadí, zapřáhla dělný lid do jha tak, že sehnout až k zemi nemá času ani pohlednouti jednou za týden vzhůru k Otci, až naň zapomněl, ba zřekl se ho a závazků prvních přikázání z Desatera — ale ovšem po nich zavrhuje i ostatních sedm. Pěstě jeho se zatínají, těžké kroky davů Boha zbavených začínají duněti z dále a srdce, srdce všech tak pustá, tak k pláči pustá . . .

Komunistický básník Majokowski klestil cestu tomuto směru bez Boha. Strana mu byla všecko. Nahradila mu Boha, ideál, náboženství. Všecko. Slávu měl. A přec nitro tak prázdné, že udělal, jak se sám ptával: „Či nebylo by lépe kulku jako zakončující bod „případu“ vetknouti si do hlavy?“ — Zastřelil se.

A jděme dál. *Moderní doba je doba převratů, revolucí.* V takových dobách trpí autorita i úcta. A nejvíce poslušnost. Zdůrazňují se práva, práva lidu i jednotlivců, nezdůrazňují se stejnou měrou povinnosti a závazky. Nemyslíš, že právě pro takovou dobu jest nesmírným dobrodiním přikáz Boží, který velí úctu, oddanost, poslušnost vůči rodičům, představeným a vrchnosti veškeré jak duchovní, tak i světské?! A pak si řekni, co souditi o heslu: Desatero se nehodí pro moderního člověka!

Sotva která doba vážila si lidského života tak málo jako moderní naše doba poválečná. Místo mnohých slov a výkladů toto faktum o zvrácenosti názorů v této věci. V předním časopise českých evangelíků byla vedena diskuse o tom, zdali je kdy dovoleno zničit život dítěte počatého v lůně matčině a p. Byly dlouhé články pro i proti, až těmito oběma stranám kteréjsi rozumná žena napsala asi toto: „Vy, moderní lidé, vy, kteří křičíte, že popravovati vrahy a zločince jest bezpráví a snažíte se odstraniti trest smrti — vy voláte týmiž ústy, že zabíjet děti v životě matky — a nevinné a bezbranné děti — není hřích?!“

A v době, kdy tělesnost jako bestie vítězná se válí již veřejně na ulici, na jevišti divadel, na stěně biografů, v literatuře, umění, na loži manželském, že strážce Božího řádu, sv. Otec Pius XI. sám veřejně a slavnostně odsouditi musil všechny útoky na čistotu sv. manželství, dnes, kdy bestia vítězná požívá nám mládež, kdy i zvrhlosti pohlavního pudu — které byly i jindy — ale to je příznačné pro dnešní moderní dobu — domáhají se zákonitého oprávnění (snahy o beztrestnost umělého potratu, o beztrestnost homosexuality a p.) — ach — ovšem, takové době se ovšem nehodí příkaz šestý Desatera: Nesesmilniš. Ano, tato zvůle, tato bezuzdnost ovšem nechce se dát držet v mezích, ale co dí nezkažený, vášněmi nezaslepený rozum? Jistě ti dí, že právě modernímu člověku je tento šestý příkaz Desatera neobyčejně potřebný a vhodný. Potřebnější a vhodnější než kdy jindy.

A sedmé přikázání Desatera — Nepokradeš! — se svým doplňkem: Nepožádáš statku bližního svého, jak je dnes vskutku moderní!

Už co znamená pouhý ten fakt, že majetek lidský je dán pod příkaz — a pod příkaz Boží! Ano, Bůh má právo (a provádí je), mluvit, liberální človče, i do tvé hospodářské a výdělkové činnosti i do nabývání a užívání tvého majetku! Kdyby si toho byl plně vědom moderní boháč, byl by zanedbával pro svůj mamon a sobectví nemajetné bratry své tak, že se z nich utvořily armády proletariátu?! A kdyby tyto davy ubohého lidu, z majetku vyloučeného lidu, domyslily toto přikázání a povšimly si, že má dvojí tvář — že není jen pro chudáka, jemuž zakazuje odcizovati co z majetku boháčova, nýbrž že svým: „Nepožádáš“ se obrací k majetným Achabům, lačnějším nenasytně po Nábotově vinici, nebyly by nikdy vychrlily hesla: Majetek je krádež, náboženství a Církev chrání žoky kapitalistů a p. V rozvrácených názorech, pojmech a poměrech majetkových a hospodářských moderní doby jest právě jediná záchrana pro dnešní lidstvo: vrátiti se, jak to hlásají zvláště poslední encykliky svatého Otce, k přesnému plnění sedmého přikázání.

Konečně moderní člověk má i zvrácený pojem o cti a čestnosti, o pravdě a lži. A přec jen tam, kde je ve vážnosti pravá čest a kde lež jest stále pokládána za hanebnost, jen tam může býti pokojné soužití. Ničím nelze rozeštvati rodiny, obce, vrstvy a třídy lidu a národy tak, jako lží, pomluvou, křivdami proti dobrému jménu a cti, jež zapovídá osmé přikázání z Desatera. Proti dnešním štvá-

nicím a třenicím staví Desatero své: Nepromluvíš! — Je tedy i v tomto bodu zcela vhodné pro moderního člověka.

Konec konců: přes veškeren mechanický pokrok hodí se modernímu člověku zákon tíže v řádu fysickém jako dříve; přes veškeren vědecký pokrok hodí se modernímu světu zákon logického myšlení, na př. že každý účín musí míti svou příčinu, právě tak, jako před sty a tisíci lety. Jen u mravního řádu že by byla výjimka? Nikoli! Přes všechn moderní pokrok jest Desatero vhodné a nezbytné jak jednotlivci, tak celé lidské společnosti.

Podkladem Tvých zásad pravdivost jest, na věky trvá Tvůj každý soud spravedlivý. (Ž. 118, 160.) *Msgr A. Melka.*

Jasnovidec vidí budoucnost lépe než prorok?

S člověkem jde vždycky touha, poznati nějakým způsobem budoucnost. Neboť jeho duch myslící mu praví, že má před sebou úkoly, možný prospěch, užije-li vhodné příležitosti; ale také možnou záhubu, nebude-li dosti pozorný. A tu by člověk chtěl se snadným způsobem dovědět, jak dosáhnouti prospěchu a jak se vyhnouti nebezpečím.

Té snaze lidského ducha vyšlo i náboženství samo vstříc. Kde se věřilo v Boha, tam se věřilo, že Bůh zná budoucnost. Následkem toho i ty nejpohanštější kulty měly své věštecké obřady a svá dobře organisovaná věštecká zařízení. V náboženství pravým Bohem zjeveném pak sám Bůh projevoval svou znalost všeho budoucího, a předpovídání budoucnosti dával jako důkaz, že jím vyvolení lidé mluví jeho jménem a hlásají jeho pravdu. Proto se takovým lidem říkalo proroci, což je řecké slovo, znamenající člověka, mluvícího místo Boha.

Proroci předpovídali budoucnost, ale vždy ve spojení s nějakou náboženskou pravdou. Buď slibovali nebo hrozili, nebo poučovali, a na dotvrzení toho předpovídali budoucnost. Když se věc stala skutečností, bylo všem patrné, že ústy prorokovými mluvil Bůh. Protože mluvili jménem Božím, nepředpovídali malichernosti denního lidského života. Ani jim nebylo možno prostě na rozkaz nebo na žádost jednotlivého člověka předpovídati jeho osudy. Mluvili, když je uchvátil duch Boží. Ale pak mluvili o velikých událostech

budoucnosti, nebo aspoň o událostech, které se týkaly nějak osudu celého národa.

Po nich přišli moderní proroci. O těch pak se praví, že předpovídají budoucnost lépe nežli proroci, protože každému člověku předpovědí, co ho potká, předpovídají mu nejvšednější jednotlivosti jeho pozemského osudu a jeho denního života. Říkalo se jim v různých dobách všelijak. Dnes se jim říká jasnovidci.

Jasnovidci předpovídají budoucnost rozmanitým způsobem. Buď se drží nejstarších primitivních způsobů, užívajíce „pomůcek“, jakých užívali staré čarodějnice: třebas slévání olova nebo jiných tekutin, pozorováním tahů ruky, písma; nebo užívají jaksi modernějšího způsobu, kladouce vedle sebe karty a podle jejich seskupení předpovídají. Nebo tvrdí, že vidí až do hvězd, kde je napsán osud člověka, což ostatně také není vynález nové doby, nýbrž věc tisíce let stará. Konečně jsou jasnovidci, kteří se uvádějí do tak zvaného magnetického spánku, a v tom spánku předpovídají budoucnost. Jedině tito poslední, jestliže se totiž skutečně uvádějí do magnetického spánku, zasluhují jména jasnovidců. Ostatní všichni si to jméno přikládají neprávem.

Řekněme si nejprve, co je skutečná jasnovidnost. Skutečnost toho, čemu se říká jasnovidnost, popíratí nelze. Avšak ta skutečnost ukazuje docela určitý ráz a má docela určité meze. To jest, týká se buď minulosti nebo nejbližší budoucnosti, která již nějak visí ve vzduchu.

Zkušenost totiž ukazuje, že jsou skutečně lidé, kteří vidí jasněji nežli druzí, vidouce věci, kterých druzí již nevidí, nebo ještě nevidí, nebo vůbec nevidí. Skutečný jasnovidec vidí, co druzí vůbec nevidí, na příklad co jest dopodrobna obsaženo v této plechové, dobře zapečetěné a právě cizím člověkem přinesené krabici. Vidí, čeho druzí ještě nevidí, na příklad, že tento nemocný přesně za osm hodin zemře. Vidí, čeho druzí již nevidí, na příklad, jakým způsobem byla na tomto místě provedena určitým člověkem vražda.

Vysvětlování této skutečnosti jde rozličnými cestami, které mají velmi odbornické názvosloví a jsou nezpracovanému jednoduše nesrozumitelné. Ale lze přece dáti vysvětlení, které celkem vystihne hlavní myšlenku všech vědeckých vysvětlování. Duše člověka není podrobena hranicím hmoty, může sama o sobě pronikati svým poznáváním všude, kam oko tělesné vůbec nedosáhne. Jest ovšem omezena ve své poznávací činnosti tělem a jeho

ústrojím, které jest připraveno pro poznávání skrze smysl zraku atd. Kdyby tedy byl člověk, který si tak vycvičil vůli, že může ovládnouti tělesné ústrojí poznávací, ujemniti je, takže by bylo jemněji vnímavé, že by se mohlo vztahovati na větší obzory a na jemnější hmotu, než je to vše, co je dáno všedním a obvyklým lidským poznáváním — pak by duše poznávala nesmírně více a nesmírně hlouběji, než za obyčejných poznávacích podmínek. Nyní se řekne, že tato schopnost jest u jasnovidců skutečných. Nato jsou uvedeni nebo se sami uvedou v magnetický spánek — a to leckdy tak, že okolostojící ani nepozorují, že ten člověk je v magnetickém spánku. Pak jsou odsunuty hranice všedního způsobu poznávání, a duše může poznávati, čeho obyčejný rozsah smyslů nepoznává.

Tak se uskutečňuje tak zvané čtení myšlenek. Není to čtení myšlenek, nýbrž čtení představ. Představy totiž nejsou duchové podstaty, nýbrž nesmírně jemně hmotné obrázky. Když tedy má člověk schopnost rozšířiti obzor své poznávací činnosti i na tuto velejemnou hmotu, pak čte v těchto obrázcích, co toho člověka právě nyní zabavuje v mysli, nebo co jej zabavovalo, jeho zážitky i jeho plány, jeho naděje i jeho obavy. Takovým způsobem lze čísti minulost. Neboť minulost, jakožto hmotná událost, zanechala všude své stopy, i v obrazivosti člověka, i ve hmotě, jež obklopuje místo události; stopy jsou nesmírně jemné, oku neviditelné, ale stopy právě tak skutečné, jako jsou otisky prstů. A protože skutečný jasnovidec umí viděti i nejjemnější stopy, může tyto zanechané stopy zase pomocí své duše, ovládající zjemnělé tělo, sledovati až tam, kde jsou nyní ti lidé, kteří na těch událostech byli účastněni.

Takovým způsobem se také uskutečňuje vidění skrze oku neproniknutelnou hmotu. Právě pro tuto zjemnělou a uvolněnou poznávací sílu duše, nezávislé na hmotě hrubé.

Stejnou zásadou je vedeno také prorokování budoucnosti u jasnovidců. Protože není jiné možnosti u jasnovidce, poznávati ve stavu jasnovideckosti cokoli, nežli tato možnost, jak jsme ji vylicili. Jasnovidec totiž vidí, co člověk ještě nevidí, ale co je již doslovně „ve vzduchu“ — co totiž již je na cestě, co je již podle starého rčení filosofického, určeno ve svých příčinách a ty příčiny již pracují. Ty příčiny mohou býti v samém člověku, který jest předmětem jasnovideckého pozorování: na příklad nemoc, které ještě není navenek pozorovati, ale je již obsažena a pracuje v člo-

věku, takže jasnovidec může viděti tento skrytý stav, a podle svých znalostí jiných může přesně říci, jak dlouho ještě vydrží tento stav skrytosti nemoci a kdy nemoc vypukne a jaká nemoc to bude. Podobně lze předpovídati budoucnost, když se vidí, jakými myšlenkami se člověk obírá, protože se vidí jeho představy. Tu se stanou podivné věci skutečným jasnovidecům, ale nedosti opatrným, že totiž jsoucne tázáni na touž osobu od dvou různých lidí, přesně předpovídají osudy té osoby podle toho, co si o těch osudech asi myslí osoba, hledající předpovědi.

Ale nemůže žádný jasnovidec, je-li poctivý, předpovídati budoucnost, která vůbec ještě nikterak se nezačala. Nemůže na příklad předpovídati osudy dítky, které ještě nebylo počato. Když se takové věci předpovídají do budoucnosti, jsou to vždy jen dohady, které jdou cestou právě naznačenou. Z toho, co jasnovidec skutečně vidí, usuzuje na to, co se asi za takových okolností může státi. A protože mají tito lidé neobyčejně bystrou mysl a neobyčejně vycvičený poznávací talent a ještě také velmi obsáhlou životní zkušenost, stane se dosti často, že uhodnou. Ale jen to je to pravé slovo: uhodnou náhodou, ale nepředpovídají budoucnost.

V souvislosti s předpovídáním budoucnosti se také mluví velmi mnoho o tak zvaných hvězdoppravcích, astrologii, o horoskopech — to jest předpovídání budoucnosti z hvězd. Ze seskupení hvězd, jak bylo v tu hodinu, kdy se určitý člověk narodil. Místo dlouhých filosofických a přírodovědeckých rozprav, že není možné, aby nebeská tělesa měla takový vliv na celý život člověka, který přece má svobodnou vůli, povím jen podivný výsledek zkoušek, které vykonal odborně vědecky vzdělaný mnichovský hvězdář A. Kühl, profesor technické optiky a astronomie. Zkoumal horoskopy, které byly určitým lidem dány podle přesného sestavení hvězd v hodinu jejich narození; shledal, že ze sta předpovědí se splnilo jen 35. Potom ale začal lidem sestavovati horoskopy ne podle jejich dat narození, nýbrž docela nahodile, to jest ne tak, jak skutečně ty hvězdy stály v den narození těch lidí. A výsledek byl, že z tak postavených předpovědí se ze sta jejich uskutečnilo 37! Tedy více nežli ze skutečnosti odpovídajících horoskopů. Jinými slovy: náhodou se stalo, že člověk, sestavující horoskop, napsal takové věci, které se uskutečnily, ovšem ne proto, že tak stály hvězdy, nýbrž proto, že nastaly příčiny, kterých ovšem astrolog neviděl.

To jsou všechno jasnovidci skuteční. Ale je také velmi mnoho

jasnovidců, kteří jsou jen jasnovidci na papíře, ve skutečnosti jsou to jen hadači, kteří mají buď značnou znalost života nebo lidí nebo aspoň kulatých úsloví, která si člověk potom, když se věc stane, vysvětlí, že byla tak předpověděna, ač to nebyla žádná předpověď, nýbrž jen kulatá, všeobecná řeč, která může mít smysl takový a jiný také.

To jest jisté, že žádný jasnovidec nemůže předpovídati budoucnost, která není ještě nijak určena ve svých příčinách. Že nemůže pronikati přímo do tajemství lidské duše, není-li toto tajemství již prozrazeno přechodem do představ. A ještě, každý člověk může svou vůlí zavřít i své představy jasnovidci. Když prohlásí silným úkonem vůle, že nikdo mu nesmí nic přečísti z jeho představ, jest jasnovidec bezmocný, jak je pokusy dokázáno. Budoucnost, která je skutečnou budoucností, nemůže žádný jasnovidec poznati. Co on poznává, jest jen přítomnost, kterou ovšem vidí velmi pronikavě a v podrobnostech, jež unikají obyčejnému poznávacímu ústrojí. A z tohoto poznání přítomnosti pak se dohaduje budoucnosti. Někdy uhodne, někdy se zmýlí, a jak pokusy dokázaly, často se zmýlí i skuteční jasnovidci, když se pouštějí příliš daleko do budoucnosti. Tak zvaní jasnovidci pak se obyčejně mýlí, a dobří lidé jim sami dělají reklamu, že uhodli, když pak ze všeobecně řečených úsloví dovozují, že to bylo předpověděno. Protože se předpovídají věci, které se takovým nebo jiným způsobem mohou státi nebo stanou každému člověku.

Avšak Boží proroci předpovídali věci na staletí do budoucnosti, a splnily se. Viděli jasně věci, které vůbec ještě nebyly ani v nejnepatrnějších začátcích.

Takže zakončíme jednoduchým pravidlem pro křesťanský život: nech jasnovidce jasnovidci a hledej u Pána Boha pomoci a síly, abys dovedl obstáti ve všech okolnostech svého života, ať přijde cokoli. Jasnovidec snad uhodne budoucí věc, ale nedá nic na to, abys odolal. Bůh však, jsi-li s ním láskou a dobrým křesťanským životem spojen, dá ti sílu, abys nepodlehł ani v naprosto překvapujících okolnostech života, na které jsi nebyl vůbec připraven. Tys připraven nebyl, ale je připraven Pán Bůh, jenž dal napsati, že milujícím Boha všechno spolupracuje k jejich dobru.

P. Em. Soukup O. P.

Poznámka. Doporučuji při této příležitosti knihu Břetislava Katky v Červeném Kostelci: „Svítání v duši“, která mluví o těchto a sem spadajících záležitostech. Jsou v ní ovšem některé nesprávnosti, ale celkové pojetí těchto jevů vyhovuje.

Lásky k bližnímu není u katolíků?

Viděli jsme, jak je to nemístné a ukvapené, usuzovati z několika jedinců, jako by láska k bližnímu byla dostatečným náboženstvím pro lidi. Ještě nejpapnější je, když někdo po dobré zkušenosti s nevěreckou ošetřovatelkou a smutné zkušenosti s milosrdnou sestrou vyvozuje z toho důsledek všeobecně platný, že není lásky u katolíků. Případ ten dokazuje, že se najdou i mezi katolíky jedinci, kteří jsou vlastně nepřáteli Kristovými a pláště křesťanství užívají ke svým ziskným zájmům. Oproti těmto řídkým výjimkám mluví příklad tisíců hodných sester, jež dobyly si úcty nepřátel.

Často se skrývá za tou poznámkou *osobní zakyslost*. Svět si tak navykl na trpnost katolíků, že se diví, když katolík nenastaví po ráně v levou líc i pravou, aneb se nedělí s každým dobrodruhem o kabát a plášť, a běduje na nedostatek lásky, když katolík si svoje právo nedá vzíti a surový útok řízně odrazí.

Jestliže pak novodobé sekty zdůrazňují svou lidumilnou činnost, je to výsledkem jejich marných snah, stlouci na svých konferencích (tak ve Štokholmě r. 1925 za předsednictví † upsalského biskupa dra Söderblöma) společné credo. Nemohou se sjednotiti, kopírují s moderním státem Církev v její lidumilnosti a snaží se ji předstihnouti. Marně. Z přehledu toho, co naše Církev pro chudé vykonala a dosud koná, vyplývá, že jí náleží eminentně název náboženství lásky, že jí patří v tom oboru prvenství.

Bůh sám přikázal nám, abychom milovali bližního. „A milovati ho znamená bráti podíl, spolu trpěti, píti z moře krve, slz, zloby a pošetilosti, aby nesušovaly tolik svět.“ (Petr Dörfler.) Takovou lásku zjevil nám ve svém Synovi Ježíši Kristu, jehož úkolem na zemi bylo přivésti lidstvo k Bohu nazpět, sníti z lidu nejtěžší bídu, bídu duševní. Při tom neopomenul mírniti bídu tělesnou, klíč to k bídě duše. Nikdo se nedal tak bezvýhradně do služeb bližního, jak On. Spočtete zástupy nemocných, bedných, jimž vrátil zdraví i štěstí životní, spočtete chvíle, dny, jež věnoval ubohým, spočtete skutky lásky, jež konal! Směle mohl sv. Petr o něm říci: „Chodil, všude dobře čině.“ (Sk. ap. 10, 38.)

Odkaz lásky k bližnímu přejala Církev sv. a učinila ho podstatnou částí katolicismu. Není institucí pro blaho těla, pozemské statky, a proto ponechává řešení těch palčivých otázek vyrovnávacímu socialismu, sama však je mírní sociální péčí a charitou. Tou zásadou se řídila od počátku a pouhý pohled do minula jeví, jak vedle

dómů, chrámů a stánků umění právě nemocnice, chudobince, dobročinné ústavy patří k nejkrásnějším květům její práce kulturní a dokazují upřímnost jí hláсанé zásady, že jenom ta víra má cenu, jež se v lásce osvědčuje.

„Synáčekové, milujte se vespolek,“ jsou slova Krista, odcházejícího na smrt, a hle, křesťané plnili ten příkaz tak doslovně, že pohané říkali o nich s obdivem: „Hle, kterak se milují.“ Byla v tom obsažena nauka o ceně každého člověka před Bohem. A jak radikálně ji vštěpovala Církev lidem do duše. Za starověku na př. odsuzovali ušlechtilí hry gladiátorské, ale nešli a neprotestovali. Po vstupu křesťanství skočil mnich do arény a odtrhl od sebe zápasící. Lid ho ukamenoval, ale císař zahalil svou tvář a opustil amfiteatr. Brzo nato byly hry zakázány. Láska k bližnímu nutkala první křesťany setřítí rozdíl majetkový, že prodávali bohatší své statky a peníze skládali k nohoun apoštolů. Chudobní považováni za poklad Církve; uprostřed pronásledování organisuje péči o ně, přináší vězňům potravu, posílá almužnu strádajícím až v malasijských lomech. Pomalu odstraňuje otroctví. I mohl sv. Ignác Antiochejský napsati bez přepínání: „Mimo křesťanství není žádné lásky, žádné péče o vdovy a sirotky, žádné útěchy pro zarmoucené, žádné podpory pro hladovící a žíznící.“ To dosvědčuje Julián odpadlík slovy: Bezbožní galilejští živí vedle svých vlastních chudobných též i naše; naši postrádají však naši péče.“ (Vrchovecký: Církev a nová doba, str. 239.)

Když bouře přestaly a Církev mohla svobodně stavěti kostely, vyrůstaly vedle nich i dobročinné ústavy. K nim se přidružily řády, jež pěstily všech čtrnáct skutků tělesného i duchovního milosrdenství. Zvláště vynikly žebravé řády; dodnes se moderní svět marně namáhá vykouzlit ve svých řadách františkánského ducha, veliký sloh života oběti, skrytého a neodměněného heroismu, jaký povstává jen tam, kde duše je ozářena a proměněna pravdou křesťanskou. Co vykonaly klášterní hospice pro hladové, pocestné, o tom chovají archivy mnohých klášterů písemné doklady. Stejně pečováno o zajaté. Jenom trinitáři vykoupili za 6 století na 900.000 křesťanů z tureckého zajetí. Na církevní půdě vznikla i pohřební bratrstva.

Tomu svému poslání zůstala Církev věrná i v nové době. Ke stávajícím útulkům pro zestárlé a chudé přistupují útulky pro batolata, opatrovny, dívčí domovy, ústavy pro mrzáčky, hluchoněmé, zanedbané; i slepým ozařuje láskou žalář nejtemnější. O vy-

stěhovalce se stará spolkem sv. Rafaela, o nezkušené dívky, jdoucí na službu do světa, nádražní misií, o padlé asyly Dobrého Pastýře. V nejkrásnějším světle však zazářila láska k bližnímu v idealismu a nenáročnosti Milosrdných bratří a sestríček, kteří z lásky k Bohu oddali se ošetření trpících. Jsou na stromě Církve nejkrásnějšími květy a rozlily svým velkodušným zřeknutím se práva na lásku a svobodu z lásky k Bohu nesmírné množství útěchy a důvěry v život. Pro moderní lidstvo s jeho četnými nemocemi a sociální bídou je veliký počet Milosrdných bratří pravým požehnáním.

Abyste si mohli udělati pojem o velikosti oběti, uvedu *statistiku Milosrdných bratří v naší republice*. Tento řád má u nás 11 nemocnic (Praha-Valtice, Spišské Podhradí, Bratislava, Nové Město nad Met., Prostějov, Brno, Vizovice, Uh. Skalice, Kuks, Litoměřice). Všechny ústavy, včetně chorobince, mají 1229 lůžek; za rok 1931-32 ošetřili na 10.000 nemocných, z nich 590 čsl. vyznání, 588 bez vyznání, 335 evangelíků. Ošetrovacích dnů bylo 1931 na 401.287, operací provedeno 1559. V Německu ošetřuje 2884 sester (podle statistiky z r. 1929) ve 109 ústavech 27.000 zanedbaných dětí, 9.000 mrzáků v ústavech katol. řádů. O 23.000 slepců pečuje 3942 sester v 1003 ústavech. Ve 169 sirotčincích pracuje 2881 sester pro 200.000 sirotků. V katol. ústavech mají na 30.000 chovanců; stát platí na jednoho 184 Kč ročně. Ve státních ústavech stojí jeden 20.000. Pro nemocné ušetří německý stát 67.000 ošetrovatelek. V celém světě udržuje Církev podle statistiky „Osserv. Rom.“ z 15. července 1928 15.700 nemocnic se 752.000 lůžek a 135.000 ošetřujících, dále 13.400 ústavů pro mládež se 668.000 lůžky a 70.000 personálu. 93.000 poraden a ošetřoven s 2,389.000 návštěv denních 140.000 míst pro pomoc a domácí ošetření. V těchto ústavech působí na 350.000 sester, 32.000 řeholníků, 120.000 vycvičených laických ošetrovatelů a 6 milionů 650.000 bezplatných výpomocných sil. A pak prý Církev nedělá nic pro chudé. Žádná jiná církev se jí v tom nevyrovná.

Ký *div, že se té obětavosti podivuje přítel i nepřítel*. „Na zemi není nic většího,“ doznává Voltaire, „nad oběť, již přináší něžné pohlaví krásné, mladé, ano i urozené, aby mírnilo v nemocnicích stoku lidské bídy, na niž pohled tak pokořuje naši pýchu a odpuzuje naši změkčilost.“

„Představte si,“ praví Hettinger (Aus Welt u. Kirche II., str. 553), „nemocnici o půl noci. Jenom sestra bdí, vůkol je ticho, přerývané vzdechy těžce nemocných, výkřiky třesících v horečce. Jde tiše místností. Všude bol, zápas smrtelný. Je ještě mladá, co

se odehrává v té duši obětované. V dusné atmosféře vzpomíná na zelené údolí domova, slyší hlas hrajících družek, vidí starou matku, jež pláče o dceru. Nikdy nesměti se navrátiti, tu prodlíti celá leta, ošetřovati zlé nemocné, obvazovati vředy, pochovávat mrtvé po celý čas, tu srdce bije prudce. A přece vytrvá. Co ji drží?“ Kristus, jenž děl: „Co jste učinily jednomu z nejmenších bratrů mých, mně jste učinili.“ (Mat. 23, 40.) On též ujistil, že ani sklenice vody, podaná žíznivému, nebude ztracena pro věčnost.

Láska k bližnímu je spojena s obětí a utrpením, a to nevydrží duše bez víry. Komu je vše klamem, co se nedá odvážiti, jísti, počítati, komu je Bůh fantomem, duše výplodem mozku, věčný život jen dětským snem, ten záhy sobě řekne, nač ty oběti? A počne se vysmívati těm, jež odumřeli životu a stravují se s obětí.

I svět to dobře ví, že nikdy nedokáže svými měšci peněz, co činí Milosrdná sestra.

„Co by se stalo s hlavním městem Francie,“ táže se Ducamp, „kdyby klášterní sestry nebděly u lůžek nemocných?“ Podle něho je milosrdenství pro víru nutnou potřebou a nevýslovnou radostí. A proto každý útok na sestřičky je mu krokem k barbarství.

Než někdo je ukojen ve své zášti vůči Církvi filantropickou prací mimo ni. Toho však nepopře, že nejtěžší ošetřování nemocných, nejosamělejší misie, nejskrytější láska mimo organizaci a uznání, je inspirována náboženstvím. Tak četli jsme dojata, jak svatogotthardští mnichové se odhodlali do Tibetu, aby zřídili hospic na nejhorším místě, kde dosud každá karavana zahynula. Neméně nás dojala zpráva o jedné z mnoha rekyň, jež zasvětily služby malomocným. Je to sestra Jiřina Holesmith, jež od 25 let věku svého se věnuje malomocným v britské jižní Africe. Jsouc dcerou vysokého anglického důstojníka, studovala lékařství, a po odbytých zkouškách vstoupila do řádu a byla poslána do tamní barákové osady. Za její šestiměsíční dovolené vyhledal ji žurnalista a tázal se jí, je-li šťastna. Na to řekla: „Jsem spokojena se svým životem a když mne popadne tesknost po drahých příbuzných, zadívám se na nemocné, a vím, jak jsem dobře na tom.“

Vedle institucí čistě řeholních pracuje s Církví ruku v ruce *laický apoštolát pro blaho bližního*. Přímou úžasnou je činnost novodobé charity, ať již ve spolcích sv. Vincence, sv. Alžběty, sv. Ludmily. V celé republice čítá Charita katolická na 596 ústavů, jež vydrží nákladem 83 milionů. Jenom spolek Ludmila s farní charitou pro olomouckou arcidiecési vykazuje úctyhodnou sumu za rok 1931:

14,821.133 Kč. A i tu se jeví číselná převaha oproti státu. Tak sebral a vydal Červený kříž v Praze za rok 1931 58 q potravin; laický apoštolát sv. Františka rozdál v Praze a Plzni na 345 q. Brambor daroval Červený kříž 35 q, laický apoštolát 147 q, mouky 13 q, laický apoštolát 67 q, uhlí Červený kříž 8 q, laický apoštolát 245 q, kromě spousty mýdla, cukru, chleba, mléka, zeleniny. K tomu netřeba poznámek.

Výmluvným svědectvím pro charitu katolickou byly fronty hladovicích v těchto letech krise u klášterních fortén, zvláště v Praze, a jenom cynický duch dovedl na ty kláštery svolávat četníky; ostatně viděli jsme leckterého u fortny žebrati, který dříve na klášter nadával. Jinde rozdávali stejně. V biskupství würzburgském rozdáno v roce 1930 na 2 miliony obědů.

Byla to láska k ubohým, jež pohnula papeže Benedikta XV. k akci pro výměnu invalidů-zajatců, pro zastavení války, jež dala podnět k podpurné akci Pia XI. pro hladovící Rusko v čele s prelátem Walshem. Jeho péče o emigranty ruské v Cařihradě naklonila je víře naší.

Kolik drobných, nám utajených skutků lásky vyšlo z Církve katolické a jejich členů! Tak mnohé sbírky, milodary, skutky dýší onou láskou, že musíš pokleknouti před Bohem, jenž na svět takovou lásku přinesl, a ji kázal. On učinil ji zkušebním kamenem křesťanství, neboť praví svatý Jan, „kterak miluje Boha, jehož nevidí, když nenávidí bratra, ježž vidí.“ On učinil od nich závislou věčnou blaženost: „Pojďte, požehnání Otce mého . . . , neboť lačněl jsem . . . a vy jste mne nasýtili.“

Když dne 23. května 1927 navštívilo Čínu zemětřesení, zesula se v klášteře v Sissiang kaple Milosrdných sester. Právě byly s dětmi přítomny mši svaté. A hle, v ssutinách našli v náručí představené dvě děti na živu.

Přátelé! I kolem nás se blýská a svět chvěje. Jenom v náručí milující Církve dojdeme ochrany a uchováme život svůj. Každá jiná láska selže a pohřbí nás.

Vincenc Kramoliš.

Láska k bližnímu je dostatečným náboženstvím?

Veliký odpad od Boha v novověku, jenž započal dobou osvícenskou, prohlásil lásku k bližnímu za jediný zákon lidstva, řka, že tato láska je dostatečným náboženstvím. Náboženství nahrazeno humanismem.

Přátelé, toť osudný omyl. Láska k bližnímu je spíše měřítkem náboženství, nemůže však nikdy býti jeho plnou náhradou. Napřed musíme věděti o sobě, co jsme, abychom věděli, co a jak máme jednati. Co je v člověku složek duchových a hmotných, sobeckých a šlechetných. Bez náboženství bychom se nikdy nedostali k plné jasnosti o svém vyšším „já“ Jedině ono třídí ducha a přirozenost a určuje jejich výchovný poměr. Bez náboženského pojetí duše nepřesvědčíte nikoho, že je nutno pro radost duchovní vzdáti se radosti ze zlata, z rozkoše, jež jsou člověku bližší a bezprostřednější.

Ti, kteří by z křesťanství podrželi rádi jen lásku k bližnímu a zřekli se všeho nadsmyslného, *přehlédli, že křesťanství se muselo napřed obírat stavem člověka, jenž často lásku k bližnímu zneumožňuje*, s bojem proti svévoli, s tyranií samolásky, se základní smyslnou spjatostí duše; třeba napřed přivést člověka do stavu, ve kterém je vůbec schopný, vskutku na druhé mysliti. Třeba vychovati k pokoře, toť průprava pro každý způsob nezištnosti.

Nejlépe to poznáme *na heslech moderního svědomí*, tolikrát zneužitých, „svobodě, rovnosti, bratrství“, jež samy o sobě jsou zředěným křesťanstvím a odtrženy od universální pravdy náboženské nedovedly čeliti sofistice života. Neboť jaký byl výsledek toho hlásání?

Ach, přímo žalostný! Víru lidu vzali, ale lásku vštípiti mu nedovedli, a tak vidíme v době humanity bujeti to nejhorší sobectví. Idealism, založený čistě na bludném citu lidství, nemá sdostatek ani vytrvalosti, ani neochvějnosti. Nepropůjčuje elasticitu, jež je nutná pro nadlidskou úlohu, denně, ba každou hodinu býti člověkem, přináseti oběť svého „já“ Kolikrát bývá spláchnut proudy kolem sebe. Netkví svými kořeny mimo tento svět a proto nemůže ten svět vyzvednouti ze stěží. Jak blízká je tu výmluva: „Ti druzí ať obětují, a je záslužno je k tomu vychovati, jestliže však já se obětí nesúčastním, proto společnost lidská nezahyne. A což, ne-

hledí každý v životě probíti se životem při nejmenším ohledu na druhé? Kdo se stará o druhého? Není vykořisťování a trhnutí kořisti heslem pro mnohé: „Každý sám pro sebe a čert seber posledního?“ (Foerster.) Pracuje nynější lidstvo pro nás? Ach, ti nejbližší pracují na naše útraty, jen vzpomeňme na podvodníky, falšovatele zboží.

V proslulé formuli „*služba lidstvu místo bohoslužby*“ se jeví nebezpečný nedostatek znalosti životní a mohutný sebeklam. Což nezakoušíme to denně, jak převážná většina jejích hlasatelů vlastně hledá jenom sebe? Jak zřídka narazíme na člověka, který by druhého třeba jen vyslechl s účastí. Dovede tato směsice divokosti a nevděku, pýchy a bezmoci, soucitu a krutosti, již nazýváme lidstvem, skutečně naším svědomím tak otrásti, je očistiti a upevniti, jak to dovedla víra v Boha?

Filosof Huxley řekl na adresu zakladatele toho směru, Augusta Comteho, drsné slovo, že by raději se klaněl stádu opic, než lidstvu. Tolik je jisto, že nikdy lidstvo, ten smutný konglomerát tolika slabostí a nedokonalostí, nýbrž vznešené vítězství nad vlastní slabostí se dovede vykáhati onou strhující přitažlivou silou, jež dovede čeliti tíži země.

Tak vidíme, jak končí humanism až na ojedinělé světlé zjevy, naprostým fiaskem, zůstal lesklou frází, nedodrženým slibem, hlavně proto, že jeho proroci pro samé krásné řeči se nedostali ke skutkům.

Ach, ten středověk, jemuž spílá doba osvícenská „temný“, neměl sice elektriny, radia, expresních vlaků, letadel, ani velkých divadel a čtenářských spolků, zato měl více lásky k bližnímu. Proč? Na to odpovídá básník Heine, stoje v obdivu před gotickým dómem v Antverpách: „Tehdy lidé měli dogmata. My máme mínění. Míněními se nedají dómy vystavěti.“ A je v tom skryta hluboká pravda, když máme na mysli i ten nádherný dóm mravního života. I charakter je gotický dóm, jehož pilíře k nebi spějící, zvedají duši z úzkých ulic sobeckosti, vášní a zlých pudů. Co je charakter? Věrnost sobě, svému lepšímu „já“ Stavba pokračuje pomalu, ale nebyla by bezpečná bez granitových bloků víry.

A jednou z nejhybnějších sil víry je láska k Bohu. V čem se jeví? V zachovávaní přikázání Božích. Přátelé, napadla vám kdy myšlenka, jak by se svět změnil, kdyby lidé najednou se všichni odhodlali svědomitě zachovávat přikázání Boží? Žaláře, nemocnice a blázince byly by zpola prázdné, nebylo by tolik rozvrácených

rodin, svedené mládeže, špatného tisku. Ubylo by nespravedlnosti, na schůzích dověděli by se pravdu. Celý život byl by snesitelnější a krásnější, neboť hříchy proti přikázáním Božím bývají hříchy na lidstvu a jeho pozemském štěstí. Nezdá se vám, jako by přikázání lásky k Bohu bylo nejlepší oporou přikázání lásky k bližnímu?

Všechny ty krásné podněty, jež dávají nám moderní humanisté, mají smysl, podloží-li se láskou k Bohu; bez lásky té ukáží se lichými. Zní to krásně, co praví filosof Jodl: „Každý člověk může zažít radost z konání dobra, tiché štěstí z utišení slz; v tom má oporu svého jednání.“ (Foerster: Religion und Charakterbildung, 155.) Ten, kdo tak mluví, zavřel oči sladkosti pokušení, tajné sympatií srdce s bezkarakterními věcmi, vnadě okamžiku. Jak slabými jsou tyto přirozené pohnutky oproti živelné moci peněz, vášně, ctižádosti. Vezměme jen život v rodině. Jakého vyššího prohloubení tu potřebuje láska, aby udržela rovnováhu, a rodinu nerozbily pudy revnivosti, antipatie, sobectví a panovačnosti. To platí i pro veřejný život. Člověk náboženstvím neosvobozený a neuklidněný je stále ovládán a drážděn odpuzujícími povrchnostmi a zřejmými chybami svých spolubratří. Jsou-li lidé jediným předmětem našeho sebeuskrovnění, budou lidumilné pudy brzo zaskočeny a předhony naší vlastní antipatií, revnivostí, citlivostí, úskočností a závistí, a vyléčeny roztrpčujícím a zchlazujícím účinkem nevděku a nepochopení. (Foerster.)

Naše vlastní síla lásky musí býti proto očištěna láskou, jež není z toho světa, aby přemohla tyto těžkosti. Jen z mysteria vykoupení lze vytvořiti kulturu společenství, jen tam je cele uskutečněno, co nezištnost, oběť, bratrství znamená, touto láskou se musí přirozené vlohy dáti ozářiti, mají-li sloužiti kultuře. Ach, kolik lidí zahynulo při dobrých vlastnostech, že odmítlo tu pomoc Boží; nejznámější je Pilát, jež lhostejnost vůči pomoci Boží rázem učinila vrahem Boha.

Bůh dobře věděl, proč dal na první místo: „Milovati budeš Pána Boha svého,“ a na druhé místo teprve bližního. Kdo Boha ctí a miluje, ten se tak lehce neprohřeší proti bližnímu; na přírodě rozpaluje lásku svou k němu, mimo to milost udržuje jeho ctnost stále svěží, a ta nedopustí, aby se lehko dal strhnouti proměnlivým vírem denních názorů o dobrou a mravnost, nadto myšlenka na věčnou blaženost klene jasnou oblohu v duši naší, vkládá do našeho myšlení, plánů dětský rys, činí nás zkrátka šťastnými dítkami Božími uprostřed strastí. Ó, jak klidně dovede dítě hleděti před sebe

tam, kde velicí se chvějí, kolísají. Vědomí: „Spoléhám na Boha,“ dalo sílu k nadlidským skutkům, k nadlidským obětem, jež vyžaduje láska k bližnímu.

Jak nízkým je tu „náboženství“, *jež vede člověka zase jen k člověku*, a nedovede opřít nic vyššího, leč o lidskou společnost. Převážná většina lidí nemá příčiny, proč by blahořečila svůj životní los, kdyžtž žije ve strasti a utrpení; není to přímo výsměch, když ji nutí moderní humanisté, aby učinila vděčnost za to, čeho se jí od lidstva dostalo, principem svého mravního jednání.

Kde však zapustila své kořeny láska k Bohu, tam pozná srdce tu pravou svobodu. Milujeme-li bližního pro Boha, je naše srdce, objímající nebe i zemi, prosto pout závisti, kdežto člověk bez lásky k Bohu klopýtné přes každou slámku, chytne se do pavučin. Kde tato láska vládne, tam je i pravý mír. Kdo hladí vlny rozbřojů, vnáší pořádek, když jiní marně se pokoušeli? Kde tato láska vládne, přebývá pravé štěstí; ona vnáší do žití velkorysost a dává vyzařovati z každého bližního obrazu Božímu; tu nemůže býti tma. Proč pouhá láska k bližnímu se často poskvřňuje a láska k bližnímu láskou k Bohu zesiluje? Protože láska k Bohu projasňuje naše oči, aby byly schopné všude Boha v lidech viděti, a pěstovati tu božskou jiskru v nich.

Nietzsche to viděl jasně, když napsal: Člověka pro Boha milovati, to byl ten nejvznešenější a nejduchovnější pocit, jehož bylo lidstvo schopno. Že je láska k člověku bez nějakého posvěcujícího, skrytého úmyslu jen další hloupostí a zvířectvím, že se dostává sklonu oné lásky od vyššího citu míry, jemnosti, zrnečka soli a prášku ambry — ať to byl kdokoliv, jenž to vystihl, ať jeho jazyk sebevíce klopýtal, když pokoušel se vyjádřiti takou jemnost, zůstane nám svatým povždy. (Jenseits von Gut und Bös.)

Láska k bližnímu bez lásky k Bohu je jako květina bez kořene, jako strom, obsypán hluchými květy. To tvrzení nevyvrátí fakt, že jsou jednotlivci, kteří bez víry září láskou k bližnímu; dosud žijí z katolické tradice, dosud působí mocně náboženská etika ze světa víry do světa nevěry, a je se tázati, jak by síla jejich dobrých vloh zesílila ještě vlivem náboženství. Zatím však, co beznáboženská výchova se nemůže vykázati jediným květem lidskosti, osvědčuje se služba Bohu jako největší služba lidem. Ostatně nelze rozhodovati člověku, kde jasně promluvil Bůh: Milovati budeš Pána Boha svého ... (Mat. 22; 37, 38.) Toto je první přikázání. To druhé je *podobno* jemu.

Vincenc Kramoliš.

Manželství kamarádké je nejideálnější?

Nekřesťanské je heslo, importované k nám z Německa (Zeitehe, Probeehe): manželství na zkoušku. Tomu podobné je druhé heslo, jež k nám propagují z Ameriky: *Manželství kamarádké*. Podivno, když lidstvo čerpalo po 2000 let štěstí a mír z křesťanského manželství, lásku a sebekázeň a šetrnost, pokrok a pilnost, naskytl se lidstvu světa opravitel v osobě pana Ben Lindsaye z Denver v severní Americe. Tomu zůstala ta smutná sláva, nazvatí sňatek církevní „posvěceným hokuspokusem, otroctvím“, a vychváliti manželství kamarádké, založené čistě na oblibě, vylučující děti, za ideální.

Bohužel, to heslo kamarádkého manželství hlásají ti, kteří proniknutí svévolí pudového života, nechtějí ničeho slyšeti o křesťanských zásadách čistoty, sebekázně a života z milosti, touží po mravním rozvratu a nejraději by oloupili lidstvo o rodinu — asyl pořádku a věrnosti. Tím více je třeba, aby Kristus a rodina byla pohromadě. Kdo přistupuje ke sňatku s myšlenkou, že se rozejde, ten se dopouští zločinu na druhém, neboť žádný člověk není s to, aby rozloučil sňatek, který Bůh spolu podepsal.

Duchem manželství je oduševnělá, věrná, spořádaná a pomocná láska. Písmo svaté praví: mužové, milujte své ženy, jako Kristus miloval Církev svou.“ (Efes. 5, 25.) Tím dal lásce manželské pevnou formu, vymykající se lidské libovůli. Křesťan miluje v družce svého žití obraz Boží, spolucestujícího k nebi. Věrnost ho přenáší přes zklamané iluse. Muž zůstane vždy hlavou rodiny, jeho slovo rozhoduje. Toto podřízení není možné mezi kamarády. Což, mají-li různé názory na výchovu? Láskou vyšší, posvěcenou, je pak žena chráněna před brutalitou mužovou.

Manželství kamarádké nemůže nikdy nahraditi svátost manželství; to je něco vyššího a vážnějšího. Jenom víra otvírá tajemný svět, v němž se potkávají hlubiny Boží a hlubiny lidské. Manželé — kamarádi? Ano, s jistou rezervou. Není dobře, když se žena nevyzná v oboru mužově, má mu býti rádkyní, tím často nakloní si srdce mužovo. Ale manželství představuje něco více: jednotu ve dvou, jak pověděl to Bůh: a budou dva v jednom těle. To znamená pro oba společnou domácnost. Výbava není ještě bytem; výlet nedělní není ještě „domácností“; společný oběd je sám o sobě lepší hospodou; že on jde za povoláním, ona na trh, není ještě vše. Ale třeba to vše postavit vědomě do služby „domáciho krbu“; to je,

když pracuje, aby ji uživil, když ona šuká, aby se mu doma líbilo. Tak se stane dům svatyní jejich osudu. Každý haléř jí musí býti drahý, protože perně vydělán; každý kousek časem pořízený pomníkem domácí shody; každá nemoc má jejich dům utvrditi v hrad. Při kamarádkém manželství v Americe se nestaví dům; dva lidé se rychle poznají, jdou na úřad se oddat, najmou narychlo byt, dají nejnutněji zařídit; nebývají doma; přes den jsou zaměstnání, na oběd v hostinci, večer v divadle.

Jednota manželská značí dále společné právo na tělo; zůstanou-li v mezích zákona, vůle Boží, láska jen poroste a utuží se šetrností, mírností a občasnou zdrženlivostí. Taková láska ukázněná budí úctu. A kde láska s úctou se pojí, kde se najdou touha a oddání, kde se střetne stud s čistotou, kde tak dva lidé jednotě těla rozumějí, tam se otevírá ráj a vchází mír jeho. Kdyby mnozí mladí lidé věděli, kolik závisí na tom, jak se zachovají k sobě v prvních týdnech po svatbě, nehynuli by démony smyslnosti, nýbrž proklečeli by jako mladý Tobiáš s Raguelovou tři noci na modlitbách. Ale většina myslí, že svět jim patří, a nezná cudné služby vůči Tvůrci. Komu je manželství ještě svatým? A přece má býti prostředkem k posvěcení. Nezdá se vám, že právě hrubé opomíjení svatby v kostele se na nich mstí? Teprve přijetí svatosti manželství dává právo na tělo, jako přijetí svátosti kněžství dává právo na oltář a zpovědnici. Křesťanské manželství představuje svým svátostným rázem vykoupení z otroctví pudu ke svobodě Bohu podobné.

Jednota v manželství představuje společenství duší. Manželství nesmí uvíznouti ve smyslech, nemá-li utonouti ve smyslnosti, nýbrž musí se prodrati k duši. Sebeprudší láska nezachrání manželství před uvolněním jednoty, nesnaží-li se manželé stálým spolubytím a spolužitím vychovati v lepší lidi, zralejší karaktery, dokonalé osobnosti. Hladovíť člověk více po duševním jak tělesném doplnění, hledá spíše trvalé než proměnlivé, věčné než pomíjející. A největší podklad štěstí spočívá ve vědomí, že jsme získali duši pro sebe. Tuto duchovní stránku měl svatý Pavel na mysli, když děl: „Manželství je veliké tajemství v Kristu a Církvi. Jako Kristus svoji Církev posvěcoval; aby neměla ani vrásky poskvrny (Efes. 5, 27), tak mají posvěcovati sebe manželé. Slíbili sobě přivésti jeden druhého před tvář Boží; cestu, kterou by mnohý sám do nebe neurazil, mají uraziti za vzájemné pomoci. Jejich společná denní modlitba je posvěcením jejich duševní pospolitosti. Jejich společná cesta do kostela, přijetí svatých svátostí patří k nejkrásnějším

chvilím; rozdíl povah dají jim se duševně lépe poznati. Ona se podrobuje, on se mírní; čím více leta ubírají na vnější přitažlivosti, tím více srůstají duševně. Krásná slova napsal hrabě Szécheny před svatbou sobě do památníku: „Prosím tě, Bože, abych směl své dni života ztráviti spolu s drahou Selinou a skrze ni našel onu útěchu a mír, který bych nikdy nenašel ze sebe, abych se pevně odhodlal svůj život věnovati tvé oslavě. Neměla-li by se státi mnou lepší, tu nás rozluč, abychom se různými cestami dostali do nebe.“ (Tih. Tot 131: Probleme.)

Muž a žena musejí představovati Krista a Církev. Muž, kněz, povolán obětovati, Církev, žena, Bohu sloužiti, kterýž poměr se vyjadřuje v živých proudech milosti a lásky mezi oběma. Povznesení a rozšíření jednoty přirozené na jednotu nadpřirozenou naznačuje nesmírný rozdíl mezi manželstvím křesťanským a kamarádkým. Křesťan se táže: Budu míti dosti sil, abych spasil duši mé drahé ženy? Kamarád: Bude mi družka vyhovovat?

Dnešním lidem je, bohužel, manželství takovým egoismem ve dvou, třetí — Bůh — jim jenom překáží. Proto bývá svatební den východiskem náboženské uschlosti. Dnešní mužové žádají na svých ženách, aby jim byly hetérami, družkami při všech požitcích, při ochutnávání vědy a umění, jako při prázdnění poháru, při sportu, zkrátka všude. Při tom všem si má zachovati krásu; to nejde bez umění hetér. Muž by rád od ženy stále jen rozkoš, ale žádný náрек, žena chce slast, ale žádné děti. To není pokrok, toť úpadek do nízkého pohanství. Vždyť požehnání závisí od čistoty zřídla života.

Neudržitelnost a nepřipustnost kamarádkého manželství se ukáže v celém světle, *máme-li dobro dítěte na mysli*. Manželství je v jádru rovnocenné rozdělení rozkoše a břemena. Kdo trhá rozkoš od břemena, proviňuje se proti podstatě jeho. To činí manželství kamarádké, jež nemůže potřebovat dítěte. Co s ním? A přece bez dítěte si nelze představit šťastného manželství; dítě patří k rodině tak, že lidé se ptají na rodinu, a myslí tím děti. Jasně to doznává jistá lékařka při anketě o kamarádkém manželství: „Jak krutý osud nás nevdaných! Mohly bychom užívat, a přece víme, že to není to pravé, o čem sní naše touha. Připadáme sobě jako na vedlejší koleji, zapomenuté štěstím; sedíme u okna a díváme se, jak slunce svítí na protější stranu, odkud se ozývá dětský smích. Jsme určeny k mateřství. Bez dětí není prostě hodnotného manželství.“

Dá-li kamarádké manželství dítěti život, nedalo mu tím prostředí výchově potřebné. Chybí tu příklad souladného žití, jemuž se

daří v nerozlučitelném manželství, a vůle k sebevýchově. Rozvrácené manželství vytváří rozvrácenou rodinu, jenže děti půjdou dál. A pak ten příklad! Na dětech poznáváš své chyby, a ty jim chceš býti ideálem? Ani nejjasnější rodiče nemohou dítěti dát lepších ideálů, než jaké mu dává víra. Ale dítě čeká, jak ty se jí dáš vázati k povinnosti. Kdo sám je přesvědčen, že manželství značí vzdání se své vůle a podrobení cizí, vyšší vůli, z toho přejde úcta k autoritě i na děti. A bylo by žádoucí, aby autorita rodičů byla co nejspíše nahrazena autoritou Boží. Ale jak smutně se to vyjímá to kolísání u matek, od nichž neuslyší dítě nikdy rozhodné: to nesmíš, hledání kompromisu mezi svědomím a moderními snahami zdravotními, uměleckými a literárními. Ubohé dítě, jež nevidí rodičů při modlitbě, v kostele, při zpovědi! Jeho náboženský život musí zakrnět. Pozná-li, že to otec nebéře vážně s Bohem, nebéře ono to vážně s otcem, s poslušností. Zpravidla bývá v kamarádkém manželství náboženství popelkou. Uzavřeno na hejtmanství, postrádá náboženské vřelosti a života. Se stěn mizí obrazy svatých, kříž, kropenka, se stolu bible. Místo obrazů svatých zaujmou nahotiny, urážející dětský stud, místo kříže přibijí pro štěstí podkovu, místo společné modlitby spustí radio jazzovou hudbu a divadelní revue nahradí bibli se stříbrným kováním. Taková rodina neví, co je svátek; život přestává býti svátečný. A je-li víno mladé lásky dopito, plní se džbán slzami. Oč krásnější je manželství křesťanské! Když se dostaví neshoda, těžkosti, pro vše jim dána milost svátostná od Krista, který jim žehná a proměňuje jejich práce a námahy krůpěje potu a krve v proudy požehnání. Ve svátostech pak otvírá poklady milosti pro celá pokolení. Jak dojemně se modlí kněz při zdavkách: „Sešli jim pomoc se svatyně a ze Sionu ochraňuj je!“

Přátelé, rcete sami, které manželství se vám lépe zamlouvá? Krásně dí Chesterton: „S tajemstvími je to jako se sluncem. Je nevidíme, ale v jeho světle vidíme vše jinak, daleko krásněji a vábněji.“ Tak i v tajemství křesťanského manželství. Manželé nemají práva odmítnouti pyšným gestem ruky pomoc Boží, které tolik potřebují ke snášení ran osudu, svých slabostí, aby neklesli pod tíží svých povinností a vychovali děti pro čas i pro věčnost. Naopak, s rozechvělou, sepjatou rukou měli by se modliti s knězem o Boží přispění, neboť vše v rodině vrhá své jasné i černé stíny do věčnosti. Uzavření manželství kamarádké je jako pustiti se do světa na chatrném letadle.

Nuže, ceňte manželství vysoko, pokládejte je za svaté. Kristus buď ve vašem středu a vaše rodiny se stanou zase asylem míru a blaha v tom cizím, chladném světě, rájem na zemi. Manželství je láska, láska je utrpení, utrpení je oddání, oddání je oběť, oběť žije z oběti Kristovy.

Vincenc Kramoliš.

Manželství na zkoušku napraví škody z manželství nerozlučitelného?

Bylo to v Německu, kdy dr. Wegener předložil roku 1919 národnímu shromáždění návrh zákona, aby s ohledem na ten smutný zjev bylo manželství uzavíráno vždy jen na rok, až by se našli, kdož k sobě patří. Tím by se prý mnozí vyhnuli tragediím, jež nastávají, když se vezmou dva, kteří k sobě se nehodí. Tak ale je jejich svazek sama útrapa.

Kdo vidí v manželství jen pokusnou štěpnici štěstí a ne vysokou školu mravnosti, smí volati po manželství na zkoušku. Nechť však nezapomene, že každé uvolnění svazku manželského je kapitulací před vášní a smysly a prohřešuje se na samé podstatě manželství. Snižuje ženu na pouhý artikl rozkoše a nutí ji, aby pro případ rozchodu se mohla uživiti, hledati si zaměstnání. A přece každá žena tíhne k mateřství a ráda zamění své povolání za povinnosti matky.

Mnichovský lékař dr. Gruber praví, že největším a nejcennějším darem křesťanství je křesťanské manželství, nerozlučné a jednoženské. Žádati manželství na zkoušku značí zřící se vysokého stupně kultury mravní a upadnouti do pohanského barbarství.

Že je tolik nešťastných manželství, na tom jsou vinni sami mladí, kteří vstupují do manželství bez lásky, aneb z lásky bez rozumu. Velmi osudně se pocítuje též nedostatek víry, nedostatek čistoty a vážnosti. Silná srdce jsou věřící srdce. Je však naše mládež zbožná? Chodí do kostela? Ke zpovědi? Jde prostě za požitkem, vášeň křičí po ženě, po muži. Alfons Petzold nám líčí plasticky v básni onu psychosu. Prochází se v prosinci přírodou; saně se mihnou mimo, zavlaje ženský vlas. Vidí, jak dva lidé v saních si vylíbají duši. Přichází do vesnice; mír rozkládá se nad domy, ale v srdcích lidských hárá vášeň. S okovem nechávají dívky svá srdce přetéci; tajné tance rozkvétají v duši, mládí kvete opojivě a do vzduchu

nočního vysílají pozdrav: „Dobrou noc v lásce. I kleká na zem a hladí její sněhobílý hřbet právě: Ty krásné, divé zvíře!“

Je člověk tak zvířecí, není v něm nic duševního? Má rozum a vůli a ty jej povznášejí až k obrazu Božímu; má duši Bohem vdechnutou, a ta musí ovládati tělo, má-li býti harmonie duševní zajištěna. Žena mu nedána jako loutka, nýbrž pomocnice k výchově, aby jeden na druhém povahově dozrával. Mladí lidé musejí sobě uvědomiti, že jsou sezdáni ne s anděly, ale s lidmi a jejich slabostmi, jež tu jsou: neovládanost, rozmrzelost, tvrdohlavost, drsnost, citlivost, uzavřenost, zhýčkanost, nestálost, neupřímnost u žen, a jak se ti diblíkové jmenují, jež se vkrádají do mladé domácnosti. Tu je třeba i nadále se stále vychovávat, sebe kritisovat a býti dobrota vůči druhému.

K sobě přísný, k druhému shovívavý. Ale to je, co chybí dnešní mládeži, že se nesnaží druhému porozuměti, druhému odpustiti. Jak často zapomínají i mužové, že žena zaslouží i po 20 letech nejen věrnost, ale i jemnou pozornost. Tu je třeba i u ženy zavčas se cvičiti, neuraziti se hned při tvrdším slově muže, snášeti chyby, nepídit po vině druhého, ale sám u sebe zaklepati: mea culpa, i já mám své chyby.

To vše vyžaduje ducha oběti, a to se přičí sobeckému duchu dnešní doby. Manželství bude jen tehdy harmonickým, když každý z manželů nebude hledati jen svého štěstí, nýbrž přistoupí k oltáři s pevným úmyslem učiniti šťastným druhého, a v tom bude spatřovati štěstí svého života. Jak často slyšeti: mám to muže, a málokterá z žen se optá, jakou ženu má její muž. Jak často hledají a vymáhají pochopení pro sebe a nehledí pochopiti druhého. Tu hledá nepoctivá žena pochopení u domácího přítele, muž nalézá je u pouliční běhny, dcera u milence, když ji matka nechce chápati. Jasně to řekla za všechny jedna nešťastnice: „Málokdy jsem pochopila já vás, málokdy jste pochopili mne, jen když jsme se ke hříchu sešli, pochopili jsme se hned.“

Nemluvte proto o duševním sblížení, jež by bylo umožněno manželstvím na zkoušku; povolená rozluka, třebas s výhradami, ukázala, čím se mohou muži stát. Manželství na zkoušku by je podepřelo jen v lenosti; hodilo by se do krámu brutálnímu muži, jenž touží po střídání. Ten se snáze uchytí, najde nové „štěstí“, novou družku; ale co žena, když darovala muži krásu, mládí své? Ne, nelze připustiti takového manželství, neboť by přibylo ještě více lehkomyšlnosti. Muž bez vědomí vázanosti by lehce podlehl prvnímu

lepšímu pokušení, když byl ztratil na své ženě zalíbení, žena odhozená se zatlačuje tím na dráhu sebezahození, není-li dosti vůle žíti sama s dětmi, bez muže, otce, ochrany.

Jak jinak to vypadá u manželů, kteří vědí, že jsou si oddáni navždy! Tu odmítá se rázně již pouhá myšlenka na zpronevěru, tu se potírají choutky, a tato nerozlučnost života dvou skýtá oběma pocit skrytosti a bezpečí.

Manželství je Bohem vyvolenou studnicí života k obnovování lidstva. Láska nemůže býti sobě cílem, nýbrž musí sloužiti cílům vyšším. V manželství na zkoušku však hoví se této bludné zásadě.

Tragika dnešních manželství spočívá v tom, že se uzavírají ukvapeně. Mladík musí býti zdravý, zachovalý a musí míti postavení, jež uživí rodinu. Kde tísní starost od počátku, tam je od počátku ohroženo štěstí rodinné. Kolik manželstev se rozbilo o vyžilost, nakažlivou nemoc mužovu! Proto čisté dívce čistého mladíka. Jen ti prožijí krásný román plné lásky s celým citem, celou duší. Děvče ať je zachovalé; kolik hříchů před svatbou. tolik zla po svatbě. Jdou-li dva k oltáři po světlých stopách, tu jde s nimi milovník čistých duší a žehná jaru jejich lásky. Ti, kteří jdou přes hřbitov k oltáři, nemohou se radovati, vždy je bude pronásledovati vzpomínka na hřích jak temný mrak a echo proviny se ponese branami manželství.

Má-li žena býti muži oporou, je třeba i dostatek duševního vzdělání. Pak nutno poznati povahy. *Velmi dobře se tu osvědčuje církevní zasnoubení.* Ve středověku zasnubovali se vladaři již jako děti a rostli pospolu (svatá Alžběta) k uhlazení charakteru. Třeba se ptáti, má-li děvče všechny dobré vlastnosti pro hodnou matku a jinoch pro vzorného otce. Není dobře proto si bráti jinověrce; z různých názorů prýští různice. Také ne nevěrce. Již Písmo svaté praví: „Netáhněte pod jedním jhem s nevěrcem. Může-li se spojit světlo se tmou?”

Věříme, že těžko nutiti k jednotě těla, není-li jedné duše, než ty různé kombinace, které si mnozí v mysli sprádají, že by snad s tou neb onou byli šťastnější, jsou pouhé dohady. Kdo jim to může zaručit? Dříve si toho byli stejně vědomi a jisti, jinak by si nepřisahal věrnost před oltářem.

Nuže, jaká bývá příprava mladých lidí na manželský stav? Velmi nevhodná! Kolik tu bývá pošlapáno z čistoty, cudnosti, jemnosti! Co má býti z takového manželství? Kdo z nich též si uvědomí, že manželství je v první řadě životem oběti? Většina vidí v něm za-

opatřovací ústav, pojišťovnu na stáří, pole pro beztrestný sexuální život, střed to života mnohých! To, co nazývají láskou, je jenom jinou formou sobeckosti. Již u oltáře chce každý udělati své štěstí a nemyslí na štěstí druhého. Jak daleko má k onomu tajemství v Kristu, který přišel na svět, aby jiné oblažoval doživotní obětí, odříkáním a službou. Sterými obětmi, sebezapřením a ohledy sobě sloužiti, sebe darovati, toť pravá láska manželská. *Taková láska bude věrná sama od sebe.* O Kristu je psáno: Miloval je na výsost. Do konce musí trvati láska u manželů a ne do prvního zklamání, do konce všech potíží, pokušení, do konce života. A jako Kristus miloval jen jednu Církev, tak láska pravá je možna jen mezi dvěma manželi. Svatý Makrina praví: Mělo by býti jedno manželství, jako je jedno zrození a jedna smrt. Kristus musí býti duší lásky té. Láska k tělu neudrží se bez lásky k duši. Osud jednoho nesmí býti lhostejný druhému; láska k tělu vede ku braní, láska k duši k sebedarování. Proto se musí duše dříve políbiti, než se těla dotknou.

Přátelé, manželská láska patří k největším a nejtěžším věcem na světě. Třeba před svatbou mnoho zkoušení, v manželství stálého cviku, a vždy mnoho milosti. Proto, mládeži, posvěcuj se k tomu kroku zpovědí a svatým přijímáním a neopomeň pozvati na svatbu, domů Ježíše. A vy rodičové, pomněte, co praví přísloví: Když děti vaše sedají na moře, požehnejte je jedenkrát, když táhnou do boje, dvakrát, když krácejí ke snubnímu oltáři, požehnejte je třikrát.

Vincenc Kramoliš.

Manželství nemůže býti nerozlučitelné?

Manželství náleží k oněm osudovým věcem, o nichž lze sotva mluvit s klidem duše. Tu přitéká mnoho do řeči z vlastní zkušenosti; tu mluví nesplněná přání, otvírají se rány. Proto kdykoli mluví kněz o manželství, jako by četl němou předhůzku: Co chceš ty nezkušený nám pověděti prospěšného? Než, přátelé, za slovem kněžovým stojí zkušenost 2000 let staré Církve, a ta je větší než vaše, jasnější, než ona zaslepených vášní. Neboť jen zaslepená vášně může po těch zkušenostech chtít ještě rozluku.

Co vše si slibovali stoupenci rozluky od jejího zavedení. Poukazyvali na krutost Církve, nutící sobě cizí duše do soužití; rozluka měla umožniti nešťastným opustiti tonoucí vrak a přistáti na nové pevné zemi (dr. Svoboda). Nechtějte pevnosti po muži, který otrásl křesťanským manželstvím; nebylo-li toto dosti pevným, bude dru-

hé vratčím. Dr. Bouček viděl v rozluce cestu ke štěstí, a omlouval ten krok slovy: „Šťastní lidé jsou povinni umožniti nešťastným, aby opět štěstí nabyli.“

Rozvod, či lépe rozchod Církev dávno povolila, ale nemůže připustiti nový sňatek; nemá ceny se vymlouvat: nemohu žítí zdrženlivě. Proč by nemohl říci chudý: nemohu žítí v chudobě, proto budu loupiti. Tím by otevřela pole volné lásce a jiným výstřelkům.

Církev, která vidí do budoucna, opakuje i dnes: „Není tobě dovoleno!“ Hájí, čemu učil Kristus, an děl: „Každý, kdo hledí na ženu, aby ji požádal, již zcizoložil v srdci svém, a kdo propuštěnou pojal, cizoloží.“ Svatý Pavel učí totéž: „Žena je vázána zákonem, dokud muž její je živ.“ (1. Kor. 7, 10. 39.) Nebyl to lehký boj pro svatost manželství, jehož se Církev podjala. Ale přece mu dopomohla k vítězství. Manželský život znamenal ohromný pokrok oproti pohanství; nerozlučitelnost byla samozřejmá. Než bylo státi stále na stráži a hájiti ten zákon proti lidským vášním. Již v 5. století se táže toulonský biskup papeže Innocence I., jak má jednati s těmi, kteří se dali občansky rozloučiti a znovu se oženili. Papež odpověděl: Budiž s nimi jednáno jako s cizoložníky. Ani před králi neustoupila Církev.

Nový sňatek byl povolen tehdy, *když dřívější se ukázal neplatným*. Jinak všechna manželství i mezi jinověrci jsou nerozlučitelná a platná před Bohem. Teprve protestantským názorem na manželství jako na obchodní smlouvu soukromou pronikla myšlenka rozluky tak hluboko do Evropy a Ameriky, že státy postupně zaváděly rozluky.

Ale již při prvním chystaném útoku na nerozlučitelnost manželství pozvedl papež Lev XIII. svého hlasu v okružním listě 1880 „Arcanum“, prorokuje, že tím se stane úmluva manželů změnitelnou, vzájemná láska se oslabí, poskytne se vnadidlo k nevěrnosti, utrpí výchova a vzdělání dítek, zaseje se símě svárů v rozmilý život rodinný, zmenší a sníží se důstojnost žen a jim bude hrozit propuštění, když poslouží rozkoši mužů.“

Uplynulo 52 let, co papež promluvil do světa, a hle, *ukázalo se, jak příliš věrně prorokoval*. Sotva byla rozluka povolena, šíří se jako nakažlivá nemoc, jako příval vod, který vše zaplavuje. Vždycky se našli spekulanti a nesvědomití sňatkoví podvodníci, kteří zneužili nezkušenosti a lehkověrnosti mládí, aby je připravili o čest a majetek, ale dnes nejen podvodníci z řemesla, nýbrž veliká část mladých lidí považuje manželství za holubník, a mění je podle

libosti. Tak jeden pán se táže druhého: „Slyšel jsem, že povedeš Ilonku ke svatbě.“ „Já? Teď nikoli, ale poznačila si mne do zásoby.“

I láska ochabla. Co má muž na družce bez lásky do smrti? Může ji ze srdce milovati, když neví, zda bude zítra ještě jeho? Jak jinak blaží pocit „Jsme věčně svoji“! Žádejte po ženě horlivost pro děti muže, s nímž ji pojí klíčka snadno rozvížitelná.

A jakým vnadidlem k nevěře se stala rozluka? Za rok 1931 bylo jen v Praze 1143 rozvodů, z toho pouze 254 za souhlasu obou a 889 pro cizoložství druhého.

A což výchova dětí? Odkud vezme žena sil k výchově dětí manžela, jež jí vyrvaly vnady mladší ženy? Děti rozloučených bývají pocíťovány za břemeno, jež by oba rádi dali státu na krk, jak je tomu v Rusku. Ale, probůh, na těch ubohých bytostech, vyhladovělých srdcích, které nepoznaly lásky rodičů, chceme budovat stát budoucnosti?

V kolika moderních rodinách ohrozila již pouhá myšlenka rozluky rodinné štěstí a mír a stává se semenem svárů? Tak zavraždil v Jeně (březen 1932) lékař dr. Menzer sedm lidí (ženu, dvě děti, rodiče, milenku, sebe), když přišli, aby dojednali rozvod. A co říci, jak zmenšena tu vážnost žen, jež všude, ať ve filmu, v divadle, neb humorech se jeví ve stavu ponížení, a hřích jako dobré právo, jež život koření. Romány a schůze mají též o to zásluhu. Ve Spojených státech bylo rozloučeno za 10 let 2,250.000 manželství; ve státě Ohio připadá na 5 sňatků jeden rozvod. V Uhrách vzrostl počet rozvodů po válce dvanáctkrát, v Německu dvakrát, v Rakousku osmkrát. U nás bylo rozloučeno dosud přes 50.000 (49.252) manželství. Představuje armádu 100.000. Muži se ženívají, ženy často již nemohou. Velmi smutné bývají konce žen, muži odkopnutých.

Snad někdo namítne: „*Láska je tuze složitá a prchavá*. Pocity vznikají a mizí. Dnes hoří ke stropu, zítra hasnou. Jak může někdo žádati, aby dva lidé na takové písečné půdě si zařídili soužití, trvající po celý život?“ Je pravda, byl by to nerozum, kdo by chtěl stavěti na základě tak vratkém; proto přirovnal papež Pius XI. moderní manželství k budově na písku. Manželství křesťanské však spočívá nikoli na citech, nýbrž na Božím základě. Ty plytké pocity a s nimi spojené laskání pomínou časem. Co však musí zůstat, je pevná *vůle* obou, žítí jeden pro druhého a oba pro děti, podporovati se navzájem a přinášeti oběť odříkání sobě. Ta vůle nahradí opojnou lásku mladých let a stane se v ohni denních starostí zralejší a odolnější. V takové rodině prohlubují leta lásku smyslnou v du-

ševní harmonii. Čtvrté, šesté a deváté přikázání Boží má smysl jen v jednotě manželství. Jeho svatost vylučuje mimomanželský styk; jeho nerozlučitelnost je největší oporou věrnosti a zdárného rodinného života.

Rozlukou trpí celá rodina. Trpí již muž. Jak může očekávati hospodárnost a spořivost po ženě, mučené obavou, že zítra nebo pozítří jí bude vnucen rozvod? Naopak, ona potají se bude zajišťovati, aby někdy nepřišla do úzkých. Je-li muž povaha bezcitná, záhy dostaví se vnitřní prázdnota. Člověk, který střídá manželství, ten svého srdce ženě nedává, ten je postupným manželkám půjčuje, a srdce takto zpustošené je samo sobě trestem. Je-li povaha jemnější, nemůže býti rozpoltná duše šťastná; vznikají poruchy, jež vedou k vraždám i sebevraždám. Rozluka je též velikou dodavatelkou pro říši nevěry.

Ještě více trpí rozlukou žena. Před lety vytáhli ženu z Rýna; v rukou měla lístek se slovy: propouštím dnes svou ženu. Jistá není žádná. V Čechách vycházel v r. 1925 časopis rozvedených žen „Bez domova“ To byla galerie utrpení všeho druhu. Jestliže proto muži žehrají na nerozlučitelnost manželství, dá se pochopiti, pakli ženy, nutno ustrnouti a dodati: „Pane, odpusť jim, neboť nevědí...“

Nejubožejší obětí rozluky je dítě. Manželství má dítě nejen vydati, ale i vypěstiti. Kolik to péče třeba, až ptáčata vypiplají svá mláďata. U dítěte třeba 16 let. Pozvolný tělesný i duševní, a ovšem i náboženský vývoj dítěte nevyhnutelně žádá, aby vzrůstalo v zátiší rodiny spořádané, zahříváno láskou matčinou a obestřeno péčí otcovou; a v tom zdravém ovzduší vyrůstalo leta. Jdi a rozsévej jemné semínko, když na poli zuří vzteklé větry; jaké péče vyžaduje květinka v sazeničce, potřebuje svou prsí. Kolik však otřesů zažije dítě rozvádějících se manželů? Dítě je plodem obou, ký div, že si ho citliví rodiče vzíti nedají.

Tak bylo rozloučeno manželství na žádost matčinu; hošík soudem přiřknut jí; otec v noci tajně dítě odvedl. Zřízenec vedl dítě násilím k matce. Ta s ním odcestovala. Otec vypátral jejich pobyt, uloupil dítě. Matka vymůže dítě nazpět. Tu bylo vzato dítě oběma a svěřeno péči státní. V Mnichově onemocnělo a v křečích blouznilo: Tati, mami! Cizí lidé je dostanou.

Toť řídký případ. Častější jsou ony, kde děti opuštěny, zanedbávané rodiči. Ubohé děti, pustnou, zakrní; nepřetržité výbuchy a nepřátelství se snese na nich. Ty děti se nenaučily usmívati. 18leté

děvče žebra po Berlíně. Otec žije se služkou, matka s novým mužem; nemají kdy, aby se starali o dceru. Na něho připadly dvě ženy, na ni dva muži, na děvče, jež štváno bídou a těžce se probíjí, nepřipadá ani jeden otec, ani jedna matka.

Jaké to trosky nadělala rozluka z rodin; a to jsme v začátcích! Běda, až rozluka dozraje a pronikne! A tu by měla Církev povoliti?

Vincenc Kramoliš.

Manželství smíšená podporují náboženskou snášenlivost?

Kdyby svět věděl, kolik dívčích srdcí se utrápilo a hyne za nádhernými okny salonů pro ztracené štěstí životní, obětované smíšenému manželství, pak by uznal stanovisko Církve, jež zavrhuje smíšená manželství, což činí i rozvázní protestanté (dr. Koller) a povoluje smíšená manželství jen se zárukami. Chrání tím štěstí dětí svých, neboť jedno je jisto: Buď se ztratí víra anebo domácí mír z takové rodiny.

Hořejšímu heslu může uvěřiti jen nedouk. *Pravý opak je pravdou.* Smíšená manželství živí nesnášenlivost a podkopávají rostoucí nesnášenlivost.

Štěstí bývá dosaženo tam, kde dbá se v manželství zákona jednoty. „Jednotu těla, jednotu víry,“ ten zákon stanovil již sv. Pavel. A měl pravdu.

Jak mohou manželé různého vyznání si zachovati jednotu ducha, *když se rozcházejí v nejdůležitějších otázkách duševních.* Není jednoty v názoru na manželství, jednomu je svátostí, druhému vnější záležitostí (Luter, Kalvín je staví na roveň zemědělství neb holičství). Není jednoty ani v jiných pravdách náboženských: jednomu je mše sv. bohoslužbou, druhý ji slyšel nazývati modloslužbou, jeden pokládá papežství za požehnání, druhý slyšel o něm jako o kletbě národů. A co vočkováno od mládí, nedá se tak lehce vymýtit.

Dva lidé mohou ztratit srdce, hlavu v lásce dříve, než promluvili na se slovíčko, neb vyměnili křestní listy. Ale Církev též ví z manželských tragedií, že slasti mladé lásky, jež ráda překlenuje, co dělí, nepotrvají dlouho, a mladí lidé, až vystřízliví, budou v šedi života snášeti bolestně vnitřní cizotu svých světových názorů, svých náboženských citů a zvyků, tím bolestněji, čím hlubší je je-

jich život duševní a touha náležeti sobě až na kraj možnosti. Lidem povrchním se zdá býti ta otázka ovšem bezvýznamnou, neb oni stejně povrchně pojímají samo manželství.

Kýžená jednota naráží na největší protivy, jež se *projevují právě v nejvážnějších chvílích života*. Nejslavnější chvílí bývá *den svatební*. Tu počíná nový oddíl života. Pro katolíky bývá zdrojem Božího požehnání. Při snoubencích různého vyznání klade se stín na srdce obou po celou svatbu. Jak smutně klečí nevěsta-katolička u sv. přijímání, jako by byla vdovou ještě před svatbou; nezbaví se dojmu polovičatosti. Když podají si ruce před oltářem, a jako ze záhrobí zní slovo: ať vás nic nerozdvojí, leč smrt, tu ani sebe prudší stisk ruky nepřeklene onu propast, je právě v oné chvíli dělicí.

Hle, ona přijímá svátost, jemu je to vše bezduchou ceremonií, poutem rozvířitelným, ona se pokřizuje, když kněz žehná, on stojí jako sloup na důkaz, že toto manželství není schopno přijmouti celou náplň milosti a požehnání. Sebevětší lesk a sláva nezakryje tu rozpoltění a pustotu v srdci.

Svatební den přešel a život všední nastoupil svá práva. *Jak se bude jejich společné soužití dále vyvíjeti?* Bude viseti kříž nad stolem? Obraz P. Marie nad lůžkem, žehnáček u dveří? Jak to bude v neděli, v pátek, jak s modlitbou ranní, večerní, při stole? Jak s přijetím sv. svátostí? Otázky . . .

Jak bolestně se vrývá dojem z každé neděle. Po celý týden všudy chodí spolu, do společnosti, do divadla, jen v neděli ráno se musí rozejíti před kostelem. Obyčejně trvá ta náboženská shoda jen několik týdnů po svatbě a nerušené konání náboženských povinností stane se druhému trnem v oku, i zarazí to při nejbližší příležitosti. Tou bývá postní jídlo v pátek. Pro to vznikne první hádka. Nechce-li vařit ve dvoje, jí katolička maso též. Další podnět dá výlet v neděli. Je právě nádherný den. Bez ženy nepojede, nedělní mše však ruší cestovní plán. Ona mu nechce pokazit radost a tak ztráví první neděli bez Boha. Časem přestane vůbec choditi.

Tak potvrdil to mladík misionáři: „Tak zvaná snášenlivost je pustá lež; první měsíc to šlo, ale teď je to k nesnesení.“ Časté návštěvy mužovy přízně nedají si ujíti posměšky nad křížem, obrazy; aby ušla nešetrným poznámkám, odstraní poslední zbytky katolické zbožnosti.

Den křtu bývá v katolických rodinách dnem radosti. Ne tak ve smíšeném manželství. Jestliže rodičové nekatolíka se stranili na čas jeho domácnosti, uplatní svůj vliv při prvním doslechu o jeho

sladkém tajemství. Další dodělá jinověrecký duchovní, a výsledek bývá, že mladý otec dá své dítě zapsati do matriky svého duchovního.

Kde katolický křest povolen, přihlíží nekatolík rozrušen a nevlídně svatým obřadům a čilko dítko smáčí hořká slza matky, jež tuší, že teprve teď nastane pro ni cesta křížová.

Celé výchově vtisknout ráz zápasu o duši dítěte. Na kterou stranu se má přikloniti? I když zůstane víře matky věrno, vzplane boj znovu při vstupu do školy. Nejednou roztrhal manžel revers a hodil ho ženě k nohám, a třebas na kolenou prosila, aby pamatoval na slib, dal přece dítě zapsati mezi jinověrce. Tak pozvedl proti ženě pěst muž, aby ji donutil k povolnosti, ona však volila raději žebrotu. Když i tu muž povolil, není proto míru v rodině.

Výchova patří oběma, jak otci, tak matce, a hlavní součástí je náboženství, při němž působí příklad rodičů. Jak si mají děti vzíti příklad, když otec a matka se modlí různý Otčenáš, mají různou bibli, chodí do různých kostelů. Jak bolí muže, když mu matka brání ve výchově. Je-li matka jinověreckou, tím hůře. Nechci ji snižovati, avšak dobrá ta žena může býti dítku ve všem vzorem, jenom ne v modlitbě; nemůže s dítětem se modliti, s ním ruce spínati, je křížkem žehnati.

Známa konvertitka Julie Meineke, jež mohla po svém obrácení zůstat nadále v rodině, píše dojemně o své osamocenosti: „Čím dál, tím je mi jasnějším, že jenom stejné náboženské přesvědčení je poutem, jež duše na zemi udrží pohromadě. Cítím, jak se vnitřně odcizuji svým drahým, což mi bývá těžko.“ Vysvětlení podává hraběnka Galicinová: „Co prospěje shoda smýšlení o malých věcech, když nejušlechtilejší struny jednoho jsou zcela jinak naladěny než struny druhého?“ Jiná žena nevěrce a odpadlíka, Alžběta Leseur, jež zemřela roku 1914 v pověsti svatosti, popisuje svůj bol: „Žítí stále po boku milých lidí, aniž bychom jim mohli otevřít srdce své a jim dáti z nitra svého, toť to nejtrpčí.“ Uvědomujíc sobě, jaká propast ji dělí od Felixe, píše: „Jak bolestno je viděti zneuznáno to, co milujeme, a viděti vše to, co život značí, ohlodané předsudky a útoky. Žízním po spolucítění. Jaká to krásná melodie musí býti naprostá jednota dvou duší. Dej mi, Bože, abych našla onu melodii s duší, již nejvíce miluji!“

Nejzlobněji se projeví špatný vliv smíšeného manželství, *když děti z něho dospívají*. Je pravidlem, že dcery takových rodin si berou opět jinověrce, ale již po nekatolicku, omlouvajíce se příkla-

dem rodičů. V třetím pokolení je rodina pro Církev ztracena. (Tak ztrácí na příklad katolické Německo ročně 60.000 duší.) Hoši z takového manželství zhostejní u víře úplně a propadají nevěře. Jak veliká to zodpovědnost před Bohem!

Celá tíha onoho nešťastného kroku vysvitne jim, *když jeden z nich umírá*. Jak bolestno pro katoličku propustiti duši muže bez útěchy a svaté zpovědi na věčnost. Umírá-li ona, jak bolestno, když všichni kolem stojí, jen kněz klečí. Zavítá-li Bůh mezi katolíky, přináší posilu, i blaží vědomí, že všechny děti Bohu vychovali. U nekatolíků mnohdy kněze nepřipustí, nesnesou svěcené vody ani kadidla u rakve. Jaká to starost sevře srdce matčinou o osud dětí! Umře-li, ožení se muž s nekatoličkou a zakáže dětem, aby se na jejím hrobě modlily, jej svěcenou vodou skrápěly. Co se stane z nich? Den svatební tu poznává jako nejnešťastnější den. Katolické hřbitovy v Bukurešti a jinde vykazují jména, která dnes patří nekatolíkům. I u nás byly do 30 let smíšenými manželstvími celé katolické obce vyvlastněny.

Pravdu má Církev katolická, jestli zařadila rozdíl ve vyznání *mezi překážky manželství*. Život v takových rodinách je pln sváru a neshody, zatím co přísně katolické rodiny žijí se svými nekatolickými sousedy v Jassy a Oděse v nejlepší shodě (Wiercinsky).

Nejlépe je proto nezačít s jinověrcem. Ale bývá to špatným začátkem, když se matka vydá hodně pozdě na faru na poradu. Omlouvá ženicha, „že je hodný“; ano, ale má volnější cestu k rozvodu; „že lepší protestant dobrý, než špatný katolík.“ Smím-li poraditi, neber si, děvče, ani toho ani onoho; a přece chytrá žena přivede spíše vlažného katolíka k horlivosti než jinovërce k víře; mají oba společnou základnu.

Jiná se hájí: „*Máme všichni stejného Boha*.“ Špatně zná víru svou; jí se sotva podaří, co se nezdařilo staletím, sklenouti roztržku vyznání; budou tu nepřeklenutelné rozdíly. Jiná praví: „Nepociťujeme protiv, *nemluvíme o víře*. Je ti vskutku lhostejno, neměti společného základu, na němž lze budovati ve strastech, utrpení, v nouzi a ve smrti? Jiná dí: „*Můj ponechává mi ve víře úplnou svobodu*.“ Nestačí, manželství žádá jednotu duší, povrchní zakrytí protiv není ještě souladem srdcí, natož porozuměním. Jiná doufá, že svého muže na víru obrátí, dodávajíc: „Co vše lze učiniti z lásky k druhému!“ Nebyla by ani první ani poslední, vzdavši se své víry z lásky k němu.

Neutralita ve věcech náboženských je pustý klam, a proto kato-

liční snoubenci se dobře rozmyslí, než by vydali blaho svých dětí takovýmto nebezpečím. I když by jeden druhému ustupovali, nevzejde nic dobrého. Tak uradili se dva starouškové, že překvapí jeden druhého. Dědeček nasázel hrachu a babička fazolí. Když vkročili po čase do zahrady, on vytrhal fazole, ona zase hrách, a tak podnes čekají na úrodu. Smíšená manželství bývají nejnešťastnější, jak dosvědčují statisíce případů. *Vincenc Kramoliš.*

Manželství věcí soukromou?

Tajné podvratné živly, jež mají zájem na zmatku v naší době, vhodily mezi věřící lid heslo, že *manželství je věcí soukromou*, do níž nikomu, ani Církvi, ani státu nic není. To slovo vyšlo po prvé z úst odpadlého Luthera. Když o něm zvěděl Schopenhauer, řekl: „*Počkej, to ti zlomí vaz!*“ A také zlomilo. Jako kletba dopadlo ono slovo na Evropu, uvolnilo manželství a připravilo půdu pro požadavek socialistů, volnou lásku. Žádná z církví jeho neudržela posvátný ráz manželství, jen Církev katolická tu stojí jako hráz, a to imponuje. Co musí vše pro to vytrpěti! Ona to ráda snáší, neboť ví, že hájí tu základy kultury.

Jen letmý pohled do života národů nás musí přesvědčiti, že *manželství je věcí celé lidské společnosti*; od něho má lidstvo svou budoucnost, osud svůj. Manželství je společnost života, výchovy, hospodářská i politická. Od manželství závisí fysické, mravní i náboženské trvání toho kterého národa. Manželství je buňkou jeho. Jaký kořen, taký strom. Jaký pramen, taká řeka. To cítili již staří pohané a proto v posvátné, tísnivé náladě uzavírali sňatek. Co je tísnilo? *Pocit zodpovědnosti.*

Ten pocit je tak živý, že by člověk musel býti slep, aby nepoznal zákona toho, an drží celý život náš a jehož železné požadavky si nedají líbiti žádný přelud chvilkového opojení a světelného efektu. Tomu zákonu podléhá i manželství. Každý člověk je svoboden, chce-li do manželství vstoupiti, čili nic, má na manželství právo, a žádný lidský zákon mu nemůže to právo upříti. Nelze proto souhlasiti s některými předlohami, jež chtějí povolit sňatek jen zdravým při určité výši majetkové. Mocný pud pohlavní strhne vždy většinu lidu na sebe. Znemožní-li se jim pravoplatné manželství, utekou se k souloži, což mívá za následek spoustu zanedbaných dětí, vrhajících se na dráhu zločinnou.

Ale manželství nepředstavuje pouze právo, nýbrž *svatou službu, povinnost, úřad, povolání*, jež bylo na ně přeneseno jménem společnosti. Hledě k tomu účelu, je manželství spíše k zachování lidstva než k životní potěše srdcí. I láska je podrobena zákonu života. Musí pučeti, kvésti, přinést plody. Strom nemůže říci: chci věčně kvést.

Proto věz, mladý příteli: sloužíš lidstvu svou prací, spořivostí, ale nejvíce mu sloužíš svou mladou, silnou krví. Špatně sloužíš však, když obcuješ jen, když krev volá a temná vášně zakaluje rozum. Na dětech nesvědomitých svůdců a méněcenných matek sotva kdy pochybí. Ale čeho je třeba, to jsou děti svědomitých rodičů. Právě to dítě, jež si nedáš vášní vynutiti, jen heroickou povinností, bude mravně dokonalé, bude požehnáním pro společnost. To praví ti příroda.

A zjevení ten názor plně potvrzuje. Nejsme tu pro sebe, nýbrž pro Boha. Jeho vůle musí nám býti svatou. On určil zákony života, vložil do naší přirozenosti pudy. Podivno, všem pudům vykázal úkoly, jen u pudu pohlavního měl by učiniti výjimku? Nikoli, o poměru mezi mužem a ženou smí rozhodovati Bůh, a ten učinil tak manželstvím. Chybí-li pudu tento úvazek, vystoupí z břehu a ničí. Nic mu není svato, ani žena bližního, ani nevinná dívka, ani dítě. Manželství není tedy vynálezem lidí, nýbrž ustanovením od Boha. Pouhým souložením však nenabývá se práv manželských. To právo přisuzuje Bůh jen spolupracovníkům jeho. Jaká to důstojnost! Ne-ní divu, že Kristus je řadí mezi svátosti. Písmo svaté je nazývá též spojením s Bohem. Proto chtěti vykonávati ten úřad bez posvěcení u snubního oltáře, znamená, strhnouti násilně na sebe plnomoc „kněžství“ přirozeného života, což je svatokrádež.

A co praví historie? Byli a jsou národové, u nichž bylo uzákoněno mnohoženství, ale národ s pouhým pohlavním souložením dosud nalezen nebyl. (Ratzel Fr., Groste C.) Mnohoženství jeví se tu jako úpadek proti původní formě manželství, jíž bylo jednoženství. Bůh ustanovil manželství, v jeho službě stojíme. Proto bylo manželství u všech národů, Židů, Řeků, Římanů, Indů, Číňanů, Japonců, černochů, malajců považováno za něco posvátného, Bohem daného, a obklopeno náboženskými obřady.

A protože je náboženství od Boha, nelze manželům voliti formu spoluzití, má-li býti kamarádké, či dočasné, nýbrž je jim přijati i formu od Boha danou. To dá i rozum. Každému je volno, chce-li si zvoliti stav kněžský, úřednický, učitelský; pakliže si ho zvolil,

nesmí ho podle libosti přetvořovati, nesmí žíti, jak mu napadne, nýbrž musí se přizpůsobiti pořádku, cíli a životosprávě svého stavu. Proto nelze, jak žádá socialista Bebel, opustiti druhu, když láska vyprchala; vůle musí zůstat. Tak i kněz nesmí svůj stav opustiti, i když první nadšení pohaslo.

Správně k tomu podotýká Foerster (Jugendseele, 132): Odloučení svazku manželského od individuální chuti, podrobení jeho pevnému řádu, jeho posvěcení svatými tradicemi, hlásá velikou mravnost, vyjadřuje pokornou nedůvěru k sobě a odhodlání ke všem závazkům, plynoucím z manželství. Stará náboženská etika tu spojuje lásku pohlavní s duchovně mravními zřídly života, bez nichž nedojde plného rozkvětu. Láska neodpojuje se nikdy beztrestně od posvěceného řádu života. A jako stáváme se v přítomnosti vyššího lepšími a potlačujeme zlé náklonnosti, tak i ten pocit zodpovědnosti před Bohem volá k sebekázní a působí jako ochranná atmosféra před vniknutím prchavých vlnad.

Již původ a k tomu účel manželství vymykají se z pravomoci osobní a staví nad libovůli jednotlivce. Nemá-li člověk práva nad vlastním tělem, tím méně má je nad cizím. Proto i kdyby manželka stokrát svolila, aby manžel odškodnil se u jiné, zasahuje tím do práv Božích, a je na tom, jako by dovolila druhému, aby sáhl do cizí kapsy.

Hlavním účelem manželství je dítě. Jeho výchova nestrpí střídání rodičů, a při volném obcování nenašlo by vůbec trvalého domova, pravé lásky otcovské a mateřské. Nepřátelé se posmívají, nazývajíce křesťanské manželství továrnou na děti. Jako by sami nikdy dětmi nebyli. Což nevyšli z dětství velicí mužové, státníci, umělci, apoštolé, andělé milosrdenství, svatí? Nám je dítě květem v poušti. Jen surovec bude mluvit o výrobě dítěte, zapomínaje schválně péče o ně. Ptáčata ho musejí zahanbiti. S jakou láskou budují hnízdo, bdí nad mladým životem, obletují mláďata, živí je. A lidé by měli toho citu postrádati? S jakou něžnou nadějí hledí šlechtní rodičové zrození dítěte vstříc! Dítě bývá předmětem jejich rozhovorů. S jakou radostí je pozdraví a jakou péčí vychovávají. A když dorostlo, byli na ně pyšní. Pro ty rodiče značí slovo „otec, matka“ přírůstek důstojnosti; sami pak rostou v péči o dítě a prospívají opatrností, láskou, dobrotou, obětavostí. Pro ně znamená rodičství náplň obětavého idealismu. Vznešeným musí tu býti vědomí pro rodiče, když pomní, že oči Církve, lidstva s úctou a očekáváním jsou na ně upřeny. A jaká bude jejich hrdost, když

budou moci Bohu odevzdati dítě dobře vychované. Jaká sladká odměna kyne jim.

Jak jinak září manželství v plánu Božím! Život ze života, buduje život a vlévá se do věčného života, činí rodiče spolupracovníky Božími, nositeli nejvyšší lidské kultury. Práví křesťanští rodičové jsou heroy, svatými přítomnosti i nejbližší budoucnosti. Svátostným rázem dostává se přirozeným vztahům mezi mužem a ženou nejvyššího zušlechtění a posvěcení. I je manželství štípením mravní kultury, jež svými kořeny životními sahá hluboko do půdy přírody, ale svou korunou ční až do říše věčné, Boží.

Svátost manželství není tedy věcí individua, nýbrž *svátosti lidstva, posvěcení společnosti*. Věru, kdo zná podstatu manželství, ten ví, že požaduje od obou dílů naprosté zřeknutí se vlastní vůle a podrobení osudu Bohem určenému. Budoucnost národa vyrůstá z rodiny. Jako každý vyšší organismus se skládá ze dvou buněk, tak se buduje národ z rodiny. Rodina je nositelkou národního plasmatu, ale i zděděných dober zdatnosti a mravního úsilí, z něhož národ žije a se omlazuje. Národ, jenž dává klesnouti rodině, páchá sebevraždu, odbourává a plní sama sebe na zdraví, jako jednotlivec, jenž sebe ničí přepracováním, požitkářstvím. Takový národ stravuje své síly nadobro. Národ, jehož rodina se rozpadla, dohrál úlohu svou v dějinách.

Státu i Církvi je osudovou otázkou, jak si mladí lidé představují manželství. Nejlépe vyhovuje oběma křesťanské manželství.

Kristus ustanovil Církev, aby vykládala a střežila křesťanskou morálku, stejně aby bděla nad morálkou v manželství. Církev užívala toho práva od pradávna, a králové i císařové obraceli se ve svých pochybnostech o manželství na svatá slova Kristova: „Co-koli svážeš na zemi...“ propůjčují Církvi zákonodárnou moc. Ona smí určití pro katolíky překážky a též od nich dispensovati, pokud se nepřičí přirozenému zákonu. Takové vadící překážky jsou jednoduchý slib čistoty, různost křesťanských vyznání; rušící: nedospělost (14 let), neschopnost, různost v náboženství (křesťan, žid), (privileg sv. Pavla 1. Kor. 7, 12—15), slavné sliby, zločin cizoložství za života manžela, vražda za účelem sňatku dvou milenců, pokrevní příbuznost (otec, dcera, vnučka, bratr, sestra), švagrovství (otec, nevlastní dcera, levobočná), kmotrovství při křtu. Neplatné je manželství vynucené hrozbou, násilím.

Jestliže Církev dovolává se svého práva na svátost manželství, činí tak z lásky k člověčenstvu, poněvadž jí leží na srdci blaho lid-

stva, věčné i časné. Zmatek v manželských otázkách dostoupil vrcholu. Lidstvo se odvrátilo od proroka pravdy na stolci Petrově a uvěřilo prorokům falešným (Bebel, Lindsay, Vanderwelde, Ellen, Key, Helene Stöcker); dnes trnou nad hroznou důsledností svého učení v bolševismu, jenž značí zestátnění majetku, škol, výchovy i manželství. Na světě jsou jen dva důsledné typy: manželství katolické anebo bolševický rozvrat. Svatý Otec Pius XI. vida zhoubné následky pokleslé manželské morálky, varuje celý svět a volá k Bohu, ke zjevení, k Církvi nazpět, ke svátostným milostem. Svatý Otec volá, uslyší ho svět? Aspoň my se seskupme kol něho k boji o vítězství křesťanského ducha v manželství na celém světě.

Vincenc Kramoliš.

Móda nemůže být nemravná?

Móda je vnějším výrazem doby, je formou jednání, myšlení a dokonce i formou tvořící velice často i samu osobnost. Je jasno, že v tomto smyslu nemyslíme jen na módu v oděvu, nýbrž na celý způsob vystupování jednotlivce, pokud má vztah k veřejnému životu společnosti.

Pohlédneme-li na svou zásadu, že vše, co je, musí být v určitém poměru k Bohu-Stvořiteli, rovněž jako když povážíme, že tato móda je skoro ve všech případech vnějším skutkem, tedy něčím, co spadá pod kontrolu mravouky a jejích zákonů, vysvitne nám jako samozřejmost, že i móda má styk s Bohem a tím i s mravním a duchovním životem.

Tvoří-li móda vnější formu styku jednotlivce se společností, neujde jí ani věřící katolík, vedený milostí k výšinám spojení s Bohem. Možno tedy stanoviti několik základů a to jednak všeobecných, jednak speciálních:

Člověk obdařený duševním životem jest zdrojem, z něhož prýští vše, co myslí, mluví i koná, čili: *jednání lidské musí vycházet z nitra a nikoli z venku!*

Je-li tedy móda formou jednání, i ona musí být formována člověkem a nesmí být pouhou napodobovací mechanikou: *Cokoli konám, musí být odůvodněno a nikoliv jen proto, že to tak dělají jiní.* To ovšem neznamená, že musím jednati vždy jinak než jedná okolí! Naopak, je zásadou duchovních učitelů, že ctnost se vždy snaží nevynikati a zachovati nenápadnost. Ale tento důvod platí jen potud, pokud způsob jednání není proti zákonu Božímu.

Stačí-li tedy pro věřícího katolíka na prvním místě příkaz, že móda musí odpovídati zákonu Božímu, a na druhém místě, že, pokud to první příkaz dovoluje, nutno se varovati nápadnosti — musí jít pohled duchovního člověka dále: Musí-li po právu vše směřovati k Bohu, i móda mi musí pomáhat k vyššímu spojení s Bohem, jako vše ostatní!

Duchovní člověk si zachová vždy vzhledem k módě co nejvíce kritické samostatnosti a bude se na to vše dívat zorným úhlem nejvyšší zásady, maje na zřeteli i druhou zásadu, že bez potřeby se nebude chovati jinak, než se chová okolí. A ježto duchovní lidé mají vždy určitou část převahy nad svým okolím, bude vždy pamatovati, že dává svým chováním dobrý příklad, že zavádí do své doby způsoby, tedy módu křesťanskou a že tím koná důležitý apoštolát.

Pokud se týká módy v *jednotlivostech*, nutno si předně všimnouti jejího pramene, jímž označíme jistě správně t. zv. „moderní smýšlení“ — Jest osudnou chybou, domnívá-li se věřící, že vše, co se nazve moderním, je již tím také bezbožným. Nutno přísně rozlišovati mezi módou jakožto výsledkem moderní nevěry, a mezi tím, co je také moderní, ale jako lék. Máme moderní manželství, moderní dcery, moderní kapitalismus, ale i moderní využití křesťanských peněz, moderní pastorační a moderní modlitby. Stačilo-li kdysi učití dítky ve škole náboženství a kázati v kostele, je to dnes stejně potřebné, ale co s těmi, kteří neprijdou ani do školy, ani do kostela? — K těm nutno hledati moderní cestu . . .

„Ale řeknete, že v tom nejsou moderní názory“ — Ano, je pravda, v tom jich nehledáme, ale je přece nutno na tuto nutnou módu upozorniti.

Ovšem, že nám jde o jiné moderní smýšlení, o to, které je výrazem doby nevěřící, hmotařské, kde je moderním dbát zásadně toho, co tomu kdo řekne, kde je moderní nezachovávat manželskou věrnost, nedbat mravních příkazů v křesťanských rodinách . . . O to jde. Nuže, člověk duchovní musí zde přiostriti svůj zrak a přesně vycítiti, jak a kde se duch doby odklání od ducha Božího zákona. Nesmí zapomenouti, že mravní zásady, a to nejen základní, nýbrž i ty, které směřují k vyšší dokonalosti, jsou věčné, protože jsou založeny v Bohu, že však názory moderní jsou vždy měnivé, vždy nové a vždy zase zastaralé .

Bude však také natolik bystrý, že oddělí tyto zásady od zastaralostí, že nebude zavrhovat toho, kdo zcela rozumně používá mo-

derních prostředků ke spáse duší tím, že šíří katolický tisk, kine-
matografy, zavádí moderní řády, vyhovující, ano potřebné pro
dnešní dobu. Je snad nyní již jasno, kde nutno zavrhovati moderní
názory a kde je nutno přijímati . . .

Všimněme si módy v řeči: vychytralost, hrubost, smyslnost . . .
Řeč však je jedna z předních mohutností ke chvále Boží. Nutno
jí tedy dobře hospodařiti a užívat k tomuto cíli: Člověk toužící
jednati podle milosti, nebude se snažiti dáti si nátěr vybrané zběh-
losti v řeči a v užívání přepjatých výrazů, aby jimi ukázal svou
civilisaci. — Naproti tomu úmyslné lpění na nepěkné formě bylo
by jen opačným koncem téže pýchy a výstřednosti. Není zde vi-
dětí přesně střed mezi oběma uvedenými zásadami?

Chování je také pod diktátem módy: Již při prvním pohledu na
člověka, který buď svým stavem nebo snahou má nebo chce býti
duchovním, můžeme si učiniti dojem o jeho opravdovosti. Člověk
upřímně duchovní nejedná přepjatě moderně; přílišná znalost, do
detailů, předpisů salonních, úlisné a hladké pohyby, to vše je plno
ducha světa a znakem neukázněnosti nebo úmyslně hledané po-
výšenosti nad zastaralými formami.

Chování musí být produhovnělé: tedy výrazem pravdy a čis-
toty úmyslu, nikoli strojené a dělané.

Druhá stránka: Chová-li se někdo příliš pokorně, skromně a
zbožně, není jakost tohoto jednání o nic lepší, než opak, který
jsem vykreslil na začátku tohoto odstavce o chování, a náleží k těm
omylům zbožnosti, která odporuje zásadě „zlatého středu ctnosti“
Běda katolíkům, budou-li zbožné duše přijímat nemožné společen-
ské formy, odstrašující kdekoho . . .

Mnoho duchovních lidí nedbá či zapomíná, že hmotné věci jsou
k tomu, abychom z nich stavěli duchovní budovy ctností a zá-
sluh . . . Podívejme se na *moderní zařízení bytu*: Nutno pamato-
vat, že vkus a krása není totožna s moderní změkčilostí bydlení.
Snad i vzpomínka na strašné bytové poměry na různých perife-
riích by měla křesťanské srdce jinak zladit a dodat mu jiné názory
o zařízení bytu . . .

A konečně móda v *oděvu*: Jestliže všude, tedy zde nutno velice
důsledně provésti ony všeobecné zásady o dovolenosti a nenápad-
nosti. Docházím skoro k přesvědčení, že ani pro duchovní ženy
není zde zákona. Protože je úžasné, jak dovede žena, která chodí
často k svatému přijímání, má duchovního vůdce atd., jak může
chodit v šatech se všemi těmi nedostatky co do délky, šířky, síly

a Bůh milý ví, čeho ještě! Nemohu, než přičísti to její nevinnosti!?! Ale těch hříchů . . . !

Nuže, jako při všem předchozím, tak i zde: Móda není paní katolického srdce. Bůh jest jím a jeho zákon . . . Tedy, kdo je otrokem módy, nemůže být služebníkem Božím! Nutno se strojit vkusně, podle módy — ale potud, pokud nezasáhne Boží zákon.

Muži však, těch se to netýká?

A jak často! Kdyby však to byl muž, chtějící žít skutečně podle milosti a stoupati k Bohu, při tom však věnoval příliš mnoho péče, aby jeho oděv nebyl jen slušný, nýbrž do všech podrobností podle posledních reklam módy a pěstění těla, pak nelze postavit tyto dva zjevy, muže duchovního a úmyslně podle módy upraveného, vedle sebe, nanejvýše jako důkaz povrchnosti a nepravdy *na obou stranách*.

Kéž Bůh vzbudí v srdcích katolíků sílu osobnosti, aby byli lidmi zásad a nikoli třtinami, klátícími se podle vanutí měnivých a lidských nápadů a způsobů . . .

P. dr. Jan Urban O. Fr. M.

Modlitba snižuje člověka?

Lidská pýcha nezná mezí. První člověk ve své pýše chtěl býti roven Bohu, dnešní člověk tak často tím, že nechce uznat Boha, chce býti sám sobě Bohem. Nechce uznat svou závislost na vyšší bytosti a proto zavrhuje modlitbu, která mu připomíná, že je jen konečným tvorem. Modlitba ho snižuje, modlitba ho znehodnocuje. Snižuje, strhává jeho pojem o naprosté nezávislosti, činí z něho pouhého tvora, jenž je jen potud, pokud Bůh chce, aby byl, ukazuje mu poměr závislosti mezi Dárcem a obdarovaným, a to je mu nepříjemné, snižující jeho lidskou důstojnost. Vždyť člověk je svobodný, nezávislý pán. Měl by se tedy někoho doprošovat? Měl by se prošením snižovat? Ne, modlitba je pod jeho důstojnost lidskou, nebude se modlit.

Snižuje, znehodnocuje opravdu modlitba člověka? — Zamysleme se jen nad pojmem Boha, člověka a modlitby, a uvidíme, že modlitba nejen že nesnižuje člověka, nýbrž ho pozvedá.

Modlitba nesnižuje člověka. Předně proto, že je člověku přirozená, že odpovídá jeho povaze konečného tvora. A musíme říci, že modlitba je právě člověku přirozená. Bůh se nemůže modlit, protože nemá nikoho vyššího nad sebou, zvíře se rovněž nemůže mod-

liti, protože nepoznává dobrodiní, jež mu udílí Stvořitel. Jen rozumný tvor (člověk nebo anděl), jenž poznává svůj vztah ke svému Tvůrci, je schopen modlitby.

Jestliže zkoumáme náboženské ideje i těch nejprimitivnějších národů, shledáme se všude s modlitbou, která je nutným vyjádřením jakéhokoliv náboženství. Člověk cítí přirozeně, že není svrchovaným pánem přírody. Cítí se závislým na vyšší moci. A odtud jeho snaha získat si tuto vyšší moc obětí a prosbou. Jen vzhledem k této přirozené snaze navázat přátelské spojení s božstvem a udržet je, mohl říci už Tertullian, že *lidská duše je přirozeně křesťanská*. Je to závěr, k němuž musejí dospět všichni badatelé v oboru dějin náboženství. Neboť tak, jako není ani jediného národa, jenž by byl bez náboženství, jak svědčí srovnávací věda náboženská, tak není národa, jenž by se nedovedl modlit.

Modlitba je člověku přirozená, protože ho staví do náležitého poměru k Bohu a proto ho nikterak nesnižuje, neznehodnocuje, nýbrž je výrazem pravdy. I sebepyšnější člověk cítí v jistých chvílích, že je přece jen ubohým tvorem, závislým nejen na jiných, nýbrž především na Bohu. A v takových chvílích se modlí i ten, kdo jindy modlitbou pohrdá. Člověk je jen tvor, konečný v každém ohledu, kdežto Bůh je jeho Tvůrcem, jeho Zachovatelem, jeho Dobrodincem. Tak jako člověk cítí, že je povinen úctou ke svým rodičům, od nichž má život, tak musí člověk cítit, že je povinen úctou ke svému Tvůrci, není-li ovšem jeho cit ochromen v tomto ohledu hříchem. A je to právě modlitba, která staví člověka v tento Bohem stanovený řád. Modlící se člověk cítí svou závislost na Bohu, cítí, že je jen to, co chce Bůh, aby byl, že jej musí prosit, aby jej dále udržoval, a že mu musí děkovat za tuto ochranu. Člověk na kolenou před Bohem se nám jeví ve své nejpravdivější podobě. Ukazuje se opravdu ve svém synovském postavení k nebeskému Otci, k němuž ho vede důvěra. Řekneme snad, že je nedůstojno dítě, aby prosilo svého otce? Snižuje dítě tato prosba? Náš poměr k Bohu je obdobný jako poměr dítěte k rodičům a proto modlitba není ničím jiným, než nejlepším výrazem tohoto poměru. Výrazem přirozeným, samozřejmým.

Může býti snad pro někoho ponižující doprošovati se cizích lidí. Než náš poměr k Bohu není poměr lidí cizích. Bůh chce býti naším Otcem a proto praví u svatého Pavla: Již nejste cizinci a poutníky, nýbrž jste spoluobčany svatých a domácí Boží. Jsme syny Božími, přijatými za děti Boží, a proto nám náleží i dědictví Boží, jak

stále zdůrazňuje sv. Pavel. Pak ovšem také nás nemůže ponižovat prosba, protože se jí obracíme k laskavému Otci, jenž jest ochoten ji vždy vyslyšet.

Modlitba nás tedy nejen nesnižuje, nýbrž nás pozvedá. Nejkrásnější výměr modlitby podává Marmion. Modlitba je podle něho rozmluvou syna Božího se svým nebeským Otcem. Milost z nás činí opravdu přijaté dítky Boží. Pozvedá nás do řádu nadpřirozeného, jenž je analogický s řádem přirozeným. Jako v řádě přirozeném pokládáme si za velkou čest, jestliže jsme mluvili s osobou vysoko postavenou, čím více si musíme klásti za čest v řádu nadpřirozeném, smíme-li rozmlouvat se samým Bohem. Modlitba křesťanů není modlitbou těch, kteří přistupují k Bohu plni strachu. Naše modlitba je modlitbou dítek, rozmluvou dítek s Otcem. Není to bázeň, která ovládá naše styky s Bohem, nýbrž láska a důvěra. Blížíme se k Bohu, spoléhajíce na přípověď Páně: Proste a bude vám dáno. Jeho krev nám získala příchod k Bohu, jak praví svatý Pavel. Odstranila hradbu, která nás dělila od Boha. Proto můžeme přistoupiti s radostí, bez bázně, jako dítka k dobrému Otci. Prosba otce nikdy nesnižuje, naopak, pozvedá, činí krásným dítě, utíkající se ve svých potřebách k otci.

Modlitba má velmi blahodárný vliv na celý morální život člověka. Mohli bychom zde uplatnit naše staré přísloví: Řekni mi, s kým důvěrně obcuješ, a já ti řeknu, kdo jsi. Víme dobře a vychovatelé to neustanou nikdy zdůrazňovat, jak nesmírný vliv ve výchově, zvláště mládeže, má společnost, styk s přáteli. Jako dobrý přítel dovede často úplně změnit špatné chování svého druha, právě tak a ještě mnohem snáze dovede špatný přítel zničit v duši nezkušené každé dobré símě, které tam zasela pečlivá ruka vychovatele. Můžeme však nalézt lepšího přítele, než je sám Bůh, jenž nám nabízí své přátelství? „Nebojte se, pravím vám, svým přátelům,“ těší Kristus své učedníky. (Luk. 12. 4.) „Vy jste mými přáteli, jestliže budete činit, co jsem vám přikázal.“ (Jan 15. 14.) Je to právě v hodinách modlitby, kdy přichází duše ke svému božskému příteli, kdy s ním hovoří o svých záležitostech, kdy mu předkládá své pochybnosti, obtíže, kdy prosí o jeho pomoc.

Dějiny svatých nám vyprávějí nejlépe, jak nesmírný vliv na jejich morální vývoj měla právě modlitba. Byla to modlitba, která je učinila velkými. Byl to styk s Bohem v modlitbě, který je tak připodobnil Bohu, že mohli opakovat po svatém Pavlu: Již nežiji já, nýbrž žije ve mně Kristus. Začali s modlitbou ústní, Bůh je svou

krásou přitahoval stále víc a více k sobě. Krátké chvíle modlitby za dne se jim zdály příliš malými, aby mohli náležitě si porozprávět se svým nejmilejším Přítelem a proto tráví na modlitbách celé noci, které jsou pro ně nejslastnějšími okamžiky. A pak odcházejí s čelem zářícím jako Mojžíš s hory Sinaj, když mu bylo dáno rozmlouvat s Hospodinem. To je vliv modlitby na utvoření světců.

Než nemusíme chodit ani tak daleko. Stačí, pohlédneme-li do svého okolí, abychom se přesvědčili tak často o tom, jak pozvedá modlitba, jaký vliv má na mravní život jednotlivců. *Pozorujte lidi ve svém okolí*, všimněte si jejich mravních hodnot, a uvidíte, že pravidelně ti, kteří se modlí, dovedou se uchránit větších poklesků. A naproti tomu, jak často vyznávají zločinci, že dokud se modlili, nepřišly jim myšlenky na zločin; teprve až zapomněli na modlitbu a na Boha, ztráceli smysl pro mravní hodnoty a hřích jim nebyl ničím, čemu by se museli vyhýbat.

Modlitba tedy pozvedá a umravňuje člověka. Ano, můžeme tvrditi, že jen tehdy je člověk celým člověkem, když se modlí. Být vděčným a projevovat vděčnost k dobrodinci patří k pojmu jakékoliv mravouky. Člověk vyniká právě tím nad zvíře, že je schopen poznat svého Tvůrce a nejvyššího dobrodince, a proto jen tehdy jedná člověk, jak toho vyžaduje jeho lidská přirozenost, když uznává svého Tvůrce, když vyjadřuje k němu své vztahy modlitbou. To je požadavek už čistě přirozený. A když pohlédneme na modlitbu v řádu milosti, tak jak jí rozumí křesťanství, kterému bylo zjeveno, že Bůh je naším Otcem, Přítelem, pak máme v modlícím se člověku Nietzscheova nadčlověka. Ne, jak si ho on představoval, protože on nemyslel na řád nadpřirozený, ale jak ho chápe křesťanství. Výše už člověk nemůže, chce-li, aby zůstal člověkem. Výše už je jen Bůh. Člověk modlící se, přítel Boží, jest opravdu v nejlepším poměru k Bohu a odtud jeho dokonalost, odtud jeho povznesení. Jestliže poroste v modlitbě, až do plnosti Kristovy, doroste ve světce a jednou na něho čeká místo před trůnem Božím. To je křesťanský nadčlověk: člověk na kolenou před Bohem.

Dr. Reginald Dacik O. P.

Mravnost je na víře nezávislá?

V předmluvě knihy Ludvíka Feuerbacha, *Podstata náboženství*, čteme takto: „Člověk může býti zcela mravným bez náboženství,

poněvadž přes své náboženství většina lidí žije a žila nemorálně; atheism není nutně spojen s nemorálností. Třebaže naše povinnosti nejlépe vyjádřilo křesťanství, mohou přece zákony mravní poznati a jimi se řídit i pohané a atheisté; hlas svědomí nezávisí na Zjevení. Ani víra samotná nevede k mravnosti, ani nevěra není příčinou nemravnosti. Stát by docela dobře se mohl skládati z atheistů, jen kdyby se dbalo zákonných příkazů a čestnosti.“ — To jsou v podstatě zásady laické morálky, dnes tak šířené, která nechce stavěti na Bohu, nýbrž jen na rozumu, který jest ovšem zcela oprostěn vlivu zjeveného náboženství. Všimněme si tedy krátce, jaké jsou vztahy mezi mravoukou a věrou a zda lze s prospěchem rozdělití tyto dva pojmy.

1. *Dějiny a srovnávací věda náboženská nás učí, že není národa, jenž by neměl nějakého náboženství a že náboženství bylo vždy spjato s mravoukou. Tyto dva pojmy: náboženství a mravnost šly vždy spolu a nikde je nenalezneme odděleny. U všech národů jsou pokládána božstva za původce a ochránce mravnosti. Jednotliví bohové s největší přísností pečují o to, aby byly zachovávány zákony a zvyky v oblasti, kam se vztahovala jejich příslušná činnost. Bohové byli ochránci rodin, měst, států a nedbání a nezachovávání jejich příkazů trestali co nejprísněji.*

Úzký vztah mezi náboženstvím a mravností u Řeků jeví se už v nejstarší době v samém způsobu mluvení. V Odysseji na př. věrnost poddaných v zachovávání zákona, jakož i smysl pro spravedlnost u králů se označuje jakožto bázeň Boží. Spisovatelé pozdějších dob kladou výraz zbožnosti jakožto protivu nespravedlnosti. — Podle názorů řeckých založili stát i jeho zákony bohové. Proto se nechává Lykurgos ohledně zákonodárství poučovati od Pythie v Delfech a Xenofon a Plato pokládají za samozřejmé, že při měnění zákonů dlužno se tázat o radu božstva. „Všechny lidské zákony se živí jedním božským zákonem,“ praví Heraklit z Efesu.

Římané přijímali od Řeků většinu názorů jak náboženských, tak mravnostních. Stará římská mravnost je přísná a drsná. Je zcela založená na náboženské víře, proniknuta bázní před bohy. Cicero označuje náboženství jako nejpevnější základ římské společnosti. A je přesvědčen, že římský národ spraví více mocí bohů, než vlastním úsilím. Nikde nemělo náboženství takovou moc, jako právě u Římanů, kde ovládalo celý život státní i soukromý. Žádný nový plán nebyl proveden, dokud nebyli otázaní o radu bohové. Božské i lidské příkazy byly přesně plněny. Mravní zásady, jež neslo s se-

bou náboženství, stavěly hranice všem neřestem. „Nebylo národa,“ praví Mommsen (Hndb. der röm. Altertümer), „ve starověku, jenž by měl rodinné svazky mravněji, přísněji, spravedlivěji a pevněji uspořádány, jako národ římský.“ Ale také není národa, jenž by byl tak dokonale ovládán náboženskými ideami, jako Římané.

Tyto pojmy o vztahu mezi náboženstvím a mravností nejsou vlastní jen Řekům a Římanům; *setkáváme se s nimi u všech kulturních národů středověku*. Téměř u všech národů nám vykládají staré báje o prvním zákonu, jež dalo samo božstvo a z něhož pocházejí ostatní zákony. Tak na příklad v Rig-Veda jsou vzývání Mitra a Varuna: „Váš trůn jest upevněn zákonem; právem sjednocujete lidi.“ V perských knihách Zenda je řeč o jistém zákonu, který pošeptal do ucha Ormuzd jednomu knězi a Zoroaster jej později poznamenal. — A podobně nalezneme u všech národů vyjádřen tento úzký vztah mezi věrou a mravností. Ani nejprimitivnější kmenové, donedávna ještě neznámí, nečiní tu výjimky, jak se dlouho domnívali někteří učenci. Nejnovější výzkumy u Pygmeů a mnohých jiných malých národů afrických, australských a jihoamerických dokazují, že každý z těchto kmenů ctí nějakou nejvyšší bytost a že mravnost je v nejužším spojení s touto věrou. I ty nejprimitivnější kmeny mají pojem o tom, že božstvo odměňuje dobré skutky člověka a trestá zlé, třebaže tato víra je mnohdy velmi zkalena nejrůznějšími příměsky.

2. Veškero lidstvo tedy cítilo, že mravnost úzce souvisí s jeho náboženstvím a jestliže v novější době se objevují hlasy zbavit mravnost vlivu víry, *je to boj proti věkové tradici*, ano, je to útok na mravnost samu. Jaký vliv má a měla vždy víra na mravnost, vidíme jasně také z toho, že každé náboženství má svou mravnost, tak se navzájem lišící, jako se liší jedno náboženské vyznání od druhého. Podle náboženského pojmu boha mění se i pojem mravnosti. Pohanství si obklopilo svá božstva nejrůznějšími neřestmi, a pak ovšem, co bylo dovoleno bohům, bylo dovoleno i lidem. Křesťanství povzneslo pojem Boha a tím i mravnost. A i jednotlivá křesťanská vyznání čím výše si postavila pojem Boha, čím dokonaleji pochopila svůj poměr k němu, tím dokonalejší základ položila své mravouce. Docela jinak se díval na příklad na rozvod pohan nebo žid, a docela jinak se naň dívá křesťan. A i mezi křesťany jinak jej posuzuje a odsuzuje katolík a protestant. A podobně je tomu v ostatních mravních zásadách, které jsou všude ovládány zásadami dogmatickými. Takto vidíme prakticky, jak ve všech do-

bách lidstvo si toho bylo vědomo, že mravnost závisí na náboženství a že tyto dva pojmy nelze od sebe oddělit.

3. *Někteří moderní nevěřící filosofové* se domnívají, že se jim podaří dokázat, že mravnost není závislá na víře, že lze vybudovat docela dobře morálku bez Boha. Teoreticky by se zdálo, že lze žít mravně bez zásad náboženství, protože člověk může jednat mravně bez ohledu na to, zda je Bůh, nebo není, zda jde o zákon Boží, nebo zákon lidský. A konečně dokazují nám toto tvrzení mnohdy i prakticky, poukazující na mravně spořádaný život toho neb onoho jednotlivce, jenž se spravoval morálkou pouze laickou.

Zdá se ovšem, zvláště nezkušenému, že toto tvrzení je velmi pravdivé. Můžeme konečně i připustit, že může člověk jednat dobře, mravně jen proto, že mravní jednání je něčím krásným, čestným; než, kolik lidí dovede uspokojit toto řešení, kolik lidí dovede jednat dokonale mravně jen proto, že mravní jednání je něčím čestným samo v sobě? Nebude více těch, kteří řeknou, není-li vztahů mezi mravností a věrou, nebo jinými slovy, není-li Boha, jenž je původem a cílem mravního jednání, nač mám konat to, co je obtížné? Nač mám si něco odpírat, jestliže není jiného důvodu, než že je to čestné, krásné? A konečně, nač mám jednat čestně hlavně tam, kde mne nikdo nevidí, kde nikdo nemůže ocenit mé mravní jednání? — Hle, to jsou otázky, jež si nutně klade člověk ohledně mravního jednání, nemá-li jiného cíle než sama sebe.

Správně píše v této věci J. M. Sailer (Hndb. der christ. Moral.): chtěli nalézt v člověku celý význam, úplný základ a cíl všech mravních pojmů, aniž by se obrátili k Bohu, a co se našlo, mělo ovšem význam, ale žádné KAM a ODKUD, nic prvního a nic posledního, žádný opravdový určitý smysl, byla to spíše slova než dokonale uklidňující výsledek. ODKUD a KAM a úplný určitý smysl může mravním pojmům přinést jen pravá filosofie, ta totiž, která vychází od Boha jakožto od nejvyšší Pravdy a vrací se k Bohu jako k věčnému životu.

Je to opravdu jediné náboženství, které dovede odpovědět uspokojivě na otázku: Proč žít mravně. Není-li Boha, pak nemá významu žít mravně, protože všechny mravní zásady nemají jiné sankce, než jakou jim dá člověk sám, a tu může měnit nebo jim vzít tak, jako jim ji dal. Nepřátelé náboženství vynášejí rozum, jakožto jedinou normu mravního jednání. Ovšem, rozum má nesmírný význam v každém mravním skutku, ale jeho vláda není absolutní: je normou mravního jednání, ale závislou na zákoně Bo-

žím. Jeho vlastní působnost spočívá v tom, že má aplikovat zákon Boží ať zjevený, nebo vepsaný v duši. Sám však nemůže určovat, co je dobré nebo špatné; jeho povinností je pouze v daném případě rozhodnout, zda skutek odpovídá požadavkům zákona Božího a zda je proto dobrým nebo zda je proti němu.

Nelze tedy odloučit mravnost od víry, od náboženství, nemá-li mravnost vzít za své. Pojem Boha řídí i pojem mravnosti. A tam, kde není pojmu Boha? Mravnost laická, která neuspokojí myslícího a otvírá brány nemravnosti. *Dr. Reginald Dacik O. P.*

Nenarozené děti vraždit je právem rodičů?

Vraždění nenarozených je dnes strašlivě rozšířeno. Jsou to obrovské ztráty číselné, jež tímto způsobem utrpí každoročně společnost lidská. Jsou to jistě také ohromné ztráty na duševním a mravním životě lidstva, protože je jisto, že by mezi dětmi, jež byly před zrozením utraceny, bylo také velice mnoho takových, z nichž by lidstvu vyrostly bytosti nadprůměrných schopností, jež by obohacily život svou činností vědeckou, uměleckou a jinak obecně prospěšnou.

Vždy a všude, kde člověk tváří v tvář uráží přirozený, božský i lidský mravní zákon, dějí se v zápětí křečovitě *pokusy omluviti toto porušování zákona*. Po každém hříchu snažíme se namluviti si, že co jsme učinili, není zlé, nýbrž naopak správné a dobré, a že zákon, který jsme přestoupili, nebyl zákonem spravedlivým ani účelným. K tomu směřují též horečně snahy těch, kdo chtějí rozpoutati pohlavní vášně bez nejmenších důsledků mravních. Objevíli teorii, že vražda nezrozených není hříchem, nýbrž čímsi zcela správným, ano mnohonásobně dobrým.

Celá moc světská volá se na pomoc této úporné snaze po uzákonění pohlavní volnosti a nezodpovědnosti: vědy lékařské mají praksi zabíjení nezrozených odůvodniti po stránce zdravotní, sociální po stránce hospodářské a kulturní a zákony světské mají prohlásiti mravní dovolenost násilného potratu — proto přicházejí vlády a parlamenty s návrhy na beztrestnost vraždy nezrozených v míře, jež by hověla potřebám rozbujnělých vášní.

Všimněme si této zásady a zkoumejme, je-li pravdou, že rodiče,

tedy muž a žena, spojení spolu za účelem životodárným, mají právo na vraždu svých dětí.

1. Nenarozené vraždití je právem rodičů?

1. Řečeno již, že vražda nezrozených je křiklavým doznáním mnohých a přemnohých: Chceme rozkoš, ale *odmítáme následky*. Chceme užívat, nechceme však snášeti. — Kdyby takoví byli upřímní, přiznali by se, že aspoň s počátku, před prvním takovým hříchem proti novému životu se chvěli a trpěli ve svědomí; věděli, že se dopouštějí něčeho zločinného, ale jejich žádost, zůstatí volnými, nezatíženými povinnostmi, lehce běžícími za novými rozkošemi, zvítězila nad mravními city a úvahami. Jsou to slaboši téměř bez vůle. Pro sebe jsou přesvědčeni, že síla pohlavního pudu je nepřekonatelná, že by bylo dokonce škodlivě nějak ji omezovati a že prostě je nemožné sebeovládání a zdrželivost. Tak se jim to říkalo mnohokrát v románech i filmech, tak je poučovali v brožurách o manželském štěstí, tak mluvili k nim i sami lékaři. Svět sestrojil si teorii o mravní lhostejnosti pohlavního života: to prý nemá co činiti se ctností a hříchem, to prý je fysická nutnost, za kterou prý člověk ani nemůže, něco číře fysického, co nijak nepodléhá mravní cenzuře. Tam, kde mravní ochablost dosáhla takového stupně, že se nějaké ovládání a zmírnění vůbec vylučuje jako nemožné, tam přestává morálka pohlaví a manželství a nastupuje svoboda pudu, vlastně jeho nejkrutější diktatura, a lidé jsou otroky těla. To však je nejen hrob morálky, nýbrž také lidské důstojnosti vůbec. Tam přestává lidství...

2. Velmi často má se opodstatniti umělý potrat a opatření zdáním počestnosti, ano rozumnosti, důvody zdravotními a sociálními. Snad rodiče nejsou zdraví a zdá se, že i dítě zdědí po nich chorobu. Matka vydává se v nebezpečí těžké újmy na zdraví, možná, že v nebezpečí života. Snad dítě, přijde-li na svět, bude fysicky trpěti. Podobně dovolávají se sociálních důvodů: nemohou uživiti dítě, nemohou je opatřiti tím, čeho bude potřebovati k výchově duše a těla a jednou k vlastnímu postavení. V takovýcho případech prý je větším dobrodiním pro dítě, zamezí-li se mu vstup do života. — Kdyby jen ty úvahy a ohledy zdravotní a hmotné měly skutečný základ! Ale jak často se pouze předstírají, jako vůbec naučili se lidé přetvářce, lži a podvodům, jen aby se vyhnuli nemilým břemenům. Ohromná skutečnost minulosti i doby přítomné tam, kde se šetří nedotknutelnosti klíčícího života dokazuje, že je více ne-

mocných žen následkem vyhnání plodu než porodu, a zdravá životní moudrost našeho lidu ví dobře, že umí-li se rodina trochu uskrovniti, že zbude vždy ještě místa i živobytí i výchovy pro další dítě.

3. Ti dva, kdo jsou nejvíce interesováni na odstranění následků svého činu, *jsou naprosto nepovolani, by o tom rozhodovali*. Nechtějí-li býti vskutku rodiči, nesmějí se státi ničiteli životů a vrahy. — Chápe každý, že jakékoliv uvolnění a zmírnění přísně bránícího zákona otevírá dokořán dveře bezuzdnému vyžívání pohlavních pudů. Při všeobecném poklesu mravního citu co by tu bylo slabých chviliek, sofistiky, vykrucující se z důsledků, slabošství a nedostatečnosti unikající povinností! Vždy by si myslili muž a žena, že jejich případ je takový, že je na místě vyprostiti se z následků. Kdo dnes jest ochoten obětovati svůj prospěch, aby pomohl bližnímu? A tak by se vraždilo napořád a všechno by se omluvilo a okrášlilo, protože život dítěte, jež má přijíti na svět, je cosi vzdáleného, co přináší jen vyhlídku na svízele nejrozmanitější, a nad takovou vyhlídkou by jistě vždy zvítězilo okamžité pokušení: Pomoz si, zbav se toho . . . ! A tihle dva lidé, kteří jsou vlečení a bičováni vášní, měli by rozhodovati mnohokráte za život o bytí či nebytí lidských bytostí? Pro Boha, jací by to byli soudci a rozhodčí?

4. Není vyhnutí: rodiče musejí přiznati, že byl-li jejich styk přirozeně k tomu způsobilý, by vznikl nový život a tento skutečně vznikl, že *musejí jej uvítati a jemu sloužiti*. Proto jsou rodiči a nejenom pro své soukromé zájmy. Prováděti vzájemný styk způsobem protipřirozeným, jímž je vyloučena možnost početí, to jest ovšem stejně nemravné jako zbavovati se následků. Tedy není jiné možnosti, než šetřiti věrně Božích i přirozených zákonů, nemařiti jich zúmyslně, hlavně pak žíti po křesťansku, zduchovniti lásku manželskou a uměti se ovládati co nejvíce.

II. Co tedy je pravda?

Pravdou je, že život či smrt dítěte není právem rodičů, nýbrž také právem bytostí jiných, a to především 1. *právem dítěte*, o jehož existenci běží. Jestliže byly splněny podmínky jeho vzniku a dítko počato, již existuje. Existuje tu jednotlivec, osoba, bezmocná sice, zcela na rodiče odkázaná, ale přece fysická i mravní lidská jednotka. To není pouhá „věc“ — to je člověk, který prozatím má jen svůj holý život, ale též právo na to, co k němu náleží. Zásah do jeho života je nespravedlivý útok, tím nespravedlivější,

že on sám nemůže se brániti — to přece patřilo vždy k největším hanebnostem, když byly napadány, znásilňovány a ničeny bytosti bezbranné, bezmocné. Utracení života v lůně mateřském jest a zůstane vraždou, hrubým porušením zákona: „Nezabiješ!“ Nezapomínejte proto na právo těchto nezrozených. Kdo jim dal počátek, musí důsledně dáti vše další.

2. *Právem společnosti* je rovněž život dítěte, o němž se rozhoduje na život a na smrt. Proto Církev i stát a celá lidská společnost vybavila manželství zvláštním, vyšším postavením, zajišťující je všemožně k jejich blahu, by manželství stalo se rodinou, tímto základním organismem celého lidstva. Proto Církev i stát musí míti právo souditi o ctnosti a hříchu v životě pohlavním, protože dotýká se to nejhlubších kořenů společnosti a rozvrat zde měl by neodvratně za následek rozvrat naprostý. Lidstvo by se fysicky i mravně zhroutilo, kdyby bylo dovoleno vraždit nezrozené a kdyby pohlavní život neměl jiného smyslu kromě uspokojení dvou žádostivců.

3. Život dítěte je nade vše *právem Boha Tvůrce*, který je původcem života, původcem sil plodivých. Teprve tehdy by lidé směli rozhodovati o životě budoucího pokolení, kdyby vlastní mocí dovedli z neživého stvořiti život. Ježto však život zůstává navždy výhradním právem Božím — a to i život přirozený, ani nemluvě o nadpřirozeném životě milosti Boží — proto, kdo sahá na život nezrozených, sahá na výsostné právo Boží. K dobru lidstva dal Stvořitel lidem tyto schopnosti. Dal jim i rozum, svědomí, čest, dal jim i nadpřirozenou pomoc ve svatých svátostech, aby posvětili svůj tělesný život, aby jej řídili a ovládali, jak se sluší na lidi a křesťany. Užívejte těchto prostředků a nepřijďte do pokušení útoku na svrchované právo Boží.

K. Reban.

Odměna je nízká pohnutka mravního jednání?

Nepřátelé katolické mravouky nám vytýkají, že veškero naše mravní jednání je postaveno jen na pojmu odměny, kterou očekáváme za své dobré skutky, což je nedůstojné člověka. Vaše mravouka, praví, neoceňuje věc samu, nehodnotí náležitě ctnost a její vnitřní velikost i krásu, nýbrž uvažuje ji jen v jejím vztahu k od-

měně, jaké se za ni může dostat člověku po smrti. Takto dostává celý váš život ráz utilitarismu, jednáte jen z ohledu na odměnu a snad byste nekonali vůbec dobro, kdybyste neměli této naděje, která je hybnou silou vaší mravní činnosti. Není takové jednání nehodné člověka, rozumového tvora, jenž má svou inteligencí pronikat vnitřní hodnoty věcí a dát se cestou mravně dokonalého života proto, že tento život je sám v sobě něčím vznešeným, krásným a že zdokonaluje a činí ušlechtilou osobnost toho, kdo se mu oddá? —

Je tato námitka oprávněnou? Zkoumejme, jaký je cíl mravního jednání podle katolické mravouky, odpovězme si na otázku, jaké místo má odměna v mravním jednání a bude nám jasno, že tato námitka je úplně bez podkladu.

Jaký je podle katolické mravouky cíl mravního jednání. Katolická mravouka vychází z věroučného předpokladu jsoucnosti Boha a vztahu člověka k němu, na rozdíl od jakékoliv mravouky laické, která neuznává osobního Boha. Bůh jakožto tvůrce a zachovatel celého vesmíru pečuje svou prozřetelností o něj a jeho péči podléhá nejen řád fysický, nýbrž i mravní a odtud pojem Boha trestajícího neřest a odměňujícího ctnost, s kterýmžto pojmem, přesně vymezeným a vyloženým katolickou věroukou, shledáváme se v hlavních liniích u všech národů. Bůh jako mstitel zla a odměnitel dobra je základem i těch nejprimitivnějších náboženství, jak dokazují poslední výzkumy v oboru srovnávací vědy náboženské.

Právě z tohoto pojmu osobního Boha vychází katolická mravouha, když rozeznává dvojí cíl lidského jednání: *cíl blízký*, jímž není nic jiného než osobní zdokonalení člověka a *cíl poslední*, cíl konečný, jemuž je podřízeno i toto osobní zdokonalení, a tím nemůže být nic jiného než Bůh sám, jenž je poslední odměnou lidského jednání.

Tím, že katolická mravouka zdůrazňuje Boha jakožto poslední cíl všeho lidského jednání, neopomíná pečovat o osobní zdokonalení lidské osobnosti; naopak právě zdokonalením této osobnosti má křesťan dosíci Boha. Žádná jiná mravouka nemá tak vyspělou nauku o ctnostech jako právě mravouka katolická. Ctnostný život je nejvyšším vývojem lidské osobnosti. K tomu právě spěje katolická mravouka. Každý jednotlivec se má snažit o to, aby byl náležitě uspořádán jeho poměr jak k Bohu, tak k bližnímu a konečně i k sobě samému, což je úkolem jednotlivých ctností. Třebaže katolická mravouka zdůrazňuje existencí vlitých ctností, kterých

se dostává každému s milostí posvěcující, zdůrazňuje neméně nutnost ctností získaných, bez nichž ctnosti vlité nenacházejí v duši náležitou půdu, v níž by se mohly uplatnit. V tomto souladu přirozena a nadpřirozena spočívá právě krása katolické morálky. Tím, že katolická mravouka přirozenosti neničí, nýbrž ji pozvedá, usměrňuje, vytváří nejdokonalejší karaktery, jakými jsou katoličtí světci, jimž se v ohledu mravním nemůže nikdo rovnati. Oni právě provedli zásady katolické morálky až do posledních důsledků, jejich osobnost v mravním ohledu tak dokonale odpovídá lidským i božským požadavkům dokonalosti, že se stali vzory v mravním snažení.

Osobní mravní zdokonalení je tedy blízkým cílem katolické morálky, která chápe velmi dobře krásu ctnosti, zdůrazňuje neustále její velikost a mravní hodnotu. Než katolická mravouka se nezastavuje u osobního zdokonalení člověka; má cíl vyšší, který přesahuje pojem přirozené dokonalosti lidské. Je to onen pojem osobního Boha, z něhož vychází katolická mravouka, jemuž podřizuje i toto osobní zdokonalení. Ctnost je krásná tak jako pokrm je dobrý; ale tak jako neužíváme pokrmu především proto, že je dobrý, nýbrž proto, abychom ukojili požadavky těla, tak není posledním cílem ctnosti ctnost sama, nýbrž Bůh, jenž musí být ctěn každým skutkem svého tvora. Jestliže tvor neživý a tvor živý nerozumný uctívá svého Tvůrce svým způsobem, je povinností rozumového tvora, aby ctil svého Tvůrce způsobem uvědomělým, jenž odpovídá jeho povaze rozumového tvora. Proto posledním cílem veškeré činnosti lidské může být jen Bůh a nikoliv člověk sám. Neboť jako je člověk stvořením celý od Boha, tak musí sám a celá jeho činnost býti usměrněna k Bohu, jenž je začátkem a koncem všeho bytí. Tedy posledním cílem lidské činnosti podle katolické mravouky je dosažení Boha ve věčné blaženosti, po níž touží duše svou rozumovou přirozeností. K tomuto poslednímu cíli spěje vše: radost i bolest, jež s sebou přináší život, plnění osobních povinností, sebezapírání, umrtvování, útěk před hříchem a cvičení se ve ctnostech, zkrátka: křesťan zdokonaluje svou vlastní duši, aby byl jednou po tomto životě schopen nazírat na tvář Boží ve slávě.

A nyní si odpovězme na otázku: *Možno vůbec v mravním ohledu jednat bez nároků na odměnu?* Nemožno. Člověk jakožto rozumový tvor, jenž jedná pod vlivem rozumu a vůle, nemůže se rozhodnout pro nějaký čin, pro nějž by neměl žádného důvodu.

V každém případě, jedná-li člověk jako člověk a nikoliv jako zvíře, které je vedeno jen svým instinktem, musí mít před sebou cíl, pro který jedná. Tento cíl je předmětem jednání člověka, specifikuje jeho skutek, který je proto dobrým nebo špatným podle toho, je-li cíl dobrým nebo špatným a dosažení tohoto cíle činí člověka šťastným je odměnou za jeho úsilí, jaké mu bylo vynaložiti, než dosáhl tohoto cíle. Ani ti, kdož konají ctnost pro ctnost, usilují o mravní život jen proto, že touží po mravním obohacení, zdokonalení, ne-jednají jinak, protože právě toto mravní obohacení je odměnou jejich úsilí. Cílem a to posledním cílem jejich mravních snah je osobní dokonalost, které podléhá veškerá jejich činnost a podle stupně této dokonalosti, jakého dosáhli, je také jejich štěstí a spokojenost, jejich odměna. Ovšem, odměna jen přirozená, tak jako jejich činnost je pouze přirozená, odměna jen nedokonalá, pozemská, která nepřesahuje přirozených požadavků člověka. Naproti tomu odměna nadpřirozené činnosti, jakou vyžaduje katolická morálka, je rovněž nadpřirozená, je Bůh sám, jehož má jed-nou požívat duše ve věčné blaženosti. V obou případech je však dosažení tohoto cíle odměnou za cestu k cíli a za námahu, která je s tím spojena, takže nelze konat nic, aniž bychom toužili, že bude nějak odměněna naše námaha. Můžeme říkat, že jednáme zdarma, že nás vedou vyšší pohnutky než odměna a podobně. Nikdy však nemůžeme říci, že jednáme bez cíle a poněvadž tento cíl má ráz jisté odměny, nelze říci, že bychom mohli jednat bez ohledu na jakoukoliv odměnu. I když by to nebylo nic jiného než uspokojení, jaké má člověk z vykonaného díla, radost z toho, že jsme vykonali něco dobrého, je to odměna. A katolická mravouka řekne, že touto radostí, tímto uspokojením, jaké bude mít člověk z morálně dobrých skutků, bude sám Bůh, jenž je naší nejlepší odměnou.

Je tedy odměna za mravní jednání něčím nedůstojným člověka? Mohlo by tomu tak býti, kdyby nebyl poměr mezi hodnotou mravního jednání a odměnou. Jistě by nebylo důstojné člověka, aby jednal ctnostně za peněžitou odměnu, protože hodnota ctnostného života je něčím, co daleko přesahuje jakoukoliv možnost peněžité odměny. Rovněž by bylo nízkou pohnutkou mravního jednání doufat, že se jím zalíbíme některému člověku, od něhož bychom mohli doufat protekce. Jestliže však je cílem a proto i konečnou odměnou mravního jednání sám Bůh, pak odměna nejen odpovídá hodnotě skutku, nýbrž jej i nekonečně přesahuje. A jednat pro

takový cíl a pro takovou odměnu není nejen nedůstojné člověka, není nejen nízkou pohnutkou jeho mravního jednání, nýbrž je pro něho největší důstojností, největším vyznamenáním, jakého se mu může dostat. Už Aristoteles ukázal, že poslední cíl lidského života a jeho blaženost nemůže být jinde než v nazírání na Boha, pokud jej ovšem může člověk poznat přirozeným světlem rozumu, protože touto blažeností může být jen činnost a právě tato činnost je nejdokonalejší činností člověka jak vzhledem k mohutnosti, tak vzhledem k předmětu, jímž je Bůh. Křesťanská mravouka svým nadpřirozeným pojetím života uskutečňuje to, co cítil starý pohanský filosof, když učil, že naše mravně dobré skutky mají daleko větší cenu, než aby jejich odměna byla jen něčím prchavým: jejich posledním cílem a největší odměnou jest patření na Boha tváří v tvář, po němž křesťan touží. K tomu je ovšem třeba, aby i jeho skutky byly řádu nadpřirozeného, jako je jejich odměna. A v tom právě je největší krása katolické morálky, která svou transcendentí přesahuje jakýkoliv jiný morální systém.

Dr. Reginald Dacík O. P.

Pohlavní pud je rozhodující činitel v životě a jednání?

V nejhlubším mravním úpadku člověk nechtěje si přiznati vinu, *převrací pojmy*, nazývá ctnost hříchem a hřích ctností. Ještě někdo jiný mluví podobně a podobně přehodnocuje hodnoty: kdo chce jako démon svést nezkušené do nejhlubší zkázy, namlouvá jim, že ctnost je nemožností, hloupostí a škodou, že to, co stará a přísná morálka jmenuje hříchem, je prostě nezbytné a nutné, že toho není třeba nějak omlouvati a že to je to nejsprávnější, co vůbec můžeme učiniti.

Slyšíte ta slova třikráte bludná z *románů, divadelních scén a filmů*, z novin, z přednášek a z pavědy profesorů a lékařů, kteří sešli s cesty pravé vědy a vrhli se na ďábelské dílo svádění duší a hmotného vykořisťování lidských slabostí.

O *hříchu nečistém* volá se vždy hlasitěji: „Není to hřích, nýbrž právo přírody, zdraví, nezbytnost... Je to živelná nutnost, jíž marno vzdorovati, je to největší, rozhodující síla v lidském životě...“

Nedivte se, že tak chtějí svou hanbu a své sketství zakrýti, kdo

bezectně podlehli v boji s tělesnými pudy a nedovedou již žít čistě. Ale bez milosti měli bychom zakřiknouti a neškodnými učiniti svůdce, kteří buďto z mravního cynismu nebo ze zřetelnosti rozšiřují heslo o neodolatelnosti pudu pohlavního a lidské závislosti na něm. Společnost hřeší těžce sama proti sobě, trpí-li šíření této zhouby. O prvních, kteří následkem zabřednutí do hříšných návyků pozbyli vůle k ozdravení, platí smutné slovo, jež pronesl kterýsi lékař a vychovatel: „Nejhorší pohlavní chorobou je bezcharakternost.“ Neřest tak dlouho a tak silně útočila na brány svědomí, až povolily a otevřely se dokořán hříchu. Není již studu, není bázně, není ohledu ani míry — je pouze divoký, nekrocený, bezcharakterní chtíč.

Ptáte se s úžasem, jak je možno, by něco tak bezcharakterního mohlo se státi vodítkem v životě nesčíslných jednotlivců a celých společností?

Zabývejme se kriticky tímto strašlivým tvrzením o svrchovanosti a neovládatelnosti pudu pohlavního a ukažme si jeho krutou nepravdu.

1. Především, že *nikterak nepodceňujeme sílu pohlaví*. Je mocné, důležité, častokráte rozhodující — ale nikoliv jedině důležité, nikoliv svrchovaně rozhodující. Nemá aspoň a nemusí jím býti. Proto jsme lidmi, nikoliv zvířátky. Nevidíme v pohlaví jenom zlo a jenom hanbu. Křesťanství reguluje pud pohlavní v mezích zákona, vykazujíc mu oblast života manželského. Chce, aby sloužilo hlavnímu a přirozenému cíli, proč dáno jednotlivci i celku — zachování a rozmnožení pokolení lidského. Křesťanství svátostným manželstvím i svými pravdami věroučnými povznáší pohlaví do sféry nadpřirozené: užívání pudu pohlavního podle vůle Stvořitelovy v mezích zákona přirozeného a božského od těch, kdož mají na ně právo, tedy od manželů, je dokonce úkonem mravní ceny, ctností, zásluhou. Nikdo nám nevyčítej, že znásilňujeme přírodu a že ji stigmatisujeme jako něco hanebného. Chceme však životu pohlavnímu *zachovati lidskou a křesťanskou důstojnost*. To se děje *ovládáním* pudu pohlavního v určitých mezích a *odpovědností* mravní za jeho užití. Tím křesťanská morálka prokazuje lidstvu služby neocenitelné, jakých se mu nedostane od nižádných jiných názorů a teorií.

2. Zdůrazňujeme především *absurdnost* tvrzení o nezrocenosti pudu pohlavního a jeho domnělé svrchovanosti. Zamyslete se nad tím, jaký by byl obsah života u jedinců i u celých národů a všeho

lidstva! Kdyby bylo pravdou toto tvrzení, potom byl by čirý nesmysl věnovati se vědě, pokrokům a vynálezům, umění, společenské spravedlnosti, dobročinnosti a tak dále — protože to všechno je vedlejší, to je jenom taková výzdoba života, ale to hlavní, to nejlepší, to je muž a žena ve svém pohlavním styku. Nenamáhejte se s kulturou, ale zaveďte rozšířené, obecně zpřístupněné, rafinovaně rozkošnické a zdravotně zabezpečené ukájení pudu pohlavního. Nehorujte pro myšlenky, práva, lásku, nechtějte od nikoho nic jiného, jenom pomáhejte, by netrpěl odříkáním. Veliké a šlechetné činy, vykonané pro blaho národů, pro dobro trpících a nemocných, pro objevy vědecké, činy, pravím, které velmi často od svých původců požadovaly ohromné sebezapření a omezení osobní právě v životě pohlavním — to všechno je klam a mam, za který těm bláhovým idealistům nikdo nedá ani haléře. Všechno, o čem jsme dříve věřili, že tím život lidský byl obohacen, zachráněn, zdokonalen a povznesen, to všechno je bezcenné neznamená-li to zároveň usnadnění a zpříjemnění pohlavní radostí. To jsme to dopracovali... Morálka zvířecí, ano horší ještě než zvířecí, neboť zvíře zná své hranice a ono je vskutku nesvobodné ve svém puzení.

3. Lež o neodolatelnosti pohlaví poráží se sama. Usvědčuje ji *naše vlastní vědomí*, naše rozvaha a naše svobodná vůle. Zeptejte se toho, kdo žije zdrženlivě buď naprosto (ve stavu svobodném anebo vdovském), anebo umírněně v manželství, zda je nemožností sebevláda. A každý vám dosvědčí, že častokráte měl příležitost a mohl užiti radosti a neužil jí — protože si řekl: Nesmíš, nesluší se, nebylo by to správné... Právě proto, že je faktem ovládnutí pudu pohlavního, proto je zjevno, že existuje větší a vyšší ještě síla než jest onen pud, a tou větší silou je právě vláda nad sebou samým, chceme-li si ji jen dobýti, ji zajistiti a upevniti. Ovládati se je nutno každému i v manželství: naprostá volnost pudu je holou nemožností, nemá-li se vymstíti zkázou fysickou, rozkladem společného života a bankrotem všeho duševního, mravního i tělesného dobra. Užívatí pohlaví je možno — chceme-li zůstatí lidmi — jen v určité míře — co je nad ni, to již je proti přírodě a nejjistější cestou k zruinování takového neukázněnce. Je to zvláště smysl pro odpovědnost za to, kterak hospodařím s těmito silami, co jimi působím, jaké závazky na sebe tím беру. To není jenom soukromá věc jeho a její a dokonce ne již věc jenom jeho vášně, pro kterou se neohlíží na nic, kdo mu má vyhověti a co z toho vzejde. Zde podléhá pohlaví zákonu spravedlnosti, neboť

je spojeno s odpovědností vůči sobě i jiným — nemluvě o odpovědnosti před Bohem — nese s sebou určité povinnosti a důsledky mravní. Nechcete-li rozvrátiti celou společnost a ze života učiniti rejdiště slepého pudu a orgie, musíte šetřiti mezí, mírniti se, ovládati se.

4. Člověk má nejen pohlavní pud, *nýbrž i vyšší, duševní síly*. Lásky je daleko více silou duše než vzájemnou přitažlivostí těl. Smysly a tělo, slepý pud — to je jenom surovina, materiál, z něhož máme vytvořiti cosi člověka a křesťana důstojného. Lásky nezačíná tělem, *nýbrž duší*. Ne rozpoutaným říjením, *nýbrž kázní*. Ne žádostí, *nýbrž obětí*. Z těchto kořenů roste pravá láska — to druhé je šálení smyslů. Mluvíme o slepém pudu. Není jistě údělem člověka normálního slepota. Také to, co v nás pudového, přirozeně jaksi surového, nezpracovaného, pouze afektivního a citového, to má býti protříbeno a zpracováno na duševno, tak abychom také mravně prožívali, co na úrovni pudovosti živočišné bylo by slepé, bezmyšlenkovité a bez obsahu morálního. Toto vše jest ovšem dosažitelné pouze regulováním, poslušností k zákonům mravním, výchovou sil smyslových a pudových na stupeň vyšší, sebevládou a vědomím, že pohlaví zasahuje do obvodu mravnosti a je za své počínání mnohonásobně zodpovědné pro rozmanité pojmy a prvky etické, s nimiž přichází do styku.

5. Proti domnělé tyranii pohlavního pudu svědčí také zkušenost jiných: přese vši mravní poruchu soudobého života nikdo vážně nebude tvrditi, že není lidí zdrženlivých a čistých: jsou takoví a jsou jich tisíce a tisíce, jedni nedobrovolně, jsouce nuceni k tomu nutností fysickou nebo mravní; druzí dobrovolně z pohnutek vyšších i nižších, ale žijí zdrženlivě. Kdo toto faktum sprovedí se světa, že tu jsou tací abstinenti od radovánek pohlaví a přece že netrpí nežádoucí škodou duševní a tělesnou? To je důkaz, který bije do očí a jemuž marně se vzpíráti. Seriosní lékaři potvrzují jednak tento fakt o lidech žijících zdržlivě, jednak odborně dokazují možnost zdrženlivosti. Vážná věda lékařská energicky protestuje proti nedokázaným tvrzením, že pohlavní sebevláda je nemožná a dokonce škodlivá.

6. Tomu, kdo trpí nesnázemi s čistotou a zdrženlivostí, pravíme upřímně: Nedráždi se! Neztěžuj si zdrženlivost vyhledáváním příležitosti! A v zákoně čistoty, v VI. Božím přikázání viz nejen omezení své svobody, *nýbrž dobrodiní*, protože zachováš-li je, zachová ono tebe v mravní síle, v lidské důstojnosti a duševní i fysické

svěžesti. Zůstaň člověkem a křesťanem také v názorech o pohlaví i v praksi a nevěř lži o neschopnosti k odporu proti dravé síle pudu. Je v moci člověka, by se stal andělem anebo zvířetem.

K. Reban.

Práci křesťanství znehodnocuje tím, že ji pokládá za následek a trest hříchu?

Není snad jediné lži, která by nebyla vmetena do tváře katolické Církve. Často se stává, že ti, kdož jí naprosto neznají, tvrdí o ní pravý opak. Církev se nejlépe hodí k tomu, aby byla nositelkou všech pomluv a lží. Podobně i zde. Říci, že Církev znehodnocuje práci, znamená nemíti nejprimitivnějšího pojmu o tom, co smýšlí Církev o práci. A proto ukážeme krátce, že Církev nejen že neznehodnocuje práci, nýbrž naopak, že ji pozvedá a dává jí pravý smysl.

Křesťanství neznehodnocuje práci. — V Písmě svatém se vypravuje, že těžká, namáhaná práce přišla spolu s hříchem. Člověk neposlechl příkazu Hospodinova o zakázaném stromě, dal se svést hadem, a nyní přicházejí následky neposlušnosti. Člověk je vyhnán z ráje a místo lehkého života rajského dostává se mu za podíl práce a námaha. „Pro tento tvůj čin zlořečena budiž země; s námahou budeš se z ní živiti . . . trní a bodláčí ti bude ploditi . . . V potu tváře své jísti budeš chléb, dokud se nenavrátiš do země, ze které jsi vzat.“ (Gen. 3. 17—19.)

Není tedy přece jen následkem hříchu? — Předně dlužno poznamenati, že práce sama nepřichází až s hříchem, protože člověk pracoval i před hříchem. Když stvořil Bůh prvního člověka, jak praví Písmo, postavil ho do ráje, „aby jej vzdělával a hleděl si ho“ (2. 15). Jako pták k letu, tak člověk je stvořen ku práci. Práce je pro člověka něčím přirozeným. Proto je nesprávný názor starých pohanů, kteří pohrdali prací, jakožto něčím, co se hodí pro otroky a co je nedůstojným pro svobodné občany. Každá věc je tehdy dokonalá, když je v činnosti, praví Aristoteles. A proto i člověk jako člověk je stvořen ku práci, která je mu opravdu něčím přirozeným. — Co však způsobil hřích v této věci, jest ona obtíž, jakou působí dnes práce člověku. V ráji byla práce člověku něčím snadným, radostným, nepůsobila mu obtíže. Po hříchu se však stala práce člověku příčinou námahy a potu. Je to však námaha spasitelná, protože je to pokání za hřích, jímž člověk urazil Boha. Před hříchem práce

nebyla pokáním, protože ho nebylo třeba. Člověk byl přítelem Božím, jeho duše byla zdravá. Hřích však porušil přátelské svazky mezi Bohem a člověkem a duše člověka byla raněna nesmírně hluboko. Bylo ji potřeba léčit, aby mohly býti znovu navázány přetrhané styky s Bohem. Bylo však také třeba činiti pokání za urážku, která byla způsobena Bohu. Nuže, Bůh použil práce, aby sloužila k tomuto účelu. Měla býti pokáním za hřích a měla léčit. Člověk v práci si měl připomínat svou závislost na Bohu, práce mu měla připomínat hřích. Prací, konanou v duchu pokání, měl činiti zadost za své hříchy, prací se měla uzdravovat jeho duše z pýchy pokorným poddanstvím vůli a příkazu Božímu. Řekneme snad, že bylina byla znehodnocena tím, že jí bylo užito k léčení nemoci? Budeme pohrdat rostlinou, která má léčivou moc, a budeme někomu vytýkat, když použije této léčivé moci, když nám ukáže, jak jí lze s prospěchem léčit těžkou nemoc? Před hříchem byla práce příjemnou člověku. Po hříchu jí užil Bůh jako léku. Jako léku hořkého, trpkého, ale konečně nebývajícím právě nejlepší léky nejtrpčí? — Práce se stala lékem lidské společnosti: léčí starou nemoc hříchu svou zadostčinností a je výborným ochranným prostředkem proti hříchu budoucímu.

Nuže, je tím práce znehodnocena?

Křesťanství nejen že práci neznehodnotilo, naopak, *pozvedlo práci a dalo jí pravý, vyšší smysl*. — Křesťanství nechápe práci jako cíl, nýbrž jako prostředek, a to jako prostředek k cíli nadpřirozenému, z něhož dostává i práce svou nadpřirozenou hodnotu. Právě svou naukou o nadpřirozeném řádu pozvedla Církev práci nesmírně vysoko. Veškerá činnost křesťana má býti pod tímto vlivem nadpřirozena, má býti vedena nadpřirozenými úmysly. Odtud právě pocházela ona nesmírná změna v názoru na práci od počátku křesťanství. Jestliže mnozí bohatí křesťané, dokud byli pohany, pohrdali prací a pokládali ji za něco nedůstojného, chápou se nyní po vzoru svých duchovních vůdců i těch nejtěžších prací. I nejhrubší práce konána pro Boha, má nesmírnou cenu. Proto vidíme v dějinách Církve, jak mnohdy po svém obrácení se vzdávají bohatí svého majetku, odcházejí na poušť a tam v potu tváře si dobývají svůj chléb. Nenáviděná práce se stává v ruce horlivých křesťanů prostředkem zadostčinění za hříchy a lékem proti svodům světa, těla a ďábla.

Práce nám má býti klíčem, jenž by nám jednou otevřel nebe. Jestliže pohanství nerozumělo práci jinak než prostředku k hmot-

nému obohacení, pohlíží křesťanství na práci především jako na prostředek sebevýchovný. Práce nás má ovšem učiniti šťastnými i po stránce hmotné, ale jen potud, pokud tato stránka hmotná slouží stránce duchovní, protože stránka duchovní má převahu nad stránkou hmotnou. Proto musí býti práce ať duchovní nebo tělesná vykonávána tak, aby přispívala k duchovnímu obohacení člověka. Cílem člověka je věčná blaženost v Bohu. Té však se dostane jen tomu, kdo dovedl po celý svůj život pracovat na svém zdokonalení mravním, kdo dovedl zdobit svůj život ctnostmi, jimiž se podobá Bohu, Dokonalosti samé. K tomu nejvíce přispívá práce každého jednotlivce, osobní zaměstnání, vykonávané ve stavu milosti, pod vlivem posledního nadpřirozeného cíle. Tak se stávají i ty nejprostší úkony člověka skutky ctnostnými a připravují člověka pro život věčný.

Zvláštní cenu se dostalo práci tím, že ji posvětil svým životem sám Kristus, Syn Boží. Až do třicátého roku svého věku pracoval jako prostý dělník v dílně tesařské nejtěžší práce povolání svého pěstouna svatého Josefa. Kristus ovšem nepracoval proto, aby činil pokání za své hříchy; on sám bezhříšný chtěl činiti zadost za naše hříchy a chtěl nám dáti příklad práce, chtěl nám ukázat, že práce je něčím krásným, vznešeným. Chtěl nám zároveň ukázat, jak máme pracovat, aby naše práce byla záslužná, Bohu milá. Chtěl nám říci svým příkladem, že naše práce musí býti konána s Bohem a pro Boha, má-li míti nadpřirozenou cenu, má-li nám získat nebe. Dal nám příklad, abychom my poctivou a pečlivou prací činili pokání za své vlastní hříchy, jako on činil za cizí. — Církev si vždy nesmírně vážila práce, i té nejtěžší. A jestliže v poslední době se ozývají hlasy, aby byl ustanoven svátek Krista-dělníka, je to jen nový důkaz pro toto tvrzení. Katolíci chtějí míti stále před očima Krista jako nazaretského tesaře, aby si stále připomínali, že jen tehdy bude míti pravou cenu a pravý smysl jejich práce, když bude konána po vzoru Krista-dělníka.

Jestliže pohanství uznávalo nějakou cenu práce, bylo to nanejvýše umění, věda. Vše ostatní se pokládalo za mechanickou činnost, nedůstojnou svobodného člověka. Křesťanství pohlíží na práci zcela jinak. Třebaže je stupnice v práci, nejsou všechny práce stejné samy v sobě, jsou před Bohem stejnocenné a pohlíželi-li Bůh na práci jednoho jinak, než na práci druhého, je to proto, že nejsou stejně dobře vykonány. Ano, křesťanství jde tak daleko, že samo sebou necení více zaměstnavatele než prostého dělníka, protože

každý z nich plní onu část práce, která mu byla svěřena Bohem a lidskou společností, aby dosáhli dobra osobního a společného.

Můžeme tedy uzavřít, že křesťanství nejen neznehodnocuje práci, nýbrž si jí váží a ji cení jako žádný jiný světový názor. Křesťanství nepohrdá žádnou prací, váží si každé, i té nejprostší. V jeho pojmu práce nabývá ceny nadpřirozené, hodnoty záslužné, ceny výkupné, je vzata Kristem jako pomocnice k vykoupení kleslého lidstva. Práce je nejlepším prostředkem k osobnímu zdokonalení, a konána tak, jak tomu chce Bůh, je nejlepší cestou k němu.

A srovnejte nyní pojem práce u pohanů starých nebo moderních, kteří nevědí nic o těchto hodnotách práce, a dáte nám za pravdu, že v křesťanství teprve nabyla práce náležitého smyslu.

Dr. Reginald Dacík O. P.

Rodina podléhá jen přirozeným mocnostem.

Ve velikém plánu odvěkého nepřítele Boha a všeho lidstva je zařazen na velmi důležitém, snad na prvním místě boj proti rodině, proti společenskému zřízení, bez něhož za normálních okolností nebyl žádný člověk a v němž většina lidí největší část života prožívá. Každý zdravý smysl může snadno pochopiti a poznati strašné následky rozvratu rodiny, na jejíž stráž dnes vlastně stojí jen katolická Církev společně s málem duchů nejvýš vyspělých a spravedlivých, poznáním docházejících ke stejným závěrům, jaké Církev katolická po dva tisíce let hlásá a uskutečňuje.

Je pro nepřítele nejvýš nutno, aby pomýlil lidskou mysl; a jelikož ze zkušenosti ví, že člověk nejlépe slyší na našeptávání: Budete jako bohové! jde osvědčenou cestou k lidské pýše a praví lidstvu: Manželství je věcí pouze přirozenou, občanskou, podléhá tudíž jen a jen přirozeným mocnostem, není od Boha. Mluví se tu proti Církvi katolické, která se stejnou vytrvalostí prohlašuje, že manželství katolíků je svátost, že každé manželství podléhá zákonu Božímu, a to na prvním místě a před kýmkoliv ostatním. Bůh, Církev nemají s manželstvím, s rodinou nic společného. Každý jednotlivec má v manželských věcech naprostou svobodu, a jestli komu podléhá, pak podléhá jen státu a dobovému nazírání. A nemůžeme podceňovati zhoubnosti těchto hesel; praví

o nich encyklika o manželství: „Hlavní kořen zla spočívá v rozhlásování, že manželství není původem božským zařízením, ani že nebylo povýšeno Ježíšem Kristem k důstojnosti pravé svátosti, nýbrž že jest lidským vynálezem“ (str. 26, vyd. „Život“).

Nemají nepřátelé Boha pravdu. Pravíme a ukážeme, že každé manželství podléhá především a na prvním místě Bohu. A manželství katolických křesťanů podléhá co do podstaty manželství moci Církve katolické před kteroukoliv jinou mocí na světě. Přemýšlení, kterým dojdeme k potvrzení těchto zásad není tak ne snadné a každý se ho může dopracovati.

Pravíme, že každé manželství podléhá Bohu. Podléhati někomu znamená býti tomu někomu odpověden. Avšak odpovědnost nevzniká náhodně, libovolně, nýbrž na základě skutečnosti, že ten, jenž je odpovědný, přijal od druhého, jemuž je odpovědností povinen, něco do správy, do řízení a že jím byl ustanoven. Mají pak manželé něco, co by byli od Boha přijali? Ano, mají, a to rodičovskou schopnost, pro jejíž uplatnění a řádné užívání spolu uzavřeli manželskou smlouvu. Je pravda, že manželé mají svobodu vejíti či nevejíti v manželství s tou nebo onou osobou, ale jedenkrát uzavřené manželství již nepodléhá jen jejich vůli. Dr. Vašek ve spise Rodina XX. století těmito slovy vyjadřuje charakter manželství: „Nad portálem, pod nímž se vchází do domu řádné rodiny jest psáno: Zde rodí se lidé. Zde rostou lidé. Zde milují a obětují se lidé. Zde zrají povahy.“ (Cit. dílo str. 12.) Kdo dal manželům rodičovskou schopnost a moc? Snad si ji dali sami? Kdy a jakým způsobem? Snad jim ji dala společnost? Nebo stát dal manželům schopnost a moc roditi děti a vychovávat je? Kde více v řádu přirozeném platí slovo Písma sv.: Co máš, abys nebyl dostal? Ani od společnosti, ani od státu ani od koho jiného leč právě od Boha! Odpovídáš ve spěchu, že manželé mají rodičovskou schopnost od přirozenosti. Velmi dobře, ale kdo je původcem přirozenosti, kdo vložil do člověka schopnost, že může ploiditi potomstvo a jemu že zároveň dále tuto rodičovskou schopnost předává a dokonce nemůže ji nepředati? Původce přírody je Bůh a když je původcem, je zároveň jejím zákonodárcem a příroda je Bohu odpovědna za zachování zákonů, které jí Stvořitel dal. Příroda neživá a příroda nerozumná nemůže jednati proti zákonu Stvořitelovu, poněvadž je takřka vkut do přirozenosti všeho neživého a všeho, co rozumu a svobodné vůle nemá. Tak se povinnost odpovědnosti zužuje na bytosti, které mají

rozum, aby svou odpovědnost poznaly a svobodnou vůli, aby podle poznané odpovědnosti jednaly. Od Boha přijímáš, manželi a manželko, rodičovskou schopnost, proto Bohu na prvním místě za ni odpovídáš, Bohu z ní budeš skládati účty.

Není to nic ponižujícího ani pro nejmodernějšího člověka, že na něm spočívá břímě odpovědnosti Bohu za manželství. Jak hrdě se vypíná každý občan, který je poctěn důležitým úkolem, a dokud jedná podle nejlepšího svědomí, nijak necítí, že by odpovědnost vyššímu byla něčím ponižujícím, nepříjemným. A hle, v manželství jsi poctěn účastí na nejvzácnějším díle: na stvořitelském díle nebeského Otce. Takto velebí vznešenost tohoto úkolu encykliky Pia XI. o manželství: „Sám Stvořitel lidského pokolení, který ve své dobrotivosti chce užívatí lidí jako pomocníků pro udržování života, ustanovuje manželství, rozkázal prarodičům a skrze ně všem budoucím manželům: Rosťtež a množte se a naplňte zemi“ (cit. str. 8). Dále nazývá spolupůsobení manželů s mocí Stvořitelovou „darem božské dobroty“ A to bychom měli býti poníženi, když nejvyšší a nejdokonalejší Bytost, Bůh a Stvořitel, nám dává důstojenství spolupracovníků? Mohli bychom ještě neuznati svou povinnost odpovědnosti Bohu? Chceme pohrdnouti nejvzácnějším potvrzením manželství, jež nacházíme ve slavnostním prvotním manželství prarodičů Adama a Evy?

Poznali jsme, že Bůh je původcem svazku manželského a zároveň dárce rodičovských schopností, které dává každému člověku. A proto jako původce a dárce má právo nezadatelné, neuloupitelné a nepopíratelné, právo nejvyšší.

Nezastavujme se však jen u původu manželství a jeho zvláštní schopnosti, přihlédněme rovněž k cílům, jež Stvořitel stanovil každému manželství. Podstatný cíl manželství spočívá v zachování lidského rodu, čili v plození potomstva. Druhým cílem pak je vzájemná podpora manželů na životní pouti. Tuto vzájemnou podporu si závazně poskytují z lásky, dokazují ji vzájemným poskytnutím práv ke svým tělům, věrným společným snášením všeho dobrého i zlého, co život v manželství přinese. Tyto cíle však manželství a rodině nedala ani společnost, ani stát, ani si je neurčili manželé sami, proto nepodléhají — budiž tomu dobře rozuměno jako zásadě, která zatím nepřihlíží k občanským a společenským následkům ze smlouvy manželské plynoucím — ani vůli manželů ani proměnlivým názorům společnosti, ani libovůli rovněž proměnlivého, omylům podléhajícího zákonodárce,

nýbrž jsou řízeny nejdobrotivější, nejmoudřejší a nejstálejší vůlí Boží.

Stvořitel vložil do lidského srdce lásku jednoho pohlaví k druhému, Bůh stanovil, že tato láska dochází pravého a dokonalého projevu v manželství a v něm přivádí k plození potomstva. Bůh také stanovuje, že nestačí dítě jen přivést na svět, nýbrž je povinností rodičů dítěti dáti vpravdě lidský život, t. j. výchovou přivést k nejdokonalejšímu rozkvětu všechny schopnosti lidské přirozenosti. Rodiče mají svému dítěti dáti celý život lidský a v lidském má převládati duch, nikoliv hmota, tělo. Nerodí a nevychovávají pak rodiče děti pro sebe, nýbrž pro Boha. Práví vzpomenuť encyklika o manželství: „Člověk převyšuje všechny ostatní tvory vznešeností svého rozumu. Bůh chce, aby lidstvo mělo potomstvo, netoliko aby žilo a naplnilo zemi, nýbrž mnohem více, aby Boha ctilo, jeho poznávalo a milovalo a z něho se těšilo věčně na nebesích“ (cit. str. 9). Není pochyby, že nezkažená myšlenka na Boha je nejvzácnějším statkem všeho lidstva, a co říci o vznešenosti čisté myšlenky křesťanské, spočívající na Božím zjevení, potvrzeném nevývratně přehořkým utrpením Pána Ježíše, Vykupitele všeho lidstva? Tímto zjevením je osvětlen nejvyšší cíl veškerého lidského života, veškeré lidské činnosti a především nejvyšší cíl manželství: zroditi mnoho lidských bytostí, budoucích dědiců Božích, výchovou v nich co nejvíce zpodobniti veškeru dokonalost Boha, jež se viditelně projevuje osobou a dílem vtěleného Syna Božího, Ježíše Krista. Každé zdravé křesťanské srdce takto poznává úkol a cíl manželství; a pokorně se sklání před vůlí Všemohoucího. Avšak nejen křesťanské, také u všech národů, které nebyly zachváceny jedem moderního bezbožectví, bývá obřad uzavírání manželství spojen s myšlenkou na Boha, když ne právě se zvláštními obřady náboženskými. Přirozenost lidská již prvním přirozeným hnutím projevuje, že manželé jsou v podstatě a v posledním cíli služebníky Božími a proto prosí o Boží pomoc, aby svým povinnostem mohli náležitě dostáti.

Správné je tudíž naše tvrzení, že každé manželství co podstaty a cíle podléhá především a výlučně Bohu samotnému, Bohu Stvořiteli a Zachovateli a zároveň nejvyššímu Cíli všeho lidstva. A oč více podléhá Bohu a zde již i Církvi svaté manželství uzavřené mezi katolíky! Neboť manželství katolíků je z vůle téhož Stvořitele a Zachovatele svátostí a tak dostává nejvyšší posvěcení a potvrzení. Katoličtí manželé mají před sebou docela jasno, ne-

mohou býti v nejmenších pochybách o vůli Boží. Katoličtí manželé vědí, že Bůh zvláštní milostí svátostnou potvrzuje jejich spojení, jediné, nerozlučné, vědí že cílem jejich spojení jest zrození potomstva ve spojení jednoho s jednou, ve spojení až do smrti, ve spojení jen mezi dvěma. Katoličtí manželé také vědí, že Boží potvrzení, Boží pečeť spočívající na manželském svazku nemůže žádná lidská a přirozená moc zlomiti, nebo manžely z nevěry zákonu Božímu ospravedlniti. A vědí také katoličtí manželé, že svátostná pečeť přiložená jejich manželskému spojení není zakováním do jha manželského, do jha zvláštní služby Bohu, nýbrž že je především se strany Boží závazkem, že se upřímným a věrným manželům dostane od Boha zvláštní milosti a pomoci, aby mohli těžkým povinností a rodičovským a manželským vždy a dobře dostáti.

Bůh není krvežíznivý tyran ani otrokář, nýbrž nejdobrotivější Otec, jenž zná všechny bolesti a potřeby lidského srdce, jenž ví, že člověk je slabý a že právě v manželství lidé potřebují jeho pomoci. Ano, dává veliké cíle, ukládá veliké povinnosti, tak veliké, že se někdy na první pohled zdají býti nad lidské síly. Ale k velikým cílům a k velikým povinnostem dává velikou pomoc. Pomoc svátosti je nejvyšší, poněvadž z ustanovení Božího svátosti milost dávají s naprostou jistotou. Proto je manželství učiněno svátostí a proto Církev, strážkyně a rozdělovatelka pokladu milostí je povinna stále prohlašovati: Jelikož manželství katolíků je svátostí, podléhá manželství katolíků především Bohu a neomylnému úřadu Církve, strážkyně, zvěstovatelky a vykladatelky zákona Božího, a vůle Boží je v manželství nejvyšším zákonem.

A každý upřímný katolický manžel z té duše souhlasí se slovy encykliky o manželství, že „křesťané mají celým srdcem vzdávati díky Bohu za to, že jsou jakousi sladkou mocí nuceni, aby co nejvíce se vzdalovali jakékoliv modloslužby těla a otroctví vášně... a aby se snažili nepřilnouti k oněm falešným názorům, které právě dnes jsou hájeny slovem i písmem k hanbě důstojnosti lidské...“ (cit. str. 54).

Ani lidská společnost ani stát nejsou vyloučeni z těch práv, která jim se zřetelem k jejich cílům přísluší, není stát zbaven práva dávati zákony o tom, co se týká občanských okolností manželství, ale v jeho vlastním zájmu je, aby při dávání svých zákonů dbal vůle Boží. Neboť kde bylo do důsledků provedeno heslo: Manželství podléhá jen přirozeným mocnostem, tam byla

rozvrácena rodina v samých kořenech, tam je ohrožena společnost, tam spěje zvolna k zániku sám národ a stát. Ruka Boží je dobrotivá, ale také spravedlivá, zvláště přísně trestá všechny jednotlivce i národy, kteří se v zaslepenosti zpěčují mravnímu zákonu života manželského a poslání i základů manželství. Dosti důkazů dávají dějiny i doby přítomné.

Josef Papica.

Rovní jsou si všichni lidé, a to ve všem?

Rovnost, naprostá rovnost všech lidí, všech společenských vrstev je programem mnohých sociálních nauk. Literatura se hemží tímto heslem, od nikoho z jeho původců neuváženým, řečníci je vykřikují na schůzích a táborech lidu, a ti, kdož se obohacují na účet chudiny, je hlásají proletariátu, aby jej upokojili planými sliby a odvrhli podezření se sebe. Jsou si opravdu všichni lidé rovni, jsou si rovni ve všem? Je vůbec možná tato naprostá rovnost všech?

V čem jsou si všichni lidé rovni. Není pochyby, že je něco, co pojí všechny lidi celého světa, co je činí osobně rovnými. Je to předně ona skutečnost, že všichni jsou lidmi, že všichni mají společnou, stejnou lidskou přirozenost. Není nikdo z nás méně člověkem. A proto mají všichni lidé stejné právo na život, všichni jsou stejně svéprávnou bytostí. Všichni mají druhově stejnou duši, která je nesmrtelná, a jako taková má touhu žít věčně. Jsme všichni syny téhož praotce Adama a máme všichni tentýž nadpřirozený cíl: patřiti na Boha v jeho slávě. Ať bohatý nebo chudý, sejďeme se jednou před soudnou stolicí Boží, abychom přijali odplatu za dobré skutky nebo trest za zlé. A proto Kristus umírá za všechny na dřevě svatého kříže, za všechny bez rozdílu, ať učené nebo prosté, ať bohaté nebo chudé, za všechny prolévá svou drahocennou krev. A proto tak jako jsme všichni stejným způsobem syny téhož otce Adama, tak v řádu nadpřirozeném jsme všichni stejně dětmi nebeského Otce, s nímž nás všechny smířil jeho Syn svou bolestnou smrtí. U Boha není přijímání osob, u Boha jsou si všichni rovni. Jen svatost života staví toho neb onoho Bohu blíže... Hle, to je naše rovnost.

V čem si nejsou všichni lidé rovni. Ty, kdo rozšiřují nauku o naprosté rovnosti lidí a opírají se o zásady Rousseauovy o přirozeném člověku, bude zajímat vyznání jejich mistra o nerovnosti mezi lidmi. Rousseau uznává tuto nerovnost něčím přirozeným a roz-

lišuje čtyři druhy lidí (Discours sur l'inégalité...). Předně je tu nerovnost majetková. Máme chudé a máme bohaté. Přes všechny snahy národohospodářů nepodařilo se ještě nikomu odstraniti chudobu. Kdyby bylo sebevíce bohatství na světě a seabeméně lidí, bude vždy platit slovo největšího znalce lidské duše Bohočlověka: „Chudé budete míti mezi sebou vždy.“ — Dále je to nerovnost v osobních duševních vlastnostech, v nadání, jež je různé u různých lidí. Když mluví Rousseau o této rovnosti, praví: „Rovnost prvních lidí byla brzy porušena. Silnější vykonal více práce, proto mu náleželo právo na lepší část toho, co mohl nazývat svým. Nadanější našel lepší prostředky k usnadnění práce, a i když pracovali stejně, jeden získal více a druhý sotva se mohl uživit.“ Tento zákon trvá dále a působí stále se střídající rozvrstvení občanstva. Ti, kdož byli bohatí, stávají se během času chudými špatným hospodařením se svěřeným jim majetkem, a naopak z chudých se stali nejednou největší boháči. — Za třetí se liší navzájem lidé svým postavením ve společnosti, které jim dává menší nebo větší důstojnost. Jinak žije úředník, advokát, učitel a jinak tovární dělník. — Konečně čtvrtá nerovnost mezi lidmi pochází odtud, že jsou zde lidé, kteří mají moc, ať ji nabyli svým vlastním přičiněním nebo ji zdědili po předcích. Jestliže dříve byl vyjádřen tento rozdíl zvláště urozeností šlechty a neurozeností ostatních, poddaných, nastupuje dnes na místo urozenosti hmotné bohatství a vládu šlechty vystřídává vláda bankéřů.

Je možná naprostá rovnost všech těchto tříd lidstva? Socialismus a komunismus o tom snil a sní dosud. Snaží se zničit nerovnost majetkovou, chce odstranit rozdíly, jaké tvoří v lidstvu krev, jaké dává lidstvu děděná moc, mluví o sloučení a bratrském, rovnocenném a rovnoprávném soužití všech vrstev lidské společnosti. Lecoq se mu může na čas podařit. Ale podaří se mu odstranit nerovnost, kterou právem nazývá sám Rousseau přirozenou, fysickou, z níž vlastně prýští všechny ostatní rozdíly? Podaří se někomu učinit lidstvo stejného nadání, stejného ducha? Podaří se kdy komu způsobit, aby všichni byli stejně přičinliví, stejně osobně dokonali? Stát může dosíci toho, že by byl majetek rozdělen zcela stejně všem jednotlivcům. Ale jak dlouho se udrží tato rovnost? Přičinlivý svou prací bude znovu bohatnout a lenoch ztratí poznenáhlu vše. Proti přirozenosti je těžko bojovat!

Docela správně poznamenává Mioni (Manuale di sociologia, p. 167): Člověk vzdělaný ani kdyby byl svatý, plný Boha, nebude vy-

hledávat společnosti rolníka, dělníka, s nímž nemůže nikdy mnoho rozprávět, nikdy si neporozumějí úplně, neboť jejich myšlenkové obzory jsou velmi rozdílné; bohatý nikdy nebude se bratřit s chudým v téže společenské třídě, i když ho bude milovat sebe něžnější láskou křesťanskou. Proto vidíme, že rolníci hledají společnost rolníků a dělníci jdou do společnosti dělníků. Ani v městech nedemokratičtějších nejde prostý lid do takového prostředí, kde převládá inteligence, a venkovan, i když má kapsu plnou peněz, nejde do hotelu, jenž je navštěvován úřednictvem a měšťáky, třebaže by měl na to.

Společenské třídy jsou tedy nutným následkem směrů a schopností, jež Bůh vložil do člověka, a nelze je odstranit, aniž by nebyl společenský organismus rozjitřen až do poslední žilky. Rozdělení lidstva vychází vlastně ze samé podstaty člověka, z jeho přirozenosti, a tu je boj proti tomu, co je v lidstvu tisíciletími vžito, zcela neužitečný. Některé moderní státy se na příklad rozhodly zrušit aristokracii krve, ale jaký to mělo význam, když na její místo nastoupila aristokracie peněz. Silnější bude mít vždy převahu nad slabším a člověk s větším důvtipem a větší pílí a vytrvalostí se vyšine nad člověka prostředního.

Není-li však možno odstraniti společenských tříd v lidstvu, je možno a nutno *pracovati k tomu, aby bylo náležité soužití mezi nimi*. Křesťanský duch dovede způsobiti, že ač zůstanou jednotlivé třídy, jež nelze zrušit, budou žít vedle sebe jako by nebylo žádného rozdílu mezi bohatým a chudým, mezi nadaným a slabým, mezi mocným a poddaným. Kristus řekl, že vždy budeme mít chudé mezi sebou, a tím ukázal, že boj o zrušení nerovnosti je a bude marný, ale právě tak zdůrazňoval, že vzájemná láska musí překlenout, spojit jednotlivé třídy lidské společnosti. Po tom pozná svět, že jste mými učedníky, pravil Mistr, že budete mít vzájemnou lásku. Jděte do celého světa, učte všechny národy. Učte je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal. A víme, že hlavním přikázáním Kristovým byla láska. V ní je naplnění zákona i proroků. V lásce, která objímá Boha i člověka, která objímá člověka právě proto, že v něm vidí Boha, že v něm miluje Boha.

Proto Církev katolická, jejíž morálka odpovídá právě tak požadavkům zákona Božího jako požadavkům rozumu, respektuje zákony přirozenosti a zdůrazňuje vždy, že ač jsme před Bohem stejní a proto nás má všechny spojovat vzájemná křesťanská láska, vždy zůstanou v lidstvu třídní rozdíly, které nelze úplně odstra-

nit. A proto není cíl zrušit šlechtu, zrušit stav bohatých, nýbrž naučit je křesťanské lásce, naučit je, jak mají užívat svého bohatství, své moci ku prospěchu lidské společnosti a ne k egoistickým choutkám.

Lidská společnost je velkým organismem, velkým organickým tělesem. Jako v člověku jsou různé schopnosti, různé nižší organismy, podřízené celku, dostávající svůj vlastní význam právě od- tud, že jsou částí celku, podobně i v lidské společnosti máme nej- různější druhy lidí, které mají své vlastní postavení v tomto ve- likém organismu. Ruka člověka je právě tak potřebná jako srdce nebo mozek a přece je mezi těmito jednotlivými částečnými orgány rozdíl. Slouží však všechny celku a v tom jsou si rovny. Podobně i v lidské společnosti. Každý jednatel je nebo alespoň má být užitečný celku. A v tom jsou si všichni rovni. Ale jako je různost mezi orgány lidského těla, tak nelze odstranit různost lidského po- volání, schopností, nadání, duševní bystrosti, snaživosti, odkud pocházejí právě společenské třídy lidské společnosti a společen- ská nerovnost. Všechny musí však spojovat společná láska a spo- lečný cíl.

Dr. Reginald Dacik O. P.

Souboj je spravedlivá sebeobrana?

Páté přikázání Boží praví určitě a jasně: „Nezabiješ,“ a zapovídá se v tomto přikázání: škoditi sobě a bližnímu na těle nebo na duši. Sobě škodí na těle, kdo si život bere neb ukracuje, nebo jej bez potřeby v nebezpečnosti vydává. Bližnímu škodí na těle, kdo jej bezprávně usmrcuje nebo zraňuje, nebo kdo mu příkořím a hru- bostí života ukracuje. Na duši škodí bližnímu, kdo mu dává po- horšení. Pohoršení pak dává bližnímu, kdo mu vlastní vinou slo- vem nebo skutkem zavdává příležitost ke hříchu, nebo jej snad i úmyslně ke hříchu svádí.

Na duši nesmíme bližnímu uškoditi nikdy. Nikdy není dovoleno bližního sváděti ke hříchu ani slovem, ani skutkem, ani špatným příkladem. Co se však těla týče, tu je spravedlivá sebeobrana do- volena. Není hříchem, bráním-li se proti útočníku, jenž se zbraní v ruce ohrožuje náš život anebo naše zdraví; není hříchem, zra- níme-li sami aneb i usmrtíme-li útočníka.

Naprosto však nutno odsouditi zásadu: Souboj je spravedlivá sebeobrana.

Hříšnost a neudržitelnost této zásady ve smyslu nábožensko-mravním i společenském vysvitne, uvážíme-li, 1. co je souboj, a 2. jaké jsou jeho následky.

1. *Souboj je smluvený vážný zápas dvou osob se smrtícími zbraněmi* podle smluvených pravidel, jakožto svépomocný prostředek ke zjednání zadosti učinění za způsobenou urážku anebo k rozhodnutí nějakého soukromého sporu.

Již z pojmu, co je souboj, plyne, že nejedná se v souboji o sebeochranu a dokonce ne o spravedlivou sebeochranu. *Nemůže býti řeči o sebeochraně* u toho, kdo souboj vypovídá, poněvadž nikdo není povinen souboje vypovídati a do nebezpečení života se vydávati, poněvadž naskytá se každému jiná možnost domoci se svého práva anebo obhájit svou čest. V každém spořádaném státě jsou zákony, které hájí čest i jmění občanů a v každém řádném spolku je smírčí soud, jehož úkolem je pečovati o dobrý poměr mezi členy.

Nelze mluvit o sebeochraně ani u toho, jenž byl na souboj vyzván, poněvadž nikdo nemůže býti fysicky k souboji nucen, nýbrž může a má nabídnouti jiné prostředky k rozřešení sporu.

Než namítne se: To se všechno hezky řekne, ale skutečnost je jiná:

Jsou u jistých společenských vrstev takové pojmy o cti, že za určitých okolností pokládá se vypovězení souboje anebo jeho přijetí za čestnou povinnost, anebo se přímo tak zvaným čestným soudem souboj ukládá.

Co na to říci? Tyto názory o cti jsou pozůstatkem středověkých pojmů a domáhání se práva a spravedlnosti.

Moderní člověk směje se dnes tak zvaným ordáliím, kdy na příklad člověk nařčený z nějakého zločinu anebo z něčeho nečestného, podstoupiti musil tak zvaný Boží soud: kráčet bosýma nohama po rozpáleném železe anebo s mečem v ruce bojovati se svým protivníkem. Středověký člověk se domníval, že v takovém případě Bůh sám, třeba zázračně, ukáže, kde je právo a spravedlnost, a zachrání nevinného, a síla tělesná a osobní statečnost více se cenily, nežli vynikající přednosti duševní. A přesto, že moderní člověk útrpně se jen usměje, je-li řeč o ordáliích, přece mnohý zastává se souboje, ač ve skutečnosti souboj není nic jiného, nežli poslední jakýsi zbytek středověkých ordálií.

Není sice u moderních soubojů žádné víry, že Bůh sám rozhodne zde o tom, na čí straně je právo, ale staré středověké barbarství,

kteře nebylo příliš citlivo ku prolévání lidské krve, v souboji zůstalo.

Představme si však dále, že by takovéto zásady o cti rozšířily se mezi všemi vrstvami společnosti a že by všude platil více „čestný“ soud několika jednotlivců, který by nutil soupeře k souboji, než řádné soudy státní? K jakým důsledkům by se tak dospělo? Mluví a píše se dnes o zrušení trestu smrti, a velmi mnoho je těch, kteří souhlasí s tím, aby trest smrti byl odstraněn. Kdyby však souboj měl býti dovolen, pak by těch trestů smrti bylo nesččetně mnoho, s tím však rozdílem, že trest smrti po řádném rozsudku soudním stihne vpravdě jen vinníka za prokázaný zločin, kdežto v souboji umírá velmi často nevinný a pro věc nepatrnou.

Mimo to uvažme, že skutečně souboj *není prostředkem k sebeochraně*, a dokonce ne prostředkem spravedlivým. Či nestává se, že v souboji zvítězí často ten, jenž sám se bezpráví dopustil? Není možno, že právě ten vycvičenější zápasník, že ten lepší šermíř anebo jistější střelec je špatnější a nemravnější člověk? Kdo tedy může viděti v souboji spravedlivou sebeobranu? Může tělesná síla a zručnost býti ochranou cti a šlechetnosti duševní? Nikdy! Nelze hodnotám mravním bezpečně dopomoci ku právu výhradně silou fysickou.

Se stanoviska náboženského je nutno souboj ještě příkřeji odsouditi, poněvadž odporuje zákonu přirozenému i božskému, jenž vysloven je v pátém přikázání Božím „Nezabiješ“.

Kdo na souboj vyzývá, i ten, kdo souboj přijímá, jedná přímo proti tomuto přikázání, poněvadž vydává v nebezpečení zdraví i život vlastní a zdraví i život svého bližního. Tím hřeší těžce proti lásce k sobě i k bližnímu, poněvadž sebe i bližního vydává v nebezpečení, že ztratí nejen život časný, ale i život věčný. Hřeší těžce proti spravedlnosti k bližnímu, protože v souboji snaží se jeden druhého přímo zabít anebo těžce ranit. Soubojem hřeší se proti státu, poněvadž bezprávně vraždí se občané, mravy se podvracejí, surovost se rozmáhá, zákony se pošlapávají a bezpečnost života zaniká. Souboj je těžký hřích proti Bohu, poněvadž Bůh sám je pánem života a smrti, Bůh sám jediný má právo život člověku vzít, poněvadž on život dal. V souboji však uchvacuje se Bohu právo nad životem vlastním i bližního.

2. *Co zármutku a bolesti způsobí souboj*, když jeden ze zápasníků zahyne! „Čest“ je usmířena, ale stojí taková „čest“ za tu bolest rodičů neb sourozenců, manželky neb nevěsty a přátel truch-

lících nad životem předčasně zničeným? A což když se ztrátou života mladého muže ztracena je také existence a štěstí jeho rodiny? Kdo nahradí ženě manžela a dětem otce? A nebývá takový nešťastný souboj příčinou dalších a trvalých hněvů a nepřátelství? Může rodina nespravedlivě připravená o syna neb otce tak snadno zapomenouti křivdy jí způsobené šťastnějším jeho sokem? Nebudou nositi stále v srdci odpor a nepřátelství vůči němu?

A což vzpomeneme-li *na nesmrtelnou duši*? V souboji padlý umírá v těžkém hříchu. Jaký soud, jaká věčnost čeká tuto duši? Jak bolestně zachvěje tato představa věcí posledních srdcem těch, kteří nešťastníka milovali! Možná, že se budou utěšovati myšlenkou: „Snad po ráně smrtelné vzbudil dokonalou lítost, snad v posledním okamžiku pocítil bolest a ošklivost nad svým činem, a snad mu dobrotivý Bůh byl milostiv!“ Ale to všechno je pouhé „snad“ Spíše lze souditi, že v zápasu na život a na smrt zapomíná se na všechno, bojuje se vášnivě, hněv a zuřivost opanuje celou bytost člověka, a padne-li rána smrtelná, umírá se ve hněvu a zlobě, umírá se ve hříchu, a duše je ztracena na věky. *A jakou dá člověk výměnu za duši svou?*

Soubojem *dává se těžké pohoršení*, poněvadž vypovězením i přijetím souboje dává se příležitost k těžkým hříchům a duše vydávají se v nebezpečství věčného zavržení.

A proč to všechno? Aby čest byla zachráněna, aby potupa byla odvrácena. Může se však nazývati čestným takový čin, který je poskvrněn lidskou krví a který je velikou křivdou vůči bližnímu? Není čestnější v takovém případě snést raději křivdu anebo i potupu? Není větším hrdinstvím vzdáti se vysoké důstojnosti, anebo utrpěti ztrátu na jmění, anebo býti pokládán za zbabělce, než svévolně a zbytečně prolévati krev bližního a činiti nešťastnými mnoho lidí nevinných.

Kdo to všechno uváží, nebude se diviti, že Církev římskokatolická nejprísnějšími tresty (vytlučením z Církve, odepřením církevního pohřbu) stihá nejen duelanty, ale i všechny ostatní, kteří jakýmkoli způsobem na souboji podíl měli. *Mgr. V. Mottl.*

Spalování mrtvol je požadavkem doby.

Kdesi v jedné příručce moderní reklamy vědy je tato základní věta: Úkolem dobrého propagátora je, aby probudil v nejširších

vrstvách potřebu propagované věci. Sledujeme-li otevřeným zrakem život aspoň jedné desítky let, shledáme, že tato zásada se prakticky uplatňuje stejně prospěšně v šíření myšlenek a v denním praktickém životě lidí. Každý hlasatel a šířitel něčeho nového podle ní jedná. Užívá nejrozličnějších důvodů a důkazů a jedním z velmi účinných je právě heslo: Toto je požadavek doby. Počítá s vrozeným pudem napodobivosti, s mocí lidské pýchy, která chce býti vždy podle doby a k tomuto chtění teprve shání další věcné důvody.

Jak prázdný a zoufale ubohý je důkaz z „požadavku doby“ Co je doba? A kdo vlastně požaduje? Kdysi byla požadavkem doby napudrovaná paruka; jindy boty se špičkami až ke kolenům; dříve spřežení ohnivých koní, dnes aspoň čtyřválec; za časů babiček poctivá výbava, jejíž množství a jakost vystačily aspoň pro dvě pokolení, dnes několik hedvábných a polohedvábných tenoučkových kousků prádla, které vejdou do malé krabice a jehož krása nepřetrvá mnoho ročních časů; jednou sukně pohoršlivě krátké, po druhé nerozumně dlouhé. Když se otážete všech, kteří cosi mění, proč to dělají, nemají v podstatě jiné odpovědi než: To je požadavek dneška, taková je móda.

A není tomu jen v šatu a v zevnějšku lidského života, i v duchovním ohledu lidé nesmírně podléhají tomu, co je požadavek doby, jednou se vlastenčí, po druhé internacionalisuje, jednou militarisuje, po druhé pacifisuje, dnes se lid přiklání k mluvě dějin, zítra se zaklíná, že nechce o minulosti slyšet. Po každé je prvním argumentem: Tak jde doba. A za tímto důkazem a odůvodněním teprve přijdou ostatní důvody veškerou mocí i za vlasy přitáhané.

Před nějakými šedesáti lety si několik lidí zbavených víry a nasycených hrdelním nepřátelstvím proti každé myšlence Boží řeklo: Školou bez Boha sebereme Bohu mládež, sňatkem a rodinným životem bez Boha ukradneme Stvořiteli i dospělé manžele i děti, které by mohli míti, ale míti nebudou; zbývají mrtví, ale ani ty nenecháme Bohu, ani to mrtvé tělo nesmí mizeti s povrchu země provázeno slovem Božím! Prosadíme zlaicisování školy, prosadíme povinné a módní manželství na radnici, manžele naučíme podváděti Stvořitele a dáme jim odvahu k zabíjení nenarozených. A mrtvé nebude přijímati do své náruče matička a životelka země, ani je nebudou provázeti modlitby Církve, nýbrž žhoucí oheň stráví mrtvá těla!“ A tato usnesení svobodného zed-

nářstva se stávala skutkem, neboť byly mezi nimi hlavy bystré a znalé lidské povahy a ty poradily: Nikoliv přímo, nýbrž oklikou! Musíme hlásati: *spalování mrtvol je požadavkem doby*. Není to důkaz, ale je to tvrzení, kterému podlehně každý člověk, který chce mezi „dobovými“ lidmi býti vážen a oceňován jako muž či žena, krácející s duchem času a nikoliv zůstávající pozadu v dobách dědečků a babiček.

Ano, křičme hodně hlasitě, slovem i tiskem, spalování mrtvol je požadavkem doby. A až i dítě bude toto heslo říkati sotva peřince odroste, potom budeme dávati důkazy, proč je spalování mrtvol tak žádoucí před starým křesťanským způsobem pohřbívání do země.

Prvně řekneme, že pálení mrtvol je více hygienické než pohřbívání do země. Budeme světu vykládati, že v mrtvém těle sídlí nesčetný počet nepřátel života: bacilové, nejvýš nebezpečné jedy, že je možno, aby se hřbitovy staly zřídlem nakažlivých nemocí. Kdežto oheň že zničí jak bacily, tak jedy a všechno nebezpečí nákazy a že až se všeobecně bude pohřbívati ohněm, možná ani lidé nebudou umírat jinak než sešlostí stářím, kterýžto jed se ještě žádnému mudrci nepodařilo sprovodit se světa. A najdou se lidé, kteří tomu budou věřit; kteří neuváží, že nejsou ještě nikde jasně prokázány případy trvalého ohrožování veřejného zdraví nebožtíky či nakažlivými nemocemi zemřelých, kteří drímají v zemi. Neuváží, že žádného nebožtíka neupalují na místě smrti, nýbrž jej musejí rovněž převážet. Nepřemýšlejí, zda lze při větších pohromách najednou upáliti tolik nebožtíků stížených neštěstím. Zapomenou, že příroda má stále dosti síly, aby tlející těla sevřela svým objetím, které nepropouští nepřátele života na povrch země. Budou ovšem ještě mnozí, kteří toto uváží, a ztratili by důvěru k našemu heslu, že spalování mrtvol je požadavkem doby a pro ty připravíme jiný argument. Budeme dále tvrditi, že spalování mrtvol je požadavkem krasocitu. Na vývěsní propagační tabule vyvěsíme fotografii rakve s mrtvolou po několika měsících tlení v zemi a zaručeně, že tento pohled zbaví mnohého zbabělce chuti dopustit na své tělíčko takový stav. Jiné nenápadně upozorníme, že někdy proniká do hrobů spodní voda; na jiné zase bude působit obava, že jejich kosti mohou snad blouditi světem; jiným připomeneme červy, tíhu země. A na tyto vějičky sedne nejvíc důvěřivců, kteří tak málo přemýšlejí. Důvěřivců, kteří se nebudou tázati, jak vypadá mrtvola v době, kdy se spa-

luje. Budou se domnívat, že se stravuje třeba jako plást vosku na žhavé plotně? Zkus jen se podívat okénkem do spalovací pece a odejdeš se stejným dojmem jako od fotografie s otevřenou exhumovanou rakví. Bojíš se tmy hrobu? Mrtvé oko již nevidí ani tmu ani světlo, bojíš se vody, červů, tíhy země? Žár peci vynahradí mrtvému tělu všechno, čemu chtělo uniknouti. A čím se liší pohled na svaté pole, v němž v hloubi dřímají naši nebožtíci od pohledu na řady uren? Liší se, ano, na hřbitově si řekneš: Vrátilo se tělo tam, odkud bylo vzato, a z kolumbaria si poneseš dojem, že ani po smrti neunikneš činžákům, které svírají tížeji než nejnevlídnější kasárna.

Ale, příteli spalování nebožtíků, díš, že chceš jíti s duchem času? Hleď, požadavkem doby je též heslo: Zpět k přírodě! A kterak pochovává příroda? Nikde neupaluje, nýbrž každé její dítě, i ty veletyčné Alpy, se pomalu na hrudi přírody rozpadávají, ztrácejí, až zmizí docela. Kdesi na venkově mluvil osvícený řečník nadšeně pro spalování mrtvol. Domluvil, a kdo chtěli býti pokrokoví, tleskali až ruce bolely a extra osvětlení neodkládali hned vypsát přihlášku do spalovacího spolku a zavázat se na placení příspěvků. Ale povstal jeden sedlák a po přátelsku praví shromážděným: „Vidím, že pan řečník je z města a tedy se mu nedivím, že tak velebí upalování nebožtíků. Ale u nás je to docela zbytečné, celý život se po hroudách tlučeme, živobyťi pro sebe i pro své rodiny ze země přijímáme, a na konec bychom se měli země bát? Je to naše matička zem!“

Avšak hlasatelé spalování mrtvol mají pro všechny případy ještě další argumenty svého požadavku: spalování mrtvol prý vyhovuje nynějším požadavkům úspornosti, hospodárnosti. Hřbitovy zabírají veliké rozlohy a tak rozsáhlých pozemků lze užitečněji využítí k dobru lidu, dají se obdělávat, lze místo hřbitovů zřídit parky a hřiště atd. — Dejme tomu. Ale: přijde náklad na zřízení krematorií, na jejich udržování a na samo upalování nebožtíků laciněji, než zakoupení a udržování pěkného vzhledu hřbitova a než pochování do země? Spočtete si, kolik musíte vlastně zaplatiti do spalovacích spolků, připočtete, kolik se na spalování doplácí z veřejných prostředků — jen pro příklad: město Olomouc má také, však je to požadavkem doby, krematorium; spaluje se v něm plynem a na kremaci se metr plynu počítá za 70 haléřů, kdežto ostatním spotřebitelům po 1.70 Kč. A kdy budou zaplacený dva miliony korun za stavbu krematoria, nemů-

že pověděti ani nejlepší prorok ani nejbystřejší počtář. Kolik by za ty dva miliony bylo hřbitovů královsky upravených a kolik by ještě zbylo pro chudáky, které přece jenom čeká země, že si nemohli platit na upálení. — Spočtete si také, kolik se vlastně vloží do spalovacího spolku a shledáte, že zadarmo nespálí ani jednoho nebožtíka, naopak, že za ty peníze budeš mít krásný pohřeb do země a ještě zbude. Na druhé straně se příliš hospodárnosti také nevyplácí, nač vlastně se má tolik šetřiti půdou, když dnes již rolníci nevědí, čím vlastně vsíti a osaditi pole, všeho je nadbytek, takový dokonce nadbytek, že lidé v tomto nadbytku umírají hladu a bídou — jelikož všichni počítají příliš hospodárně, co mi to vynesou? A za chvíli se budeme již nahlas tázati, co nám také vynesla nesčetná hřiště — nemluvím ovšem o potřebě zdravého sportu a tělocviku! — Otažte se profesorů, učitelů, mistrů, otců a matek dorůstající mládeže, ti vám nejlépe povědí, jak ušlechtilé si počíná přesportovatělá mládež.

Opravdu nelze pochopiti, kterak lidé uvažují, že se dávají přesvědčiti důvody hlasatelů hesla, že spalování mrtvol je požadavkem doby. Vždyť každý z těch důvodů stojí na tak vratkých nohách; dotkni se ho prstem a řítí se jako brnění, které straší jen romantické hlavy a malé děti, neboť dospělí se zdravým rozumem vědí, že brnění je v museu na památku na staré časy, ale nikoliv výzbrojí dneška.

Ano, je požadavkem doby, dokonce nesmírně naléhavou potřebou doby více klidného uvažování a zdravého rozumu, abychom se den ode dne nepotáceli s jedné krajnosti ke druhé, z požadavku do požadavku.

Uvažte jen klidně tři okolnosti:

1. Všechny důvody požadavku doby o spalování mrtvol jsou nejvýš vratké a neobstojí před rozumným rozvážením;

2. hledejte, kdo tvrdí, že spalování mrtvol je požadavkem doby. Shledáte, že největší nepřátelé křesťanství, ani nepravím katolictví, jsou nejzuřivějšími zastánci spalování;

3. připomeňte si z dějin, že s příchodem křesťanství z Evropy a ode všech národů odchází pohanský *místní*, ne všeobecný a ne původní zvyk pohřbívati ohněm (jen poznamenávám, že badání ethnologů shledává pohřbívání ohněm teprve t. zv. druhotných a nejvíce v úpadkových kulturních vrstvách, primitivní národy nechávají nebožtíky přirozeně setlíti).

Po tomto uvážení pochopíte, proč Církev katolická vidí ve spa-

lování mrtvol nepřátelskou myšlenku a trestá odepřením svátostí, pohřebních obřadů a zádušní mše sv. všechny, kteří se dávají pohřbíti ohněm: neboť jen hlubokou křesťanskou tradicí, že křesťanovo bezduché tělo se ukládá do hrobu, jako Kristus Pán po tři dny v hrobě odpočíval, jako ostatky svatých mučedníků s posvátnou úctou byly ukládány v katakombách a jako dodnes náleží k podstatě katolického oltáře „hrobeček“ s ostatky svatých. Ohněm hrozil Spasitel jen odsouzeným k věčným trestům, ale o věrných zemřelých platí slova Páně, že zrno musí dříve v zemi setlíti nežli vzroste k novému, stonásobnému životu, neboť i oslavené tělo přejde v poslední den z nader matičky země do náruče Boží v nový život, v němž více nebude smrti. *Josef Papica.*

Svatí lidé jsou duševně úchylní?

Jak často slyšíme tuto klasifikaci světců: lidé duševně úchylní. Neví-li si někdo rady s jejich životem, který se tak liší od života lidí, oddaných světu, je-li někomu proti mysli jejich nadzemské jednání a pohled na ně výhrůžným znamením svědomí, pak je zařadí prostě do třídy lidí chorobných. Jejich způsob života neodpovídá požadavkům světa a proto krátký proces: svatí náleží lékařskému šetření. A diagnosa: Hysterie, hypochondrie, utkvělé myšlenky, iluze smyslů, melancholie — zkrátka: lidé duševně choří.

Řekněme si krátce, co je to světec podle názoru Církve katolické, co je to člověk duševně úchylný podle vědy lékařské, a závěr nám bude ihned jasný.

Co jsou to svatí? — Starý zákon nám podává pojem svatosti dvojím způsobem. Jahve žádá od národa izraelského: Bud'te svatí, jako Hospodin Bůh váš je svatý. Tedy podobnost s Bohem, neustálý uvědomělý vztah k Bohu, který způsobí, že mravní život Izraelity bude podoben životu Božímu: bude spravedlivý, čistý, věrný, bude milovat Boha a bližního . . . Když chce Starý zákon pak označit svatost některého muže, praví o něm, že byl *spravedlivý*. Tento pojem svatosti nalézáme ještě i v Evangelii, kde se praví o Josefovi, že byl muž *spravedlivý*. Tím chtěl říci svatopisec, že ten, o kom ona slova platí, dával každému, co jest jeho, jak vyžaduje ctnost spravedlnosti, tedy Bohu, co náleží jemu a bližnímu rovněž. Je tedy v těchto slovech označena svatost jakožto stav člověka, jenž je v náležitém poměru jak k Bohu, tak k lidem.

Nový zákon tento pojem svatosti přijímá, ale doplňuje jej. Svatý jest ovšem podoben Bohu, ale proto, že milostí se účastní na jeho přirozenosti. Svatý je spravedlivý, ale předně proto, že milost ho ospravedlňuje a činí dítkem Božím a takto stanoví náležitý poměr mezi ním a Bohem. — To jest ovšem jen pojem statický svatosti, abych tak řekl, který je základem dynamického pojmu. Na této základně svatosti, kterou dává milost, musí křesťan stavět svůj mravní život, bez něhož, a to bez jeho heroického stupně Církve nikdy neřekne o něm, že je svatý. Svatý Tomáš praví, že svatý život obsahuje dvě věci: čistotu a pevnost. Čistota je nutná k tomu, aby oprostila člověka ode všeho, co není Bůh. Světec je člověk Boží. Celým svým životem musí vědomě ukazovat, že nemá nic společného se zemí. „Jako kterákoliv věc, smíchá-li se s věcí nižší, se ušpiní, jako stříbro, smíchá-li se s olovem. Je však třeba, aby mysl se odpoutala od nižších věcí, by se mohla spojit s věcí nejvyšší . . .“ (II. 2, 81. 8.) Tato čistota těla i ducha působí právě náležitý řád mezi Bohem a tvorem, činí duši podobnou Bohu. — Aby však duše byla schopna dosíci této všestranné čistoty, která ji činí svobodnou, prostou světa a schopnou spojit se s Bohem, je třeba pevnosti, síly. Je třeba, aby duše dovedla odporovat všem překážkám vnějším i vnitřním, nemá-li padnout na cestě za svým cílem — a k tomu je třeba síly, vytrvalosti, stálého boje, stálé bdělosti.

Světec je tedy člověk čistý, světec je člověk pevný. Je čistý v každém ohledu; nejen onou zvláštní ctností čistoty, nýbrž onou čistotou, která ho činí svobodným, odpoutaným od země, schopným blížít se k Bohu. Tato vyšší, všeobecná čistota zahrnuje v sobě vlastně všechny ctnosti. Světec by nebyl čistý, kdy byl umazán neláskou k bližnímu, kdyby ho poskvřňovala nespravedlnost, kdyby jeho srdce lpělo na něčem, co neznamena zájmy Boží. Světec by nebyl opravdu čistým, kdyby jeho úmysly byly ovládány samoláskou, protože předmětem jeho tužeb musí být jen Bůh a to, co je Božího.

Jak zřejmo, takový život není něčím snadným: vyžaduje mnoho úsilí, mnoho odříkání. Zapomenout na sebe, zřít se svých tužeb, svých choutek, vlastního pohodlí znamená velikou oběť, kterou dovede jen ten, kdo umí být věrným a pevným v přijímání a užívání milosti. Světec tedy znamená bojovníka, a to bojovníka pevného, vytrvalého, jehož vůle se nedá zlomit žádným úsilím nepřítele. Světec není člověk ani změkčilý, ani pohodlný, není to slaboch: světec je člověk, jenž je opravdu pánem svých skutků, jenž

ví, co koná a proč to koná. Zkrátka, světec je obr v mravním životě.

A připomeňme si ještě dvě věci, týkající se katolického světce. Předně tu okolnost, která je každému známa, že Církev je nesmírně opatrná v udělování titulu svatý. Kdo poznal, jak důkladné jsou všechny procesy, které předcházejí svatořečení, jak přísná jsou všechna zkoumání, týkající se života světcova, musí říci, co řekl onen protestant, jemuž ukázali akta svatořečení jistého světce: Není možno, aby ten člověk nebyl svatý. — A dále, Církev se nespokojí jen životem svatým, nýbrž žádá i znamení od Boha. A proto není nikdo prohlášen svatým, o jehož svatosti nedosvědčí Bůh zázrakem. — Nuže, to je katolický světec.

A co je to člověk duševně úchylný? — Nelze jedním slovem vymezit tento pojem, protože je mnoho druhů duševně úchylných. Jak jméno samo praví, jsou to lidé, jejichž duševní život je nějak porušen, vychýlen ze své rovnováhy, není v náležitém řádě, jemu odpovídajícím. Lékařská věda je dosud často v rozpacích, má-li určit podstatu té neb oné duševní choroby. Všimněme si blíže alespoň jedné z těchto chorob, kterou nejčastěji označují protivníci křesťanskou svatost, totiž hysterie, jak nám ji popisuje lékařská věda. Třebaže dodnes vyznávají odborníci, že neznají pravé podstaty této choroby, dávají nám popis, který nám dostačuje. Všeobecně praví, že člověk hysterický má zvýšené sebevědomí a zeslabenou vůli. Proto smysl pro mravnost je často zatemněn, láska bliženská je vystřídána silným egoismem, který nedovede míti žádného ohledu a dopomáhá si k ukojení svých zámyslů i prostředky nedovolenými, jako krádeží a lží. Hysterik je duševní slaboch: nikdy nemůžete spoléhat na to, co vám řekne, protože mění své mínění podle okamžitých nápadů. Dnes zuří hněvem, k němuž nemá třebas ani náležité příčiny, a v zápětí nato je svírán úzkostí. Dnes má k němu největší sympatie a zítra ho nenávidí. Není zde rovnováhy, ukázněnosti. Rozum jest ovládán touhou po slávě, kterou fantasie dovede líčit v nejživějších barvách, a vůle je naprosto slabá k řádnému mravnímu životu. Takový člověk dovede někdy i mnoho pracovat, ano i trpět leckdy, ale jen když je jeho práce ode všech uznávána, chválena, když se jeho utrpení všichni podivují a o něm mluví. Je-li taková osoba zbožnou, má s ní zpovědník největší práci, protože nedovede poslouchat, chce provádět ve všem jen svou vůli, která je vedena úmysly zcela egoistickými. Naprostá nestálost pak znemožňuje jakýkoliv pokrok v duchovním životě.

Přidají-li se k této chorobě hysterické ještě příznaky některé jiné duševní nemoci, máme před sebou člověka naprosto nenormálního. Je-li veden utkvělou myšlenkou, nedá si ji nikým vymluvit. Má-li svůj utkvělý názor o poslušnosti, pokoře, nelze s ním mnoho spravít na cestě křesťanské dokonalosti. Melancholie, jakožto skutečná choroba, jej činí nervosním, ke všemu zmařeným, neschopným povznést se k hrdinným činům blíženské lásky a pravé zbožnosti. Cítí se duševně prázdňným, pochybuje o všem, ano i o Bohu samém.

A podobně je tomu s ostatními duševními nemocemi, které převyšují nemoci tělesné, jako duše je nad tělo. Lidé duševně choří jsou skutečnými ubožáky, duševními slabochy, a velmi často jim nikdo nemůže pomoci, protože nesnesou cizí pomoci ve svém falešném přesvědčení, že jim žádný nerozumí.

A nyní si odpovězme na otázku: *Jsou tedy svatí lidmi duševně úchylnými?* Odpověď je dána rozbořem obou pojmů. Svatost a duševní chorobnost jsou věci naprosto protiřečné. Světec je člověk duševně pevný; duševně úchylný je pravým jeho opakem. Světec je člověkem vůle; duševně úchylný je duchovním slabochem. Světec je člověkem vyrovnaným, protože je v náležitém poměru k Bohu i k lidem, duševně úchylný je člověkem rozervaným, neukázněným, jemuž chybí náležitý řád jak v myšlení, tak v jednání. Světec je člověkem čistým, odpoutaným od země, zakotveným v Bohu, plným lásky ke všem lidem: duševně úchylný je velmi často zapleten v osidla těla a světa, jeho láska k Bohu, má-li jakou, jest ovládána subjektivními názory a láska blíženská je brzděna silným egoismem. Řekněme to krátce: světec je člověk v každém ohledu normální, protože jeho život odpovídá jak přirozeným požadavkům jeho stavu, povolání, tak i nadpřirozeným plánům Božím; člověk duševně úchylný je celým svým životem a jednáním nenormální. A proto světec se raduje ze života, třebas i sebekrušnějšího, člověk duševně chorý je na obtíž sobě i druhým.

Mezi světce a člověkem duševně chorým není nejmenší podobnosti, tím méně totožnost.

Dr. Reginald M. Dacík O. P

Svobodné hledání pravdy je právo každého?

Heslo husitů a Žižkových vojsk bylo chlubné: „pravdy každému přejte,“ ale hned v zápětí znělo strašlivé: „bijte, zabijte, žádného neživte!“ — Jaký kontrast mezi teorií a praxí!

Především nikdo není nucen býti učedníkem, vojínem, dělníkem Kristovým. To je svobodné rozhodnutí každého na pozvání Ježíše Krista: „Kdo chceš za mnou přijíti. chceš-li do života vejíti . . .“ Má-li se pak někdo pro něco rozhodnouti, musí nejdříve vše dobře poznati, musí se dáti poučiti. Teprve potom nastává rozhodování pro či proti. Toto vyhledávání dobrého a zlého je známkou rozvahy a jest i základem budoucí stálosti: vím, komu jsem uvěřil.

Jak dlouho často trvalo hledání pravdy u svatých a konvertitů! Co vše museli překonati, než mohli spočinouti s klidem v otcovském náručí Božím! Oni právě mohou nejlépe mluvit, jak hledání pravdy je přísně zakázáno a čemu se vystavuje ten, kdo jde přes všechno za hlasem svého svědomí — k Bohu.

Staré přísloví praví, že pravda vyjde na povrch, jako olej nad vodu a naše republika si vryla ve státní znak heslo: „Pravda vítězí.“ Zcela dobře, neboť vyjadřuje se tím pevná víra, že pravda Boží se neubije ani pronásledováním a zabíjením kněží, ani zavíráním kostelů, okrádáním zbožných nadání, zabíráním majetku církevního — to vše je jen na čas, aby se potom ukázala čistá pravda, proč se tak dělo a kdo měl ze všeho největší užitek.

Právě ono hlásání pravdy nezměnitelné, Bohem zjevené, je trnem v oku všech, o nichž by se mohlo říci: „Na jazyku med — ale v srdci jed.“ — Nehodí se jim do jejich plánů svobodná volba a proto využívají všech prostředků, aby odchod do služby Kristovy znemožnili. Ubožáci, s kým se to chtějí silami měřiti, s kým bojovati?

Svá záludná hesla „volnost, rovnost, bratrství“ dávají jako cukrátky nezkušeným lidem a duchem protikatolickým vedeny jsou tak četné zákonodárné sbory, že hrůza by se zmocňovala slabších duší. Proti Kristu a jeho Církvi mířilo se, ale neuvědomili si, že „Pravda vítězí“ — Jaká práva žádáte pro sebe, taká jsou i pro druhého, třeba by byl zcela opačných názorů, je-li pravdivým vaše heslo o rovnosti. *Proč tedy nedopřejete volnosti každému?* Proč se bojíte výsledků hledání pravdy? Víte předobře, že pravda není u nás, že pravda absolutní je jen jedna, že je to ona, která to sama

o sobě řekla — „já jsem pravda“ — Kristus — Bůh! Toho se bojíte, protože dobře víte, že v té chvíli, kdy vámi vedený lid Pravdu pozná, vás opustí a půjde za tou pravdou, jež dává — Život, život opravdový, protože spokojený a vyrovnaný.

Katolík je právě tak občanem státu jako jiný, jest právě tak člověkem jako jiný, kde jest heslo „bratrství“, když se má s katolíkem zacházeti — ne jako s bratrem, ale ani ne jako s rovnocenným občanem?! Sami jste otevřeli oči mnohým a mnohým katolíkům a nedivte se, že pak reklamují pro sebe tutéž volnost, tutéž rovnost, jichž máte plná ústa, a žádají, aby byli opravdu vašimi bratry, a ne pouze na papíře. — Chtějí míti svobodu nejen v hledání Pravdy, ale i svobodu ve vyznávání Pravdy, chtějí býti katolíky nejen podle jména, ale i ve skutečnosti, neboť žádný katolík neříká pouze „Pane, pane, ale činí vůli Otce nebeského . . .“

Proto nenechají si vzíti, co jim patří a Pravdu budou pomáhat každému hledat, vyznávat a milovat . *Ant. Jarolímek.*

Svobodu svědomí nesmí nikdo omezovati?

Tak nějak hlásá se po celém světě a hned se říká, že Církev katolická je největším nepřítelem této svobody. — Jenomže nikdo z těchto hlasatelů svobody svědomí neřekne, co při tom zamýšlí a jaké jsou pravé cíle jejich.

Ne, Církev katolická svobodu svědomí neomezuje. Slovo svědomí béřeme zde ve stejném významu co přesvědčení. V tomto je každý svým pánem — má přece každý rozum a svobodnou vůli — rozhodni se pro co chceš, vyber si co chceš — zde nejlépe platí: „Každý svého štěstí strůjcem.“ Ani Církev, ani Kristus Pán nenutí nikoho, aby byl jeho učedníkem. Kristus vždy zdůrazňoval, „chce-li kdo za mnou přijíti . . .“ a Církev katolická podle příkladu Kristova říká katechumenovi přede křtem sv.: „Chceš-li do života vejíti . . .“

Ovšem stejným právem žádá, aby svoboda přesvědčení byla zaručena i jejím údům, katolíkům, aby zákony státní se nekřížily se zákony církevními, aby každý katolík mohl býti opravdu katolíkem. Bohužel, že v tomto ohledu je tolik stížností na celém světě, že sepsání jich je skoro nemožné. Jako by platilo na celém světě, že proti katolíku je dovoleno všechno.

Jestliže pak někdo se již rozhodl opustiti Církev katolickou a přestal býti jejím údem, pozbývá tímto svým činem všech práv údů Církve a nesmí se horšiti, že Církev ho prohlašuje ze vyloučeného a případně i před ním varuje. To je její právo a mnohdy i povinnost.

Zrovna tak, rozhodl-li se kdo vstoupiti do Církve katolické, nebudiž mu bráněno a nebudťež mu činěny všemožné obtíže! Vždyť přece svoboda svědomí se nesmí omezovati! Byli bychom jako v začarovaném kruhu, kdybychom se chtěli ještě podrobněji zabývati námitkou o svobodě svědomí — tonoucí se i stébla chytá a prskajícimu satanu je každý způsob vítán, jen když může plivnouti proti Bohu.

O svědomí, jako soudci našeho života, mluvíti, vedlo by daleko a jistě i ten nejzarytější ateista nechtěl by tvrditi, že v tomto směru je dovoleno vše, že by nebylo omezení. Jsou přece určité hranice, které nesmí překročiti ani ten nejotrlejší zlosyn bez trestu a odvážil-li se toho přece, pak přísný trest následuje v zápětí.

A přece obě ta slova třebas různého výkladu, úzce spolu souvisí: svědomí je hlas Boha v naší duši, soudí hned každý čin náš. Dítě, třeba ještě malé, chápe, že něco smí a něco ne. Je třeba jeho svědomí pěstovati, učiniti z dítěte řádného člověka, aby byl společnosti lidské ku prospěchu. Ponechme dítě špatnému prostředí, zničme jeho svědomí a učinili jsme z něho šelmu, kterou třeba zavírat do klecí žaláře, aby nemohla zabíjet na potkání. Nuže? — Svoboda svědomí není jí a býti nemůže, jelikož není na světě člověk sám a sám, jsou tu povinnosti veliké a svaté, k nimž je člověk zavázán právě ve svědomí. Čím světlejší svědomí, tím svědomitěji se plní všechny — i nepříjemné — povinnosti.

Udržuje-li Církev katolická svědomí svých členů v určitých hranicích, neomezuje jejich svobodu vůle, nýbrž jako starostlivá matka chrání před škodami a zkázou. Kdo poslechne, prospěje jen sobě, kdo neuposlechne, nechť nařiká na sebe a snad na ty, kteří ho k neposlušnosti naváděli.

Svoboda svědomí je veliký dar Boží člověku a opravdu neměla by se omezovati právě těmi, kteří o ní tolik mluví. Protestantské heslo „cuius regio, eius religio“ (víra pána zákonem pro poddaného) se opakuje v různých obměnách stále a stále: a Církev má mlčeti na všechno? — Když svoboda, tedy pro všechny stejná!

Ant. Jarolímek.

Věřiti nemohu, čeho rozum nechápe?

Je staré přísloví, že v kalných vodách nejsnáze se loví; a zdá se, že i ďábel sám zná toto přísloví a že si je učinil pravidlem, chtěje uloviti nesmrtelné duše. Nejdříve zkalí a zatemní rozum nějakou vášní anebo nějakým klamným líbivým heslem, a pak snadno zatahuje duši víc a více do svých tenat a nástrah.

Jedno takové heslo je: „Věda a víra si odporují,“ anebo jinými slovy: „Nemohu věřiti, čeho rozum nechápe.“ Je to heslo líbivé, poněvadž tomu, kdo je pronáší, dodává jakéhosi lesku učenosti, ale je to heslo klamné, poněvadž není pravdivé. Ozývá se v něm lidská pýcha a s pýchou i lidská hloupost, poněvadž jak jiné přísloví praví — pýcha a hloupost na jednom stromě rostou.

Snadno se o tom přesvědčíme, podrobíme-li toto heslo dosti stručnému rozboru.

Nejdříve si řekněme, *jaký je rozdíl mezi věrou a vědou!* Předmětem víry i vědy je pravda. Pravda je společný cíl víry i vědy. Rozdíl však je v tom, že víra poznává určité pravdy cestou zjevení Božího, věda však na základě zkušenosti. Jsou však přemnohé pravdy, které můžeme poznati obojím způsobem.

Tak na příklad: jsoucnost Boží poznáváme nejenom ze zjevení Božího, ale i pouhým rozumem neboli na základě vědeckém. To samo již je důkazem, že víra a věda si neodporují, ano musíme říci, že věda nedošla by daleko bez víry.

Každý učitel vyžaduje, aby mu jeho žák věřil. Představte si jen, do jakých rozpaků přivedl by žák učitele, kdyby od něho žádal, aby mu každou věc také dokázal. Přednáší-li události dějepisné, mohl by mu žák říci: ale toho já nechápu, že byli kdy lidé tak nemoudří a že se navzájem pobíjeli a vraždili, nechápu, že mohly býti války, ve kterých zahynuly miliony lidí. Co mu na to řekne učitel? Musí mu říci: „Je to zapsáno v knihách, a my musíme věřiti těm spisovatelům, poněvadž rovněž knihy o nich tvrdí, že to byli lidé pravdomluvní.“ Nemůže tedy učitel dějepisu podati žákům jiného důkazu, nežli věrohodnost a vážnost spisovatelů, a bude-li žák důsledně říkati: „Toho já nechápu, a tomu nevěřím,“ čím jej učitel přesvědčí?

Podobně učí-li se kdo zeměpisu, kterak se přesvědčí o tom, jaké řeky, hory a města jsou na druhé polokouli světa, nebude-li věřiti tomu, co slyšel od svého učitele anebo co četl v knihách? Je poměrně velmi málo, ba nepatrně věcí na zemi, o kterých se můžeme

náležitě přesvědčiti, které můžeme náležitě chápati. Veliká většina našich vědomostí zakládá se na víře, že to, co jsme slyšeli anebo co jsme četli, je pravda. Je prostě nemožno, aby se každý vlastní zkušeností přesvědčil, zda tomu skutečně tak jest a ne jinak, a proč tomu tak jest. Před padesáti lety by snad byl nikdo nevěřil, že v zastrčené chalupě v lesích bude lze slyšeti, co hlásá do světa na příklad svatý Otec v Římě anebo ve Washingtonu prezident Spojených států severoamerických. Dnes o tom nepochybuje nikdo, a přece i dnes je poměrně málo lidí i mezi těmi, kteří mají tu mluvící skříňku — radio, kteří by vám jasně vysvětlili, podle jakých zákonů, proč a jak se to všechno děje, poněvadž nechápou náležitě podstaty tohoto malého přístroje, třebaže denně poslouchají jeho zprávy a těší se jeho rozhlasem. Rozum jejich nechápe, a přece věří.

Řeknete, není divu, rozum mnohého nechápe tajemství radia, ale má zde skutečnost, slyší řeči, slyší hudbu a zpěv.

Ano, tak tomu jest ve vědě, a tak tomu jest i ve víře. *Jsou zde určité skutečnosti.* My nechápeme, kterak se staly, ale jsou zde, a víra nám vysvětluje jejich původ i účel. Na příklad: je zde svět; věda praví: Ignoramus, ignorabimus = nevíme, nebudeme věděti, odkud je svět; vidíme, že je v něm všechno důmyslně uspořádáno, podivujeme se zákonům přírodním, ale nevíme, kdo ty zákony přírodě dal. Věda je v koncích, a tu přichází víra a praví: Bůh stvořil svět: nebe i zemi; Bůh dal přírodě zákony. Není odporu mezi vědou a věrou. Víra rozsvěcuje světlo nadpřirozeného zjevení Božího, kde nedostačuje slabé světélko lidského rozumu.

Rok co rok vidíme, jak zrno zaseté v půdu vyrůstá ve stéblo a klas plný nových zrn, ale který učenec dovede vysvětliti ten postup, kterým se půda zemská, zvlhčená vláhou a zahřátá slunečními paprsky, proměňuje ve výživné obilí? Vidíme, že z téže půdy vyrůstá vinná réva, která do svých plodů načerpá vzácné šťávy a třeba hned vedle vyrostle bylina, jejíž ovoce chová v sobě prudký jed. Rostou z téže půdy, přijímají stejně vláhu i teplo sluneční a přece každá rostlina jiným způsobem. Kdo vysvětlí ty rozdíly? Nechápeme, ale věříme.

Nechápeme záhad přirozených, ale věříme jim, a proč bychom nevěřili tajemstvím nadpřirozeným? Vždyť máme podobné, ano závažnější důvody, abychom jim věřili.

Věda spočívá především na víře v pravdomluvnost a věrohodnost těch, kteří jsou učiteli té neb oné vědy, neboť vlastními

smysly se přesvědčiti je možno jen některým jednotlivcům. *Věda má tedy svůj základ v autoritě (věrohodnosti) lidské, víra však opírá se o autoritu Boží.* Bůh to je, jenž pravdy víry zjevil. Ti pak, kteří přijali pravdy zjevené přímo od Boha, ať to byli ve Starém zákoně patriarchové a proroci, k nimž mluvil Hospodin, anebo ať to byli v Novém zákoně apoštolové, kterým zvěstoval tyto pravdy sám Syn Boží, Ježíš Kristus, ti všichni jsou nám zárukou, že to všechno, co se nám v Církvi svaté k věření předkládá, je pravda. Neboť tito mužové, kteří tyto články víry jako svaté dědictví Církvi katolické zanechali, byli lidé svatí, lidé poctiví, kteří neměli z hlásání těchto pravd žádného zisku ve smyslu světském, nýbrž naopak, byli vydáni za to pronásledováním, mukám, ano i smrti.

A je staré přísloví: *Tomu svědkovi, který vydav svědectví klade hlavu na špalek pod meč katův,* ochoten jsa pravdu své výpovědi potvrditi svou krví, takovému svědku je třeba věřiti. A hle, my máme takové svědky zjevených pravd. Jsou to svatí apoštolové, jsou to miliony mučedníků, z nichž každý za některý článek víry prolil krev a obětoval život. Těmto svědkům jsme povinni věřiti, nechceme-li sami býti pokládáni za pošetilé. Sám jeden z apoštolů dá nám poučení. Je to svatý Tomáš. Také nechtěl uvěřiti deseti apoštolům, že Pán Ježíš vstal z mrtvých. Také on pravil: „Nemohu věřiti, čeho rozum nechápe. Nechápu, že by náš Mistr, jenž v pátek dokonal na kříži v hrozných bolestech, vstal dnes z hrobu. Neuvěřím, dokud ho sám neuvidím, dokud nevložím prstů svých v rány hřebů a ruku svou pravou v jeho otevřený bok!“ Vyplnila se podmínka, kterou kladl. Zjevil se i jemu Pán Ježíš a pravil: „Tomáši, vlož prsty své do mých ran a ruku svou pravou do mého boku a nebuď již nevěřící, nýbrž věřící.“ A svatý Tomáš padá na kolena, klaní se a věří volaje pokorně a kajícně: „Pán můj a Bůh můj!“ Dostává se mu odpuštění a božský Mistr připojuje poznámku: „Tomáši, ty jsi uvěřil, že jsi viděl, ale blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili.“

Tato poznámka týká se nás. Nemáme chtít, aby pro každého z nás konal Pán Ježíš zvláště zázraky; máme se spokojiti věrohodností Církve, kterou Ježíš Kristus založil a která v jeho jménu nám předkládá k věření, co Ježíš Kristus zjevil a co jeho apoštolové kázali.

Víra bez zázraků je záslužnější, než víra, ke které byl kdo přiveden zázrakem. Proto řekl Pán Ježíš: „Blahoslavení, kteří neviděli, ale uvěřili.“

Máme-li co vědět, není podmínkou první a hlavní, že to musíme chápat, ba často bývá tomu naopak: malé dítě leccos ví, třeba toho nechápe, a tak i my jsme povinni věřit mnohou pravdu, mnohý článek víry, třebas ho nechápeme.

Jako se stupňuje chápavost naše ve vědách stálým učením, tak stupňuje se i chápavost věcí nadpřirozených projevů a vyznáváním víry. Byly a jsou doposud na zemi duše svaté, kterým svět nadpřirozený není ničím nepochopitelným, jsou to duše žijící v Bohu.

Čeho nechápeme dnes, to pochopíme později, co je nám nejasné za života pozemského, to nám vysvitne v životě věčném. Zatím, quod non capis, quod non vides, animosa firmat fides, praví svatý Tomáš Akvinský, čeho nechápeš, čeho nevidíš, to potvrzuje víra tvé duše. Zde, jak praví svatý apoštol Pavel, vidíme všechno jen v zrcadle a v podoběnství, ale jednou uvidíme všechno tváří v tvář.

Záleží jen na tom, abychom si zachovali duši čistou, neboť jenom ti pochopí jednu plnou pravdu, jejichž svědomí bude čisté. O těch platí slova Pána Ježíše: *Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.*

Přičiňme se, abychom i my patřili mezi ně, abychom i my viděli Boha — základ veškeré pravdy — a poznávající jej dokonale a milující, na věky byli blaženi v něm. *Msgr. V Mottl.*

Zbožní jsou protivní a podivní lidé?

Jsou rozumní živočichové, které více píchá slovo než věc. Věcí nejstrašnějších se nestrachují, *slovíček nejneškodnějších* se děsí. Cítíte, že tito tvorové nejsou z třídy bytostí vybraných, nýbrž že jsou to jedinci hodnotně podřadění, hromadní a méněcenní. Na takového stádotvorného občana neb soudruha — oba tyto názvy zdůrazňují charakter souběžníka! — na takové, pravím, významové nicky působí neodolatelně *odpočatá mínění sousedů*, a na té straně, kde je těch sousedů víc, je podle zákona o většině i delší rozum a větší zkušenost, jež se pak sebevědomě vybíjí v *stádových soudech* a mdlých uštěpačnostech. Z této občanské a soudružské mentality pochází i otřelá varovná věta pobudů v oboru náboženství, že „zbožní jsou podivní a protivní lidé“, a že není radno ani v náboženství zabíhat do „přílišností“

Jak se však obhájíme proti těm vůdcům hejna, kteří jsou výji-

mečně shovívaví k výjimečným zálibám osamocených, ale žádají, abychom se vyjádřili o pozorováních a úsudcích, která se všeobecně uvádějí a přednášejí jako oficiální a běžná? Co odpovíme těmto rytířským mužům, kteří nám překládají jako kus veřejného mínění zkušenost, že pěstitelé zbožnosti jsou lidé venkoncem nežádoucí?

1. Pravím předně: *Zbožní jsou vsuktku podivní a protivní lidé* ve velmi přesném smyslu obou těchto nepříznivě znějících slov. *Co je podivné?* Podivné je to, co způsobuje, že se někdo diví. Diví-li se jeden, je to pro toho jednoho podivné. Diví-li se jich několik, je něco podivné pro těch několik. Diví-li se jich mnoho, je něco podivné pro celé množství. Diví-li se všichni, je něco podivné pro všechny. Aby tedy něco bylo vůbec podivné, k tomu *stačí velmi málo* těch, kteří se diví. Divící se nemusí být moudrý ani zkušený, nemusí být bezelstný ani dobrý. Slovo „podivný“ neříká samo o sobě mnoho, ba ono neříká samo o sobě nic. Vyslovuje sice vztah, ale ani zájmeno vztažné neříká nám nic, leč v úplném vztažném souvětí. Praví-li tedy někdo, že je něco podivné, musím sám vypátrat, co tím myslí a co asi chce říci.

Zrovna tak je to i se slovem „*protivný*“ Protivné je to, co stojí proti. Nemusí to znamenat nepřátelství, může to znamenat jenom největší různost. A i když to znamená něco, co někomu dělá zle, co jej dráždí, co je mu odporné, musím vědět, *kdo* jest ten, komu to dělá zle, kdo cítí odpor, komu není něco po chuti. Neboť i „*protivný*“ je výraz relativní, a dělá-li něco zle někomu, kdo je zlý, je to věc dobrá. Říci tedy o něčem, že je to podivné a protivné, je vyjádření neurčité a bezvýznamné. Záleží na tom, jaký jest podle nějakého neměnitelného měřítká ten, jenž to říká.

Kdy jest něco podivné neb protivné? Podivné je něco někomu tenkrát, když se tím zřídka setkává nebo když je to cizí jeho duchu.

Jestliže je něco *řídké*, znamená to, že je to výjimečné. „Výjimečný“ je slovo vítané. Výjimečné zlo nás nesmí rozrušovat: celek je dobrý, většina a pravidlo jsou dobré. Výjimečné dobro je předmět výjimečné radosti: mezi všedními dobrými je někdo mimořádně dobrý. Tedy: Co je řídké, není stádové, a protože to není stádové, *musí to vyvolávat reakci* u jedinců stádních. Ale může být něco řídké, a přece to není někomu podivné. Není to podivné tomu, komu to není *cizí*, komu je to snad řídké u jiných, ale komu to není řídké u něho samého. Neboť co je vám vnitřní

a vlastní, čeho jsme plni a na čem lpíme, to nám není podivné, i kdybychom toho mimo sebe viděli málo. Ale jistě je nám podivné všecko, co je veskrze neznámé našemu nitru. V tomto případě nám to *zůstane podivné*, i kdybychom se s tím potkávali u jiných často a na každém kroku.

Protivné je nám něco tenkrát, když je nám to netoliko cizí, nýbrž když nás to i *vyrušuje v držení* něčeho, co je naše a nám vlastní. Jsme-li zarytě zlí, bude nám protivná každá věc, která nás hrozí obrátiti. Jsme-li utvrzeni v dobrém, bude nám protivné vše, co nás ohrožuje v držení dobra. Dobrému jsou protivné i vzdálené neb zastřené námluvy zla, zlému je protivná už pouhá přítomnost neb existence dobra, protože jest výčitkou a ruší klidné držení falešného dobra.

Po tomto rozboru můžeme přistoupiti k řešení zajímavé otázky, kdy, komu a proč jsou zbožní lidé podivní a protivní.

Jsou-li nějací lidé vskutku zbožní, jsou *podivní nezbožným a protivní bezbožným*. Proč? Protože zbožnost je nezbožným věc cizí, řídká, přílišná. Protože bezbožným je zbožnost pokáráním, výtkou, důkazem. Protože obojí, bezbožní i nezbožní, jsou zbožností burcováni, bodáni, zneklidňováni. Protože zbožnost je ukázněný poměr k Bohu, a nezbožnost nebo bezbožnost nechce vůbec kázně, nebo nechce *tolik* kázně, oddanosti a poslušnosti.

Z té příčiny jest i *Bůh sám podivný nebo protivný* lidem, kteří ho nemilují nebo kteří v něj nechtějí věřit. Jest tedy podivnost neb protivnost lidí zbožných podobná podivnosti nebo protivnosti Boží, což je přece nesmírně čestné, sladké a povzbuzující.

Hůře jest ovšem, *když někdo není vskutku zbožný*, nýbrž zbožnost jen líčí a zevnitř napodobuje. Kdo činí viditelné skutky zbožnosti, ale při tom porušuje hrubě jiné ctnosti křesťanské. Kdo skutky pohoršlivými neb opomíjením povinností kompromituje vyznání úst a projevy těla, jimiž se ukazuje zbožnost. *Takový jest arcí protivný*, a to Bohu i všem dobrým lidem, podivný všem, kteří myslí, že ke zbožnosti stačí častá tělesná návštěva svatyně a časté křížování, a milý těm, kteří farizejsky odsuzují tuto zbožnost farizejskou, aby skrze ni odsoudili *zbožnost neposkvrněnou*, dokonalou a vroucí, která naplňuje všelikou spravedlnost a zvelebujeme člověka.

Nejlépe můžeme znázorniti poměr podivnosti a protivnosti v oboru religiosity *obrazem tří cest a tří bran*. Jedna cesta je pohodlná a ušlapaná, „široká brána a prostranná cesta, která vede

k zahynutí, a mnoho jest těch, kteří vcházejí skrze ni“ (Mt. 7, 13.)

Druhá cesta je méně pohodlná a méně schůdná, „těsná brána a úzká cesta, která vede k životu, a málo jest těch, kteří ji nalézají“ (Mt. 7, 14.)

Třetí cesta je zcela mimořádná. Bůh sice zvlášť posiluje ty, které po ní vede, ale cizím se zdá, že tito vyvolení šlapou lidství a zbytečně přepínají síly.

Těm prvním se zdá druhá cesta podivná a třetí protivná. Druzí a třetí nalézají zase první cestu podivnou a protivnou, ale na rozdíl od prvních rozeznávají cestu a duše; nenávidí široké cesty, ale litují z lásky těch, kteří po ní krácejí.

2. Přesto, že neuznáváme pomluvy, že zbožnost dělá lidi nepřijemnými a nesnesitelnými, připouštíme, že zbožní lidé *jsou někdy podivínští a jednostranní*, čili že dávají najevo vlastnosti méně sympatické a méně příkladné, jimiž zastiňují slávu zbožnosti a poskytují hojné látky farizejskému neb dětinskému pohoršování. Těm, kteří znají trochu člověka, není tato věc nijak podivná. I zbožný člověk roste, tříbí se, odvrhuje pomalu neb rychle své slabosti a nedostatky, nebo koná hrdinské činy na jednom poli, zatím co *prozrazuje ostny oné povahy* tam, kam je méně obráceno ostří jeho duchovního pozoru. Nezřídka ani nejvyšší úsilí není zde korunováno úspěchem, protože Ten, jenž odnímá zlé sklony, nechce nás vždy zbaviti věcí, jež pokořují, ale neškodí. Proto nám nedává tolik nadpřirozené pozornosti a síly, aby i nedobrovolné stíny na našem charakteru byly vyhlazeny. Jde ve směr o vady, jež způsobuje lidská křehkost, nikoli vina a zloba, neb o takové výstřelky a přílišnosti, jež jsou okrajem svrchované ctnosti a nejšlechetnější snahy o dosažení duchovního rekordu.

Vskutku je však podivné toto: Je mnoho lidí nezbožných, kteří jsou opravdu podivní a protivní svému okolí, a nezbožní jim to ani nevyčítají, ani to nepřičítají jejich nezbožnosti. Zbožnosti to u takových lidí přičítat nelze, tedy to nelze přičítat zbožnosti vůbec a nikdy. Lze to přičítat snad *nedostatečné míře zbožnosti*, a heslo by musilo zníti: Nedostatečně zbožní bývají podivní a protivní. To by však bylo pro nezbožné sousto málo vydatné, protože oni chtějí právě na pravou *zbožnost* uvaliti výtku podivnosti a protivnosti. Nuže, ať nezapomínají také na toto: Právě *nejvíce vynikající zástupci všech odvětví lidské kultury*, ať jsou to umělci slovesní, výtvarní, tónoví, nebo umělci pospolitosti a sloupové vědy, všichni tito přední a často zcela mimořádně nadaní mužové

nebo ženy mívají své zvláštnosti, slabůstky, nedostatky a jednostrannosti, kterými se stávají nápadnými a zhusta i nepříjemnými svým blízkým i kolegům, aniž jim to publikum má nějak zvlášť za zlé, a dokonce už ne tou měrou, aby hanělo sám slavný obor, jemuž se věnovali. Právě tak je to s těmi, kteří ve vyšší oblasti služby a práce, v náboženství, hledí vyhověti požadavku omilostněné přirozenosti, nebo dosíci met, jež jsou vyhrazeny jenom zvlášť povoláním a nadaným jakousi nadpřirozenou geniálností. *I jejich pozornost je příliš zaneprázdněna jejich předmětem*, tentokrát předmětem nejpřednějším, proti němuž všechny ostatní předměty nejsou nic. Těm, kdo je kárají z nevšímavosti, nedbalosti neb neobratnosti ve věcech všedního obcování a malých péčí, dlužno odpovědět: Vyvolili nejlepší stránku!!! Zde možno přejíti z obrany k útoku, od klopotné obhajoby k otázkám, naplněným spravedlivou rozhořčeností a úžasem.

Proč nepřátelé Církve a Boha *zveličují nepatrné chybičky asketů a dělají z nich přečiny*? Proč jsou nespravedliví k těmto maličkým, kteří si neosvojili jejich pýchy, kteří nesdílejí jejich vzdoru a jejich nevděčnosti? Žádný nábožný jim obyčejně neřekne slova, nechávají jich na pokoji ti, kteří jsou s nimi nespokojeni, chovají se k nim slušně, ba přátelsky ti, kteří vědí o jejich hříšné bídě. Ale *nezbožní* jsou hrubí a necitelní, nemilosrdní a nesnášliví, neslušní a drzí, rozčilení a nevrlí k těm, kteří jdou za cílem všeho bytí, kteří neztrácejí s očí Počátku a Konce všeho jsoucna. *Pokrytci!* Ať vyvrhnou nejprve trám ze svých očí, aby prohlédli a mohli spatřit a vytahovat třísky z očí svých bratří a sester! Ať přestanou požírat velbloudy, aby měli alespoň trochu oprávnění přecezovat komáry!

3. Jak bezcenná je výtku, že zbožní jsou podivní a jak *krásná je zbožnost, jež je bezbožným protivná!* Bezcenné je tvrzení o podivnosti zbožných, protože *bezbožní, kteří to tvrdí, nevědí, co je zbožnost*. Vědět, co je zbožnost, nemůže nikdo, kdo není zbožný, a souditi zbožné může toliko Ten, komu zbožnost svědčí a jenž ví, je-li kdo zbožný a kdo není zbožný. Člověk může vědět často, kdo *není* zbožný, ale nemůže vědět téměř nikdy, kdo *je* zbožný. Kdo činí vědomě a dobrovolně něco, co se podstatně a zásadně protíví Bohu nebo jeho Desateru, o tom vím jistě, že není zbožný. Kdo však na venek nečiní věci proti Božímu Zákonu a prokazuje zevně Bohu čest, oddanost a poddanost, takže jej prostí považují za světce, může být přes to duch velice bezbožný, jako byli bez-

božní farizeové židovští a jako jsou bezbožní někteří farizeové nynějšího času.

Bezcenné je tvrzení o protivnosti zbožných, protože se z tohoto tvrzení ničeho nedovídáme. Je samozřejmé, že *bezbožným je protivné všecko zbožné*, ale je to chvála zbožných, že jsou bezbožným protivní. Bezbožní neb nezbožní nemohou býti měřítkem pro to, je-li zbožnost věc dobrá nebo špatná, protože zbožnost je věc evidentně dobrá, a protože je samozřejmé, že *naprostý nedostatek nějaké věci nemůže být sudidlem dobroty nebo zloby téže věci*. Bezbožní nebo nezbožní jsou tedy nepříslušní k tomu, aby rozhodovali, jsou-li lidé zbožní podivní a protivní či nejsou.

Zbožnost je ctnost, která již ve sféře přirozené vyznává a přiznává poddanský poměr člověka k Bohu. Ve sféře nadpřirozené odnáší se k Bohu jako ke zdroji nadpomyslného štěstí a nejžádoucnějšího cíle. Je tedy *zbožnost měřítkem všech ctností*, a kdo nemá zbožnosti, nemá žádné záslužné ctnosti a žádné utvrzené ctnosti. Říci, že zbožní jsou podivní a protivní lidé, je tolik jako říci, že ctnost vůbec je věc nehezká a hodná zavržení.

Víme, že i to již bylo řečeno, a že se i to říká před spolehlivými a zasvěcenými bezectnými, a víme, čího ducha jsou ti, kteří to říkají, nebo ti, kteří to neříkají jen k vůli nezasvěceným. Ale s takovými nebudem mařiti času. —

Můžeme říci, že *opravdově zbožní jsou obyčejně milí a láskyhodní lidé*, a že čím jsou zbožnější, tím jsou milejší a láskyhodnější. Nejroztomilejší, nejhledanější, nejžádanější jsou světcí, protože dokonale plní obě největší přikázání zákona. Protože jsou nejvlídnější, nejprívětivější, nejtrpělivější, nejněžnější, nejsladší a nejčistší, mají je křesťané a lidé dobrého srdce v lásce, ctí je a zbožňují je již v této pozemskosti. Neboť pravá zbožnost a zvláště dokonalá zbožnost je krásná a uchvacuje lidské srdce.

Je krásná proto, že uctívá Nejvyšší Krásu; že se jí odívá, že se v ní kochá, že se v ní utápí, že se jí omlazuje, že zachovává pořad, že se nemůže nasytit, že se nemůže odvrátit, že se nemůže zřici. Ale dnes a za dnů tolika ohledů je krásná, ba nejkrásnější proto, že se nesnižuje, že se neohlíží, že se neváhá sklonit před Velebností, a že je svatě a dostatečně důstojná a hrdá, aby neběžela za stádem, které Svrchované Kráso nezná a od ní utíká, ale potom o Ní říká, že je nudná, nechutná, jalová, nežádoucí, bez přepychu, bez svůdnosti, bez půvabu a bez přitažlivosti.

Tolik jsme řekli o zbožnosti a lidech zbožných s hlediska roz-

umu a zkušenosti. Ale mnozí žádají více. Chtějí slyšeti kousek řeči inspirované, aby nebylo možno protestovati a aby byla zavřena i taková ústa, která se jinak nezavírají po žádné lidské odvetě. I my chceme slyšeti tento hlas, znějící jako vždy živě a usvědčivě se zdánlivě mrtvých stránek věčné Bible...

*

„Zbožnost“ se vyskytuje v Písmě buď přímo pod tímto plným a nejobsažnějším titulem, nebo se kryje pod „nábožností“ a „pobožností“, jež nevyjadřují vždy celé její dokonalosti, nýbrž označují jenom její hlavní a do očí bijící stránky.

Tak „nábožnost“ znamená náboženský základ v pravé víře, zatím co „pobožnost“ má za předmět vnitřní nebo vnější bohopoctu. Je-li „pobožnost“ jednostranná a zanedbává-li člověk ostatních povinných projevů „zbožnosti“, je to chyba, která zaviňuje, že „pobožní“ jsou málo váženi. Je-li náboženský základ sice správný, ale chybí-li skutky víry, jest „nábožnost“ mdlá a bez užitku. „Zbožnost“ však (religio), jež není nic jiného než dětinná úcta, oddanost a poslušnost k Bohu (pietas erga Deum), je dokonalý soubor ctností, který nemůže existovati bez ostatních ctností mravních, jimž dává základ, zdůvodnění a korunu. Po tomto malém uvedení vizme, jak mluví božské Písmo o podstatě a vlastnostech zbožnosti a o obou jejích nejvýznačnějších částkách, nábožnosti a pobožnosti.

Kdežto rozpustilci považují lidi pobožné za méněcenné, praví osvícený *Sirachovec* v 43. hlavě své knihy, v 37. verši: „Všecko pak učinil Pán, a *pobožným dal moudrost*.“ Že tomu tak jest, ukazuje na příkladech ze Starého zákona v celých dalších 7 kapitolách. — Na otázku, které z tajemství naší víry je nejspíše s to rozdmýchatí naši pobožnost, odpovídá apoštol Pavel *Timotheovi* (1. list., 3. hl. 16. v), že je to *tajemství Kristova zjevení*: „Toto ti píši v naději, že přijdu k tobě brzy; zdržím-li se však, abys věděl, jak si máš počínati v domě Božím, kterým jest Církev Boha živého, sloup to a základ pravdy. A bez odporu veliké jest to *tajemství pobožnosti*, (že) ten, jenž se ukázal v těle, byl ospravedlněn v duchu, ukázal se andělům, byl hlásán mezi národy, uvěřen na světě, vzat ve slávě.“ — Tentýž apoštol poučuje ještě několikrát *Timothea* o pravé pobožnosti. Jednou staví pobožnost vedle čistoty mravů, jakožto dvě ctnosti k sobě náležité a se doplňující: „Napomínám tě tedy předem, aby se konaly prosby, modlitby,

přímluvy, děkování za všechny lidi, za krále i za všechny, kteří jsou v důstojenství, abychom vedli život tichý a pokojný ve vši *pobožnosti a počestnosti*.“ (1 Tim. 2, 2.) — Po druhé vyslovuje zásadu, že podmínkou cti pobožných jsou dobré skutky: „Chci tedy, aby se muži modlili na všelikém místě, pozvedajíce ruce čisté bez hněvu a svárlivosti; taktéž i ženy, zdobíce se oděvem slušným se stydlivostí a cudností, nikoli vrkoči a zlatem, neb perlami neb rouchem drahým, nýbrž, jak se sluší na ženy, *které se přiznávají ke zbožnosti, skrze dobré skutky*“ (tt. 8—10). — Po třetí kárá ty, kteří pěstují pobožnost doufajíce, že jim to něco vynese, pobožnost „lidí na mysli pokažených a pravdy zbavených, kteří se domnívají, že *pobožnost je pramenem zisku*“ (tt. 6. hl 5. v.). Apoštol sice nechce říci, že pobožnost je bez zisku, ale má na zřeteli zisk věčný a neumí si představit pobožného člověka, jenž baží po penězích. Pravi doslova: „A v skutku velikým pramenem zisku jest *pobožnost se spokojeností*. Nic jsme zajisté nepřinesli na tento svět; patrně, že také nic nemůžeme odnésti. Majíce pak obživu a oděv, spokojíme se s tím. Kdo však chtějí bohatnouti, upadají v pokušení a v osídlo a v mnoho žádostí nerozumných i škodlivých, které vrhají lidi ve zkázu a záhubu“ (tt. v. 6—9). — Ještě jednou mluví Pavel výslovně o pobožnosti klamně: „Toto pak věz, že v posledních dnech nastanou časy těžké. Lidé totiž budou sobečtí, hrabiví, chlubní, pyšní, rouhaví, rodičů neposlušní, nevděční, bezbožní, nelaskaví, nesmiřliví, utrhační, nezdrželiví, neurvalí, dobrému nepřizniví, zrádlní, lehkomyšní, nadutí, více rozkoši nežli Boha milovní, *majíce sice tvářnost pobožnosti, moc její však zapřevše*“ (2 Tim. 3, 1—5). — V listě k Titovi staví Pavel pobožnost jakožto povinnost k Bohu vedle ctností konajících povinnost k člověku, tedy podobně jako 1 Tim. 2, 2: „Ukázala se zajisté milost Boha, Spasitele našeho, všem lidem, učíc nás, abychom odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, *střízlivě a spravedlivě a pobožně* byli živi na tomto světě“ (Tit. 2, 11—12).

Tolik Písmo o pravé „pobožnosti“ a o lidech „pobožných“ vpravdě a v Duchu svatém. Ale co soudí o „nábožnosti“ a o těch, jímž říkáme všeobecně „nábožní“?

„Nábožný“ znamená v mluvě svatých knih především tolik jako pravověrný, na rozdíl od modloslužebníků a lidí nevěřících, kteří o náboženství nedbají nebo je porušují bludy a pověrami. V tom smyslu vybízí *Daniel* v 3. hlavě svého proroctví v 90. verši všechny své souvrce k chvále pravého Boha: „*Dobrořečte všichni*

nábožní Pánu, Bohu bohů, chvalte ho a děkujte mu, neboť po všecky věky trvá milosrdenství jeho.“ — Podobně *Lukáš* ve Skutcích apoštolských (2, 5) má před očima pravověrné Židy z diaspo-ry: „Přebývali pak v Jerusalemě Židé, *muži nábožní* ze všelikého národu pod nebem.“ — Také o setníku Korneliovi v Cesarei, jehož přišel pokřtít Petr na přímý rozkaz Páně, vypovídá *Lukáš*, že již přede křtem uctíval pravého Boha: „Byl *nábožný a bohabojný* s veškerým domem svým a dával lidu mnoho almužen a modlil se k Bohu povždy“ (Sk. 10, 2). — Z tohoto výroku *Lukášova* i z celého dalšího líčení zvláštní přízně Boží ke Korneliovi je pat-
trno, že „nábožnost“ Korneliova nezáležela pouze v tom, že nebyl jako jiní přední Římané jeho doby modlářem nebo nevěrcem, nýbrž se tato jeho víra odrážela v celém jeho chování, že zachovával Boží přikázání, byl pobožný a konal dobré skutky. To však jest „nábožnost“ pravá, čistá a plná, jak si ji představuje i apoš-
tol *Jakub*, příbuzný Páně, ve svém katolickém okružním listě v 1. hlavě 26. až 27. verši: „Domnívá-li se pak někdo, že jest nábožný, ale nedrží na uzdě svého jazyka, nýbrž klame srdce své, toho ná-
božnost jest bez užitku. *Nábožnost čistá a neposkvrněná* před Bohem a Otcem je tato: navštěvovati sirotky i vdovy v soužení jejich a zachovati se neposkvrněným od tohoto světa.“ Říká-li tedy někdo, že je nábožensky založen a že je věřící, chybí mu často do „nábožnosti“ velmi mnoho. Musil by se napřed zřici každé pověry a každého bludného názoru, a pak by musil dbát přesně na Desatero a církevní předpisy, a konečně na dobročin-
nost. Jenom tenkrát by to byla „nábožnost“ před Bohem a Otcem.

„Nábožní“ tedy, a „pobožní“, kterým jen lidé tak říkají, ale ni-
koli Bůh a Církev, mohou býti a bývají „podivní a protivní“! — Ale což „zbožní“? — —

Slova „zbožný“ se jako nadávky neužívá. V tom případě se říká „pobožný“ nebo „nábožný“ Neboť slovo „zbožný“ znamená do-
konalost, a jenom zcela zvrhlý člověk si dělá veřejně úsměšky z toho, co je dokonalé. Ani Písmo nemluví nikdy o špatné „zbož-
nosti“, protože by to byla kontradikce. Ostatně zde jsou posvátné
texty! Všecky se shodují v tom, že „zbožnost“ je ctnost univer-
sální a všestranná, zasahující nejen myšlení, nýbrž i *konání*, ne-
jen úsek života, nýbrž *všecek život*, jen „zbožná“ *smrt* je zárukou
věčného žití, jen ve „zbožnosti“ se naplňuje účel *zjevení a hlásání
pravdy*. Proto je zbožnost také ctností *nejúčtečnější* a pro za-
jištění pravého štěstí *nejpotřebnější*.

„Zbožné“ skutky starozákonních světců vychvaluje *Sirachovec* jako základ jejich slávy a nesmrtelnosti: „Tito jsou muži omilostnění, jejichžto skutky zbožné nezanikly“ (44. hl., 10. verš). — „Zbožné“ smýšlení a „zbožnou“ smrt klade za vzor 2. *kniha Machabejců* ve 12. hlavě, 43. a 45. verši: „(Juda,) učiniv sbírku poslal dvanácte tisíc drachem stříbra do Jerusalema, aby podána byla oběť za hříchy mrtvých, dobře a zbožně smýšleje o vzkříšení — a maje na zřeteli, že ti, kteří zbožně zemřeli, mají výbornou odměnu složenou.“ — *Sv. Pavel* prohlašuje „zbožnost“ za kritérium pravdy, to jest přikazuje odmítati každé učení, jež nevede ke zbožnosti. Z toho plyne, že „zbožnost“ je něco tak všestranného a dokonalého, že účelem celého Zjevení není než přiměti lidi ke zbožnosti. Apoštol praví: „Jestliže někdo učí jinak a nedrží se zdravých slov Pána našeho Ježíše Krista, a toho *učení, které jest podle zbožnosti*, jest nadutý, ačkoli ničemu nerozumí, nýbrž stůně na sporné otázky a hádky o slova, ze kterých povstávají závist, sváry, utrhaní, špatná podezření, třenice lidí na mysli pokažených a pravdy zbavených“ (1 Tim. 6, 3—4). Proto Pavel sám považuje za svůj největší titul, že jest apoštolem pravdy, která vede ke zbožnosti a tím k věčné slávě. Podepisujeť se v listě svému žáku, biskupu Titovi (1, 1): „Pavel, služebník Boží a apoštol Ježíše Krista pro víru vyvolenců Božích a pro poznání *pravdy, která jest ke zbožnosti*, k naději v život věčný.“ — Také hlava apoštolů, *Petr*, upozorňuje na to, že veškeren nadpřirozený život se projevuje v jediné zbožnosti, k níž směřují všechny nadpřirozené dary Boží a v níž je obsaženo naše synovství Boží a naše osvobození od hříchu. Píše: „Vždyť přece všechno, *co náleží k životu a zbožnosti, jeho božská moc nám darovala* skrze poznání toho, jenž nás povolal vlastní slávou a silou, kterými nám dal převeliké a drahocenné dary zaslíbené, abyste se skrze ně stali účastni božské přirozenosti, uniknuvše té zkáze, která jest ve světě skrze zlou žádostivost“ (2. Petr 1, 3—4). — O něco dále (1, 5—7) připomíná tentýž náčelník apoštolů, že ani statečnost v přemáhání protiventství není nic bez „zbožnosti“, a že pouze tři božské ctnosti, zejména láska k Bohu a k bližnímu, převyšují „zbožnost“ svou důstojností. — Konečně máme krásný text *Sirachův* a *Pavlov* o největším užitku zbožnosti. Prvý (1. hl. 1, v. 17—18) praví: „Báti se Hospodina je zbožná věda. *Zbožnost chrání a spravedlivým činí srdce*, potěšení a radost dává.“ Podle Siracha rodí se tedy bohabojnost ze zbožného vědění, kdežto zbožnost činí člověka

spravedlivým, chrání ho před pádem a dává mu radost. Proto praví Pavel v 1. listě k Timotheovi, v hl. 4, 7. až 9. verši: „Světských však a babských hájí se varuj, ale cvič se ke zbožnosti neboť tělesné cvičení (míní povrchní vnější úkony) jest užitečno k málu, *zbožnost však užitečná jest ke všemu*, majíc zaslíbení života nynějšího i budoucího. Spolehlivé je to slovo a hodno všeho přijetí.“ — Tolik osvícený Pavel, učitel národů a nádoba Ducha svatého. My se po jeho slovu neodvážíme říci, že mnoho zbožnosti škodí, nebo že zbožní jsou podivní a protivní lidé, zvláště když zbožnost *patří k těm ctnostem, jež nikdy nejsou s to*, splatiti dokonale neb skoro dokonale celý svůj nekonečně veliký dluh . . .

Dr. Konstantin Miklík C. SS. R.

Obsah

Askese je nepřirozené hovění pohlavním pudu?	5
Askese je středověký přežitek?	8
Čisti musím všechno, abych si mohl vybrat pravdu?	12
Čistota pohlavní škodí zdraví?	13
Desatero se nehodí pro moderního člověka?	17
Jasnovidec vidí budoucnost lépe než prorok?	21
Lásky k bližnímu není u katolíků?	26
Láska k bližnímu je dostatečným náboženstvím?	31
Manželství kamarádké je nejideálnější?	35
Manželství na zkoušku napraví škody z manželství nerozlučitelného?	39
Manželství nemůže být nerozlučitelné?	42
Manželství smíšená podporují náboženskou snášenlivost?	46
Manželství věcí soukromou?	50
Móda nemůže být nemravná?	54
Modlitba snižuje člověka?	57
Mravnost je na víře nezávislá?	60
Nenarozené děti vraždit je právem rodičů?	64
Odměna je nízká pohnutka mravního jednání?	67
Pohlavní pud je rozhodující činitel v životě a jednání?	71
Práci křesťanství znehodnocuje tím, že ji pokládá za následek a trest hříchu?	75
Rodina podléhá jen přirozeným mocnostem?	78
Rovni jsou všichni lidé, a to ve všem?	83
Souboj je spravedlivá sebeobrana?	86
Spalování mrtvol je požadavkem doby?	89
Svatí lidé jsou duševně úchylní?	94
Svobodné hledání pravdy je právo každého?	98
Svobodu svědomí nesmí nikdo omezovat?	99
Věřiti nemohu, čeho rozum nechápe?	101
Zbožní jsou protivní a podivní lidé?	104

SBORNÍK KONTROVERSÍ

Sbírka přednášek, odpovídajících na

časová hesla protináboženská

Redigoval P. Em. Soukup O. P.

Díl II.

MRAVNÍ ŽIVOT

Vydalo

Lidové knihkupectví v Olomouci

Vytiskly

Lidové závody tiskařské a nakladatelské,

spol. s r. o. v Olomouci

L. P. 1934